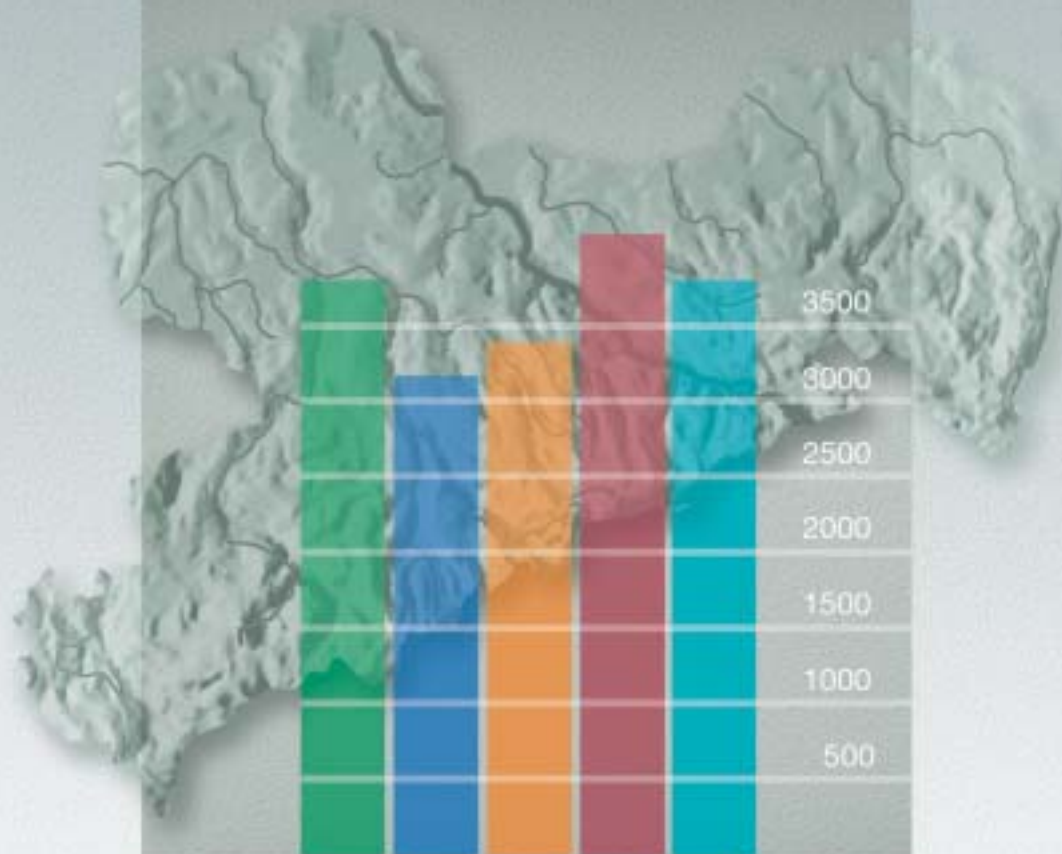

SASKO ve faktech

Freistaat Sachsen

státní kancelář

Slovo úvodem	2
Země a lidé	
Půvabné Sasko: <i>krajinné oblasti/řeky a jezera/podnebí</i>	5
Sasové – Malý národ sám pro sebe: <i>územní rozdělení/struktura obyvatelstva/náboženství</i> ...	7
Lužičtí Srbové – Víc než jen folklór	11
Včera a dnes	
Sasko tvoří dějiny: <i>od raného období po novověk</i>	13
Tabulkový přehled	17
Ústava a zákonodárství	
Dobře ustavené Sasko: <i>Sasko jako svobodný stát/ústava/znak/vlajka/hymna</i>	21
Mocné síly Saska: <i>Landtag/strany/svazy/občanská angažovanost</i>	23
Státní správa a politika	
Sasko se štíhlou správou: <i>ministrský předseda, ministerstva/zemská správa/státní rozpočet/obce/E-Government/zjednodušení zákonů</i>	29
Sasko v Evropě a ve světě: <i>federalismus/Evropa/mezinárodní vztahy</i>	34
Právo a bezpečnost	
Judikativa – Třetí moc v Sasku: <i>struktura justice/pracovníci justice</i>	37
Pro bezpečnější Sasko: <i>policie/kriminalita/vězeňství</i>	38
Dobře chráněné Sasko: <i>záchranné služby/povodeň 2002/ochrana před povodněmi</i>	39
Ekonomika a práce	
Sasko plnou parou vpřed: <i>struktura ekonomiky/zahraniční obchod/veletrhy/podpora hospodářství/trh práce/příjem a ceny</i>	43
Životodárná saská příroda: <i>zemědělství a lesnictví/chov zvířat/vinařství/báňský průmysl</i>	50
Infrastruktura a komunikace	
Sasko v pohybu: <i>dopravní síť</i>	55
Saská města	58
Sasko má energii: <i>energetika/energetická burza/pitná voda/odpadní vody</i>	58
Sasko má vlastní názor: <i>tisk/rozhlas/soukromé rozhlasové vysílání</i>	61
Spojení Saska se světem: <i>telefon a nová média</i>	63
Vzdělání a výzkum	
Sasko se vzdělává: <i>vzdělání/vysoké školy a Odborná akademie/knihovny, archivy</i>	65
Sasko myslí dopředu: <i>vynálezy/výzkum a vývoj/transfer technologií</i>	70
Sociální oblast a sport	
Sasko se stará: <i>Sasko otevřené světu/zdravotnictví/rodina/péče o postižené/Hartz IV/péče o seniory</i>	75
Sasko a sport	78
Umění a kultura	
Sasko žije kulturou: <i>hrady, zámky a zahrady/architektura/výtvarné umění/múžická umění/lidové umění/svátky a festivaly/podpora kultury</i>	81
Sasko uchovává vzpomínky: <i>muzea/památníky</i>	88
Typicky saské: <i>nářečí/saská kuchyně</i>	90
Příroda a volný čas	
Příroda a životní prostředí v Sasku: <i>vegetace/chráněné oblasti/ochrana životního prostředí</i>	93
Hosté jsou v Sasku vítáni: <i>turistický ruch/volný čas/rekreace</i>	96

*Prof. Dr. Georg
Milbradt, ministerský
předseda Svobodného
státu Sasko*

Svobodný stát Sasko má rozmanitou minulost s dlouhou tradicí, atraktivní přítomnost a slibnou budoucnost. Za okamžik zrození Saska se považuje založení Míšeňské marky v roce 929. Ve 12. století zažilo Sasko v důsledku začínající těžby stříbra v Krušných horách rozkvět, vznikala zde města. Již v roce 1409 došlo k založení Univerzity v Lipsku, v roce 1497 získalo Lipsko i právo pořádání trhů.

Ze Saska pocházejí četné vynálezy, působili zde mnozí umělci a vědci světového věhlasu, mezi nimi Johann Sebastian Bach, Bernardo Belotto (zvaný Canaletto), Caspar David Friedrich, Wilhelm Ostwald nebo Gotthold Ephraim Lessing. Bylo to také Sasko, které na podzim roku 1989 demonstracemi v Lipsku, Plauen, Drážďanech a jinde zahájilo pokojnou revoluci, jež připravila cestu ke znovusjednocení Německa.

Kulturní klenoty této země přitahují návštěvníky zblízka i zdaleka. Skvosty skryté pod Zelenou klenbou v Drážďanském zámku, galerie výtvarného umění a řada historických cenností, které lze nalézt i mimo hlavní město země, svědčí o bohatém kulturním dědictví. Symbolem, jehož síla vyzařuje i daleko za hranice Saska, je znovu obnovený drážďanský chrám Frauenkirche. Po téměř 15 let trvající rekonstrukci financované z příspěvků z celého světa byl chrám dne 30. října 2005, 271 let po svém prvním vysvěcení, znovu vysvěcen. Tohoto slavnostního okamžiku se zúčastnilo na 250 000 lidí.

Lidé žijící v Sasku, mezi nimi obyvatelé oblasti Vogtland a Krušných hor, Lužičtí Srbové a obyvatelé Dolního Slezska, jsou si své historie a svých tradic silně vědomi. I dnes jsou neustále zdrojem podnětů při utváření Svobodného Státu Sasko, svým lpěním na kořenech, otevřeností vůči světu, radostí ze života, podnikavostí ducha a smyslem pro uskutečňování

ekonomicky a kulturně významných činů. Ne nadarmo je Sasko považováno za zemi inženýrů. Drážďany dokonce patří k největším výzkumným centrům v Německu a v roce 2006 se staly „Městem věd“.

To, jak úspěšně se od roku 1990 v Sasku zabydlují velké mezinárodní firmy a výzkumná centra, je příznačné pro budoucnost. V současné době se hovoří o „Silicon Saxony“, Silikonovém Sasku, čímž je myšlena oblast mezi Drážďanami a Freibergem, která je v Evropě vedoucím střediskem oboru mikroelektroniky. Díky firmám jako VW, BMW nebo Porsche, které mají sídla v této lokalitě, je Sasko také známo jako „Země automobilů“ nebo jako „biosaxony“, Bio Sasko, a to díky biotechnologické iniciativě saské státní vlády.

Sasko jako dynamická spolková země je po roce 2004 opět vítězem hodnocení jednotlivých spolkových zemí sestavovaném Iniciativou Nové sociální tržní hospodářství (INSM) a týdeníkem Wirtschaftswoche. Díky tomu také jeho pozitivní hospodářský vývoj pokračuje s nezměněnou intenzitou.

Srdečně Vás tímto zvu za poznáváním Saska. Přijďte navštívit Národní park Saské Švýcarsko nebo obě nejnovější místa světového dědictví, drážďanské polabské údolí Dresdner Elbtal a park knížete Pücklera (Fürst-Pückler-Park) v Bad Muskau. Možná si rádi poslechnete koncert světoznámého drážďanského orchestru Sächsische Staatskapelle Dresden nebo lipského chlapeckého sboru Thomanerchor.

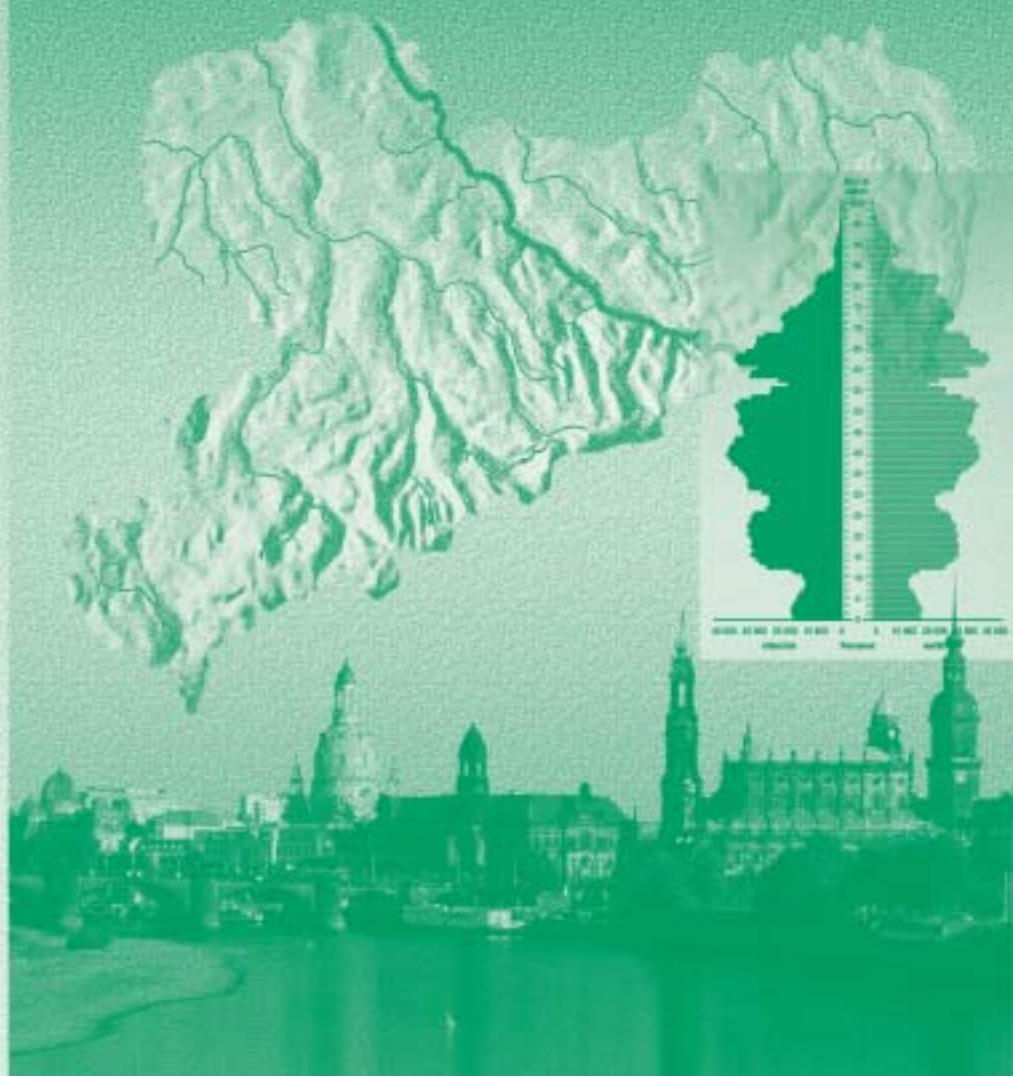
Zúčastněte se řady lidových slavností, událostí na kulturní scéně či poznejte lužickosrbské tradice, kdy svátečně nastrojení jezdci oznamují při lužickosrbských velikonočních jízdách Kristovo zmrtvýchvstání. Zveme Vás srdečně na mezinárodní hudební festival „Honky Tonk“ pořádaný v lipských hospůdkách a barech, do Lipska na největší hudební festival Wave Gotik Treffen v Evropě, na mezinárodní dixielandový festival v Drážďanech, na největší evropský hiphopový a reggae festival Splash! pořádaný v Chemnitzu, na mezinárodní setkání majitelů vozů Trabant ve Zwickau a na „Den Sasů“, největší lidovou slavnost Saska.

Tak pestré je Sasko – tak rozmanité nabízí možnosti. Dejte se překvapit! Sasko nabízí víc, než je možné zachytit v této brožurce.

Georg Milbradt

ZEMĚ A LIDÉ

Půvabné Sasko

Poloha a rozloha

Sasko, nacházející se východě Spolkové republiky Německo, se rozprostírá od Lipské kotliny a Dolní Lužice na severu přes středosaskou pahorkatinu a Lužické hory až po hřeben Krušných hor a vogtlandské vrchy na jihu. Na jihovýchodě je ohraničeno Polabskými pískovci a Žitavskými horami.

Sasko má společnou hranici s německými spolkovými zeměmi Braniborsko, Sasko-Anhaltsko, Duryňsko a Bavorsko, v délce 454 km pak s Českou republikou a 123 km s Polskou republikou.

Jeho rozloha činí 18 415 km². Sasko tak představuje z hlediska rozlohy (bez Městských států Berlín, Hamburg a Brémy) čtvrtou nejmenší spolkovou zemi Německa. Nejvýše položeným městem v Sasku jsou lázně Oberwiesenthal v Krušných horách ve výšce 920 metrů nad mořem, nejnižším bodem Saska je městská část Greudnitz města Dommitzsch (kraj Torgau-Oschatz) s výškou 73 metrů nad mořem. Hlavním městem Saska jsou Drážďany.

Saská nížina

Součástí nížiny je zejména severosaská rovina mající na severu výšku zhruba 100 metrů nad mořem, která se směrem na jih zvedá do výšky kolem 160 metrů nad mořem. Tato krajina se postupem času částečně výrazně proměnila v důsledku povrchové těžby hnědého uhlí.

Lipská kotlina zasahuje jako mořský záliv daleko do středosaské pahorkatiny a nabízí ty nejlepší podmínky pro zemědělství. Ráz východní části nížiny určuje zejména hornolužická oblast vřesovišť a rybníků. Severně odtud vtiskla krajině podobným způsobem ráz povrchová těžba hnědého uhlí.

Saská pahorkatina

Saská pahorkatina dosahuje výšky od 120 do zhruba 280 metrů. Sahá od Lipské oblasti přes pahorkatinu Mulde-Lößhügelland a středosaský Lößhügelland až k západolužické pahorkatině a vrchovině, kde ve východní části Horní Lužice zasahuje až k hranici s Polskem.

Místy silná sprašová vrstva nabízí úrodnou půdu pro zemědělství, díky níž se proslavila například i obilná oblast „Lommatzscher Pflege“.

Restaurovaná část starého města v Görlitz (Zhořelec)

Oblast Lommatzcher Pflege

Zima v Krušných horách

Saské středohoří

Val saského středohoří zahrnuje Vogtland, Krušné hory, Labské pískovce, Hornolužickou vrchovinu a nejmenší pohoří Německa, Žitavské hory. Nejvyšším vrcholem Saska je 1 215 m vysoký Fichtelberg v Krušných horách. Zatímco v Labských pískovcích a v Žitavských horách převládá pískovec, vyčnívají nad Krušnými horami nápadné bazaltové vrcholy. Krušné hory bývaly díky svým nerostným pokladům významnou těžební oblastí, již od 12. století se zde dobývala zejména stříbrná a cínová ruda.

Řeky a jezera

Sasko má celkem 15 389 km tekoucích vod. V délce 180 km jím protéká Labe, nejvýznamnější řeka Saska. Dalšími většími řekami jsou Vereinigte Mulde (Spojená Mulda) s oběma svými přítoky Freiburger Mulde a Zwickauer Mulde, Lužická Nisa, Spréva a Weiße Elster.

Větší stojaté vodní plochy Saska byly všechny založeny uměle. Vznikly buď přehrazením řek (údolní přehrady), nebo zaplavením prohlubní zbylých po povrchové těžbě. V současné době je z hlediska vodní plochy největším saským jezerem o ploše 7,5 km² přehrada Quitzdorf ve východním Sasku. Největší objem zadržované vody, 75 milionů m³, má přehrada Eibenstock, která je díky výšce své hráze 51,3 m také nejvyšším vodním dílem. Bärwaldské jezero v Lužici, bývalý povrchový hnědouhelný důl, se po skončení zaplavování v roce 2007 stane největším jezerem v Sasku s plochou o velikosti cca 13 km². Co do objemu bude se svými 387 milionů m³ největším jezerem Berzdorfské jezero, které se nachází rovněž ve východním Sasku.

Délka říčních toků
v Sasku, stav 2003

Labe	180 km
Zwickauer Mulde	167 km
Lužická Nisa	125 km
Freiburger Mulde	120 km
Weiße Elster	117 km
Spréva	111 km
Vereinigte Mulde	83 km

Údaje: Zemský
statistický úřad

V roce 2006 bude dokončena nádrž Müglitztal, jejímž účelem je zadržet při povodních velkou vodu a která je díky své kapacitě více než 5 milionů m³ v současnosti druhým největším vodním stavebním dílem v Evropě. Zaplavování jam, které po sobě zanechaly povrchové doly,

se této krajině, po desetiletí drancované povrchovou těžbou, otevírají nové perspektivy, zejména z hlediska turistického rozvoje regionů.

Podnebí

Sasko leží v přechodné zóně mezi přímořským západoevropským a kontinentálním východoevropským podnebím. Podnebí do značné míry závisí vždy na geografické poloze daného místa. V Polabském údolí mezi Pírnou a Míšní (dlouhodobá průměrná roční teplota v letech 1971 – 2000 měřená v Drážďanech-Klotzsche činí 9,2°C) se daří vinné révě. Také Lipská kotlina je považována za klimaticky příznivou oblast. Naproti tomu ve vrchovinách, zejména směrem k hřebeni Krušných hor, převažují drsné povětrnostní podmínky s vyššími srážkovými úhrny (dlouhodobý roční průměr v letech 1971–2000 na Fichtelbergu: 3,2°C). Tyto klimatické podmínky jsou v zimě téměř jistou zárukou zasněžených sjezdovek. V letech 1951– 1980 však roční teplotní průměr v Drážďanech-Klotzsche činil pouhých 8,5°C a na Fichtelbergu jen 2,8°C.

Z celkem patnácti státem uznaných lázní v Sasku jsou tři díky svému příznivému podnebí klasifikovány jako klimatické lázně.

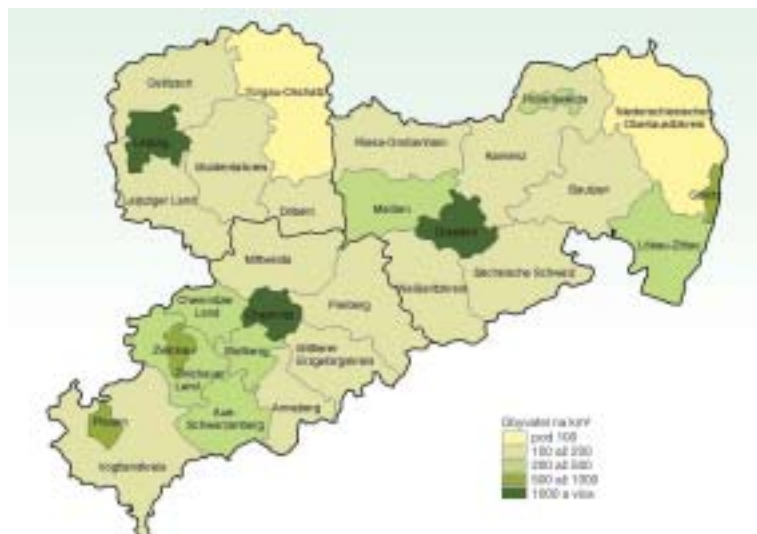

Kouzelné počasí v Saském Švýcarsku

Sasové – Malý národ sám pro sebe

Územní rozdělení

V Sasku nežijí jen „Sasové“ – mnohem spíše tu jsou Vogtlaňďané, Lužičtí Srbové, Krušnohořané, Míšeňané, Hornolužičtí Srbové,

*Hustota obyvatelstva v zemských a městských okresech
Obyvatel na km²,
stav k: 31. 12. 2004*

Údaje: Zemský statistický úřad Sasko

Vybrané údaje o
populaci, stav k
31. 12. 2004

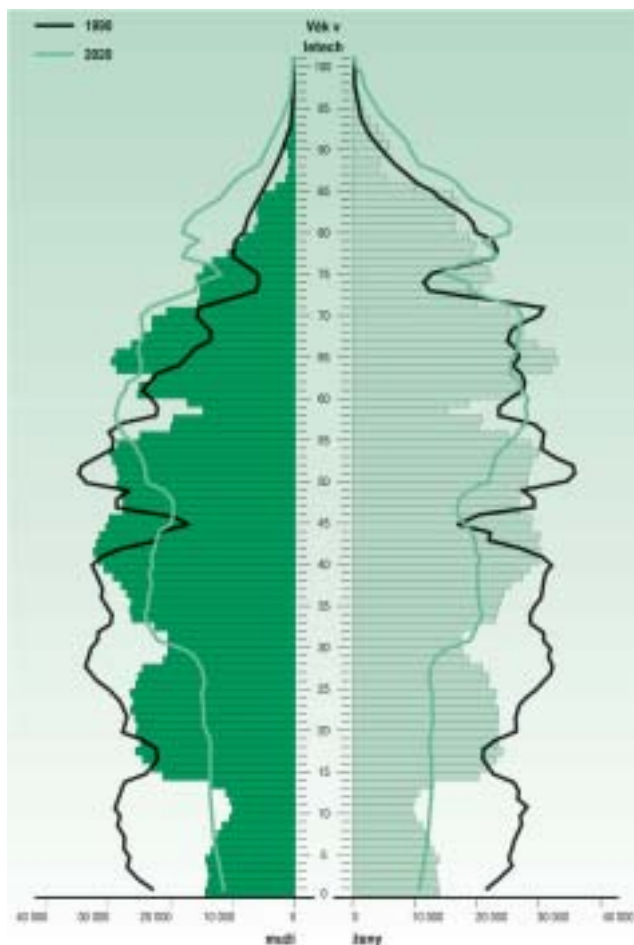
Obyvatel celkem	4 296 248
z toho žen	2 204 463
z toho mužů	2 091 821
z toho cizinců	118 480
z toho mladších 18 let	14,3 %
z toho mezi 18 a 65 lety	64,2 %
z toho 65 let a starší	21,5 %
narozených dětí v roce 2004 celkem	33 044
z toho dívek	16 920
z toho chlapců	16 124
úmrtnost v roce 2004 celkem	48 254
přistěhovalců v roce 2004	126 240
vystěhovalců v roce 2004	136 384

Údaje: Zemský
statistický úřad Sasko

Dolnoslezané a mnoho dalších: všichni si pěstují své vlastní tradice a nářečí. Sasko je počtem 4 296 284 obyvatel a hustotou populace 233 obyvatel na km² z hlediska složení obyvatelstva nejrozmanitější a – s výjimkou Berlína – nejhustěji obydlenou novou spolkovou zemí. Ve srovnání s celým Spolkovým Německem zaujímá Sasko co do počtu obyvatelstva a jeho hustoty mezi spolkovými zeměmi (bez Městských států Berlín, Hamburg a Brémy) střední příčku. V Sasku se nacházejí tři oblasti s vyšší koncentrací obyvatelstva, horní Polabí mezi Pirnou a Míšní, město Lipsko a jihozápadní oblast mezi Chemnitz (Saskou Kamenicí) a Zwickau (Cvikovem). Poměrně řídká osídlená je naproti tomu Lužice nacházející se v severovýchodní části země, oblast mezi městy Grimma, Torgau a Döbeln nebo Krušné hory. Téměř jedna třetina (28,7%) obyvatel žila k 30.06.2006 ve třech velkoměstech Saska, Drážďanech (489 259 obyvatel), Lipsku (499 232) a Chemnitz (247 589). Pouze v Drážďanech a v Lipsku se v posledních letech počet obyvatel nepatrně zvýšil. Ve všech zemských a městských okresech lze naproti tomu zaznamenat v počtu obyvatel trvalý pokles. Více než dvě třetiny všech saských obcí má méně než 5 000 obyvatel.

Struktura obyvatelstva

Složení věkové pyramidy je v Sasku – podobně jako u většiny nových spolkových zemí – velmi nerovnoměrné. V současné době se hluboké propady objevují u generace šedesátiletých (druhá světová válka), třicetiletých (fenomén antikoncepce) a u věkové generace 0 – 15 let (vliv převratu v roce 1989).

Struktura obyvatelstva
podle věku a pohlaví
Stav k 31. 12. 2004

Údaje: Zemský
statistický úřad Sasko

Vliv druhé světové války by býval ještě větší, kdyby se v Sasku nebylo usadilo 997 798 lidí odsunutých ze Slezska, Pomořanska nebo Sudet, což v roce 1949 představovalo 17,2 % obyvatelstva (zdroj: Spolkový archiv).

Pouze 14,3 % Sasů je mladších 18 let, 21,5 % obyvatel je ve věku 65 let a starší. Téměř polovina dospělých Sasů (46,8 %) je ženatých nebo vdaných, více než jedna třetina (38,1 %) je svobodných, zbývající část obyvatel je ovdovělá (8,3 %) nebo rozvedená (6,9 %).

V Sasku žije v porovnání s jinými spolkovými zeměmi jen málo cizinců, jejich podíl činil v roce 2004 sotva 3 %. Největší skupinu cizinců představují v počtu 11,7 % Vietnamci.

Saský rodinný den
17. června 2006
v Görlitz (Zhořelec)

Demografická proměna

Vývoj počtu obyvatelstva v Sasku stejně jako v Německu celkově a v mnoha industrializovaných zemích má klesající tendenci. Pokud k 1. lednu 1990 žilo v Sasku ještě kolem 4,9 milionu lidí, bylo to ke konci roku 2004 už jen asi 4,3 milionu. Tento pokles v počtu obyvatel o 11 % lze zhruba ze tří pětín přičíst nízké porodnosti. Přispěl k němu také odchod lidí ze země, zejména do starých spolkových zemí. Do roku 2020 se předpokládá další pokles až na 3,8 milionu obyvatel. Tento pokles souvisí s procesem stárnutí populace. Již nyní vykazuje Sasko svým věkovým průměrem 44,4 let nejvyšší průměrný věk obyvatel ze všech spolkových zemí. Ten se do roku 2020 zvýší na zhruba 49 let, což znamená, že v této době bude každý třetí Sas starší 65 let. Vliv demografické proměny se projeví v téměř všech oblastech života. Pro Sasko to znamená zejména zajistit občanům i navzdory poklesu příjmů do roku 2020 o cca 25 % odpovídající infrastrukturu. Pro účely vytvoření nových, efektivnějších struktur připravuje saská vláda ve spolupráci s různými experty z oblasti vědy a ekonomie strategie k překonání demografické proměny. Prvním nejdůležitějším zamýšleným krokem je rozsáhlá reorganizace správy, která má od roku 2007 zajistit v této oblasti větší efektivitu. Strategie zaměřené na aktivní překonání důsledků tohoto procesu se vyvíjejí ve spolupráci s občany. Ve dvou různých regionech byly iniciovány modelové plány, v jejichž rámci se vypracovávají adaptační strategie pro zvládnutí demografické proměny.

Náboženství

Asi čtvrtina saského obyvatelstva (25,1 %) patří k jedné z obou velkých křesťanských církví s tím, že v mateřské zemi reformace převládá protestantské vyznání. S evangelickými církvemi bylo v Sasku ke konci roku 2004 provázáno asi 17,9 % obyvatel.

Příslušníci evangelické
a katolické církevní
obce, stav k 31. 12. 2004

Evangelické církve	924 533
z toho Evangelicko-luteránská zemská církev Sasko	843 296
z toho Evangelická církev slezské Horní Lužice, saská část	51 893
z toho Evangelická církev církevní provincie Sasko, saská část	29 344
Katolická církev	156 280
z toho Biskupství Dráždany - Míšeň, saská část	134 818
z toho Biskupství Görlitz, saská část	15 513
z toho Biskupství Magdeburg, saská část	5 949

Údaje: Zemský
statistický úřad Sasko

Vedle Evangelicko-luteránské zemské církve Saska zde částečně působí Evangelická církev Berlín-Braniborsko-Slezská Horní Lužice¹⁾ a Evangelická církev středního Německa (EKM) Církevní úřad Magdeburg.

Ke katolické církvi se v Sasku v roce 2004 hlásilo 3,6 % obyvatel. Spadají pod biskupství Drážďany-Míšeň, Görlitz a Magdeburg, jejichž hranice přesahují zemské hranice Saska. Kromě toho jsou v Sasku tři rychle rostoucí židovské obce čítající 2 314 členů a dále také řada svobodných církví a jiných náboženských uskupení.

Lužičtí Srbové – Víc než jen folklór

Jak v Sasku tak v sousedním Braniborsku se nachází vlast národnostní menšiny Lužických Srbů, kteří patří k západoslovanským národům. Návštěvníci Lužice si této skutečnosti napoprvé všimnou díky dvojjazyčným nápisům např. na silničních ukazatelích, tabulích s místním označením nebo vývěsních štítech nad obchody.

Sem tam je ještě možné potkat místní obyvatele v krojích a zejména v období Velikonoc se tu můžete stát očitým svědkem místních slavností a zvyků, např. v podobě velikonočních jízd vesnicemi nebo nádherně zdobených velikonočních vajíček. Zhruba dvě třetiny z asi 60 000 Lužických Srbů žijí ve východosaské Horní Lužici s kulturním centrem v Bautzen (Budyšín), kde místní kultura stojí podle Zemské ústavy pod výslovnou ochranou státu. Církevní život má pro lužickosrbský národ ústřední význam, přičemž katolické nebo evangelické vyznání převažuje v různé míře v závislosti na jednotlivých regionech.

Organizace Domowina se sídlem v Domě Lužických Srbů v Bautzen zastřešuje lužickosrbské spolky a svazy. Lužická srbština je významným rysem lužickosrbské identity. V oblastech s lužickosrbským osídlením je součástí každodenního života a hovoří se jí i doma v rodinách. Společně s uměním a kulturou se lužická srbština pěstuje zejména v lužickosrbských mateřských školkách, školách i jiných lužickosrbských zařízeních a spolcích.

Nová synagoga v Chemnitzu

Tradiční velikonoční jízda v Lužici

¹⁾ K 1. lednu 2004 se Evangelická církev v Berlíně-Braniborsku a Evangelická církev Slezské Horní Lužice spojily do Evangelické církve Berlín-Braniborsko-Slezská Horní Lužice.

VČERA A DNES

926

1089

1200

1297

1453

1740

1740

1806

1839

1871

1918/19

1933

1945

1953

1989

2002

2004

Sasko tvoří dějiny

Historický vývoj do roku 929

Mezi 4. a 6. století n.l. odcházejí germánské kmeny usazené na území dnešního Svobodného státu Sasko ze země pryč. Přibližně od roku 600 je země osídlována slovanskými Lužickými Srby přicházejícími z území dnešního Polska, popř. České republiky.

Markrabství míšeňské 929–1423

Po podrobení lužickosrbských kmenů Daleminzerů zakládá německý král Jindřich I. Ptáčník v roce 929 Míšeňskou marku. Za účelem christianizace pohanského obyvatelstva vzniká v roce 968 biskupství Merseburg, Zeitz a Míšeň. V roce 1089 dostávají markrabství lénem Wettinové. V souvislosti s expanzí na východ dochází v zemi k upevnění německé šlechtické a duchovní vyšší vrstvy díky příchozím sedlákům a měšťanům.

Za markraběte Oty Bohatého (1156–1190) dochází k prvnímu hospodářskému rozkvětu. Mýcením lesů vzniká řada nových vesnic, zejména charakteristické lesní lánové vesnice (*Waldhufendörfer*) zakládané podél cesty, s úzkými pruhy obdělávané půdy táhnoucími se za domem a ohraničenými řadou stromů a křovin. V Krušných horách se začíná rozvíjet hornictví, kdy zpočátku dochází k nálezům menšího množství cínu, mědi a železné rudy. První velký nález stříbrné rudy ve Freibergu vyvolá v roce 1268 vlnu nadšení, tzv. *Erste Berggeschrey*, srovnatelnou se Zlatou horečkou v Americe v 19. století. Od poloviny 12. století zde dochází k zakládání četných měst.

Jindřich Vznešený (1221–1288) z rodu Wettinů získává oblast Pleißenland, lantkrabství durynské i Dolní Lužici a zakládá jako nové knížectví marku Landsberg. Po ztrátě Míšeňské marky, která přešla do rukou králů Adolfa Nassavského a Albrechta Rakouského, získává markrabě Friedrich der Freidige toto území zpátky v bitvě u Lucka (1307). Tím pokládá základní kámen k opětovnému vzestupu rodu Wettinů. Jeho nástupcům se podaří získat důležitá území, mj. v Pleißenlandu, Vogtlandu a Durynsku. V roce 1382 jsou wettinské državy rozděleny mezi Míšeň, Osterland a Durynsko. Míšeňská větev však v roce 1407 vymírá, v roce 1440 pak i větev durynská, takže wettinské země mohou být opět sjednoceny. V roce 1409 získávají němečtí magistři a studenti opouštějící Prahu v Lipsku novou univerzitu.

Výřez z *Knížecího průvodu, Stallhof v Drážďanech*

Saské kurfiřtství 1423–1485

Jako poděkování za boj proti husitům dal císař Zikmund v roce 1423 markraběti Fridrichu Bojovnému lénem uprázdněné Sasko-wittenberské vévodství. Wettinové tak získávají kurfiřtský hlas a současně s tím přechází na wettinské země i název „Sasko“. V roce 1464 se Drážďany stávají sídlem kurfiřtů.

Albertinské vévodství saské 1485–1547

Lipským dělením v roce 1485 mezi bratry Ernsta (zakladatele ernestinské linie) a Albrechta Srdnatého (zakladatele albertinské linie) dochází k trvalému rozdělení wettinských držav. Ernst získává střední a jižní Durynsko, Vogtland, větší část Osterlandu a vévodství Sasko-Wittenberg s kurfiřtským hlasem a Torgau, resp. Wittenbergem jako sídlem. Albrechtovo území zahrnuje starou Míšeňskou marku, východní Pleißenland, Lipskou oblast a severní Durynsko s Drážďanami jako vládním sídlem. Na rozdíl od Fridricha Moudrého z ernestinské větve, který poskytuje ochranu Lutherovi, se Jiří Vousatý z albertinské větve staví proti protestantskému učení. Teprve po jeho smrti (1539) je na albertinském území zavedena reformace.

Od poloviny 15. století dávají velké nálezy rud v Krušných horách vznik dalším hornickým střediskům (Schneeberg, Annaberg). V roce 1491 naráží horník Kašpar Nitzel z Frohnau na vydatnou stříbrnou žílu, čímž vyvolává v horní části Krušných hor hornické nadšení, a tím i mohutný příliv lidí. Vzkvétá i obchod a řemesla. Lipsko se dostává do postavení vedoucího tržního a obchodního města ve středním Německu poté, co mu je císařem Maxmiliánem I. v roce 1497 uděleno právo pořádání trhů a v roce 1507 tzv. skladištní právo (*Stapelrecht*)²⁾.

Albertinské kurfiřtství 1547–1806

Vévoda Mořic, který s císařem Karlem V. porazil v bitvě u Mühlbergu (1547) ernestinského kurfiřta Johana Fridricha Velkomyslného, převádí kurfiřtství a části ernestinských držav na Albertiny. Kurfiřt August získává sekularizovaná biskupství Merseburg, Naumburg a Míšeň včetně Vogtlandu. Poslední velké územní zisky si Saské kurfiřtství připisuje ve Třicetileté válce, kdy pražským mírem (1635) připadají markrabství Horní a Dolní Lužice, zastavená v roce 1623, Sasku. Třicetiletá válka však Sasko silně zpustoší a po vestfálském míru (1648) začíná Sasko stále více ztrácet na významu. V roce 1656 se od Saského kurfiřtství oddělují jako samostatná knížectví tři boční linie Zeitz,

Listina s lipským právem pořádání trhů z roku 1497

Emil Eugen Sachse: Kurfiřt Mořic Saský, mědiryt – Kabinet mědirytin v Drážďanech

²⁾ Skladištní právo zahrnovalo ve středověku právo propůjčované zemskými pány jednotlivým městům pronutit procházející kupce, aby své zboží po určitém čas vystavili ve městě k prodeji.

Merseburg a Weißenfels, do roku 1746 však následkem vyměření připadají hlavní linii zase zpět. Pod vládou kurfiřta Fridricha Augusta I. („Augusta Silného“) nabývá Kurfiřtství saské znovu na politické váze. Fridrich August I. přestupuje na katolickou víru a je v roce 1697 korunován polským králem. Výsledkem toho je, že katolický kurfiřt vládne převážně protestantskému obyvatelstvu. Sasko-polská unie pokračuje i za Augustova syna a následníka, Fridricha Augusta II. (jako polského krále Augusta III.). Augustovi Silnému a jeho potomkům vděčí saské hlavní město Drážďany za četné skvostné stavby a poklady i za svou pověst „Florence na Labi“. Pod jeho vládou dochází v roce 1710 k založení míšeňské porcelánové manufaktury.

V roce 1763 prohrává Sasko Sedmiletou válku a vzdává se svého nároku na polskou korunu. Následky války země rychle překonává, ve městě Chemnitz a okolí přichází rozkvět manufakturnictví, zejména textilního řemesla. Lipsko se v 18. století stává centrem německého knižního obchodu a nakladatelské činnosti.

Saské království 1806/15–1918

Po porážce Pruska Napoleonem uzavírá Sasko s Francií v Poznani mír (1806) a přistupuje k Rýnskému spolku, za což získává odměnou královský titul. Během kontinentální blokády vzniká řada mechanických přádelen, které znamenají v Sasku nástup industrializace. Král Fridrich August I., do poslední chvíle trvající na svazku s Napoleonem, je po Bitvě národů u Lipska (1813) zajat zneprátenými spojenci a donucen k postoupení více než poloviny svého území Prusku. Východní Horní Lužice je přičleněna k provincii Slezsko, Dolní Lužice k provincii Braniborsko, zbývající území k provincii Sasko. Ostatní části Kurfiřtství saského připadají Sasku-Výmarsku.

Po revolučních nepokojích v září 1830 získává Sasko v roce 1831 ústavu. Díky reformám dochází během konstituční monarchie k obnově státní správy, rozvoji měst a zemědělství i lidových škol. Pokračuje industrializace ve formě výstavby železničních tratí a nasazení parních lokomotiv. Během březnové revoluce v roce 1848 se nejprve král podvoluje demokratickým požadavkům, s pruskou pomocí však nechává v roce 1849 krvavě potlačit květnové povstání v Drážďanech. Po porážce ve válce v roce 1866 je Sasko nuceno přistoupit k Severoněmeckému spolku a rokem 1871 se stává součástí Německého císařství, jehož federální struktura mu však ještě stále zajišťuje určitou samostatnost.

V 19. století se Sasko vyvíjí ve významný průmyslový stát. Je nejhustěji osídlenou zemí v Evropě. Založením Všeobecného německého dělnického spolku Ferdinandem Lassallem v roce 1863 se Lipsko stává kolébkou německého dělnického hnutí.

Heinrich Paul Groskurt: Medaile s portrétem Augusta Silného, Kabinet mincí, Drážďany

Historický pohled na Míšeň

Stále funkční parní lokomotiva v Průmyslovém muzeu v Chemnitz

Svobodný stát Sasko 1918–1945; Země Sasko 1945–1989

Po listopadové revoluci v roce 1918 král Fridrich August III. abdikuje. Sasko se stává Svobodným státem (*Freistaat Sachsen*) a získává v roce 1920 demokratickou ústavu. Vedoucí silou v Saském zemském sněmu se stává sociálně-demokratická SPD, která až do roku 1929 za složitých hospodářských a politických podmínek určuje ministerského předsedu. V letech 1929–1933 vládne v Sasku kabinet konzervativních stran.

Po mocenském nástupu nacionálních socialistů v roce 1933 je Sasko jako samostatný svobodný stát zrušeno a podřízeno říšskému protektorovi. Dochází ke zrušení parlamentní demokracie. Ve druhé světové válce utrpí Sasko těžké ztráty na lidských životech a kulturních statcích. Symbolem války se stává zejména zničení Drážďan spolu s chrámem Frauenkirche (13.–15. února 1945). Od roku 1945 spadá Sasko, ke kterému jsou novým vymezením hranic podél Odry a Nisy přičleněna území Görlitz a Hoyerswerda, odtržené v roce 1815, pod kontrolu sovětské okupační moci.

V roce 1949 se Sasko stává jednou ze zemí NDR. Za účelem posílení centralistické struktury NDR jsou v roce 1952 jednotlivé země zrušeny. Sasko je rozděleno do krajů Chemnitz (od r. 1953 Karl-Marx-Stadt), Drážďany a Lipsko, menší území jsou připojena ke krajům Cottbus (Chotěbuz) a Gera. Města Görlitz a Niesky se 17. června 1953 staly v Sasku centrem národního povstání, které však bylo i zde krvavě potlačeno. Počátkem 80. let vycházejí ze Saska v podobě mírových demonstrací „*Schwerter zu Pflugscharen*“ (v duchu biblického citátu „meče v motyky“), „*Sozialer Friedensdienst*“ (Sociální služby míru) a „*Dresdner Friedensforum*“ (Drážďanského mírového fóra) důležité impulsy vedoucí ke vzniku mírového hnutí a opozice v NDR.

Svobodný stát Sasko od roku 1990

Mírová revoluce v roce 1989, která se z Lipska, Plauen a Drážďan rozšířila do celé NDR (tzv. pondělní demonstrace), přináší konec vlády socialistické SED. 3. října 1990 dochází k opětovnému založení Svobodného státu Sasko, zformovaného z krajů Lipsko (bez okresů Altenburg a Schmölln), Chemnitz a Drážďany a z okresů Hoyerswerda a Weißwasser, které v minulosti náležely ke kraji Cottbus. Přistoupením NDR k tzv. *Grundgesetz*, ústavě SRN, se Sasko stává jednou ze zemí Spolkové republiky Německo. 27. října 1990 je zemským sněmem zvolen Prof. Dr. Kurt Biedenkopf, který se stává prvním saským ministerským předsedou po „převratu“. V roce 1992 získává země novou ústavu. Od 18. dubna 2002 je ministerským předsedou Svobodného státu Sasko Prof. Dr. Georg Milbradt, který byl v letech 2004 a 2005

vyznamenan týdeníkem *WirtschaftsWoche* a iniciativou *Initiative Neue Soziale Marktwirtschaft* (Iniciativa Nové sociální tržní hospodářství) „Ministerským předsedou roku“.

Ministerský předseda
Prof. Dr. Georg
Milbradt

Tabulkový přehled

Německo v předhistorické době 1000 př. n.l. do 900 n.l.

Doba	Vývoj v Německu	Doba	Vývoj v Sasku
800	Karel I. Veliký korunován císařem Svaté říše římské	5 stol. př. n.l. kolem 600	Počínající příliv germánských kmenů Začátek osídlování slovanskými kmeny

Středověk 900 až 1500

919 962	První zmínky o „říši Němců“ Ota I. Veliký se nechává korunovat císařem římským	929	Založení Mišeňské marky německým králem Jindřichem I. Ptáčníkem
1347–1351 1348	Evropu pustoší Velký mor Založení první německé univerzity v Praze	1089	Míšeňská marka připadá rodu Wettinů
kolem 1440	Gutenbergův vynález knihtisku	kolem 1160	Lipso získává tzv. městské právo
1495	Říšský sněm ve Wormsu – vyhlášení všeobecného zemského míru císařem Maxmiliánem	1168	Počátky těžby stříbra ve Freibergu
		kolem 1170 1206	Vznik města Chemnitz První listinná zmínka o Drážďanech
		1307	Bitva u Lucka
		1409 1423	Založení Univerzity v Lipsku Přechod saského kurfiřtství na markraběte míšeňského
		1485	Lipské dělení
		1497	Lipsku uděleno císařem právo na pořádání trhů

Raný novověk 1500 – 1800

<i>Doba</i>	<i>Vývoj v Německu</i>	<i>Doba</i>	<i>Vývoj v Sasku</i>
1517	<i>Martin Luther přibíjí své teze na dveře zámeckého kostela ve Wittenbergu</i>		
1522	<i>Lutherův německý překlad Bible – základem pro německý spisovný jazyk</i>	1525	<i>Bitva u Frankenhausen – zničující porážka selského vojska Tomáše Müntzera</i>
		1539	<i>Začátek reformace v albertinském Sasku</i>
		1547	<i>Bitva u Mühlbergu; přechod kurfiřtství na albertinské Sasy</i>
1618	<i>Vypuknutí Třicetileté války</i>	1635	<i>Pražský mír, Horní a Dolní Lužice přiděleny Saskému kurfiřtství</i>
1648	<i>Vestfálský mír</i>	1697	<i>Kurfiřt Fridrich August I. („Silný“) přestupuje na katolicismus a získává polský královský trůn</i>
		1710	<i>Založení mišeříské porcelánové manufaktury Augustem Silným</i>
1756–1763	<i>Sedmiletá válka (Prusko a Anglie proti Rakousku, Francii, Švédsku a Rusku)</i>	1763	<i>Hubertsburský mír; Sasko se v roce 1765 následkem války vzdává polské koruny</i>
1769	<i>James Watt vynalézá parní lokomotivu – začátek industrializace</i>		
1789	<i>Francouzská revoluce</i>		

Novověk od r. 1800

1806	<i>Založení Rýnského spolku, císař František II. se vzdává koruny</i>	1806	<i>Sasko se stává královstvím a členem Rýnského spolku</i>
1814	<i>Ukončení osvobozenecé války proti Napoleonovi</i>	1813	<i>Bitva národů u Lipska – vítězství spojenců (Rakousko, Prusko, Rusko a Švédsko) v osvobozenecé válce proti Napoleonovi</i>
1814/15	<i>Vídeňský kongres – vytvoření Německého spolku</i>	1815	<i>Dělení Saska</i>
		1831	<i>Sasko se stává konstituční monarchií</i>
1835	<i>Mezi Norimberkem a Fürthem zavedena první železniční dráha v Německu</i>	1839	<i>Otevření první dálkové dráhy mezi Lipskem a Drážďanami lokomotivou Saxonía, zkonstruovanou v Sasku</i>
1849	<i>Schválení říšské ústavy</i>	1849	<i>Odmítnutí říšské ústavy Fridrichem Augustem II., květnové povstání v Drážďanech (emigrují Richard Wagner a Gottfried Semper)</i>
		1850	<i>Rozpuštění zemského sněmu, znovunastolení starého pořádku</i>

<i>Doba</i>	<i>Vývoj v Německu</i>	<i>Doba</i>	<i>Vývoj v Sasku</i>
1862	<i>Kniže Otto von Bismarck se stává pruským ministerským předsedou</i>	1863	<i>Založení Všeobecného německého dělnického spolku v Lipsku</i>
1866	<i>Založení Severoněmeckého spolku</i>	1866	<i>Přistoupení Saska k Severoněmeckému spolku</i>
1870/71	<i>Německo-francouzská válka</i>	1871	<i>Sasko se stává jednou ze zemí nově založené Německé říše</i>
1883–1889	<i>Zavedení sociálních zákonů Bismarckem</i>		
1914–1918	<i>První světová válka</i>	1918/19	<i>Listopadová revoluce a konec monarchie; Sasko se stává Svobodným státem</i>
1919	<i>Versailleská smlouva</i>		
1922/23	<i>Hospodářská krize, velká inflace</i>		
1933	<i>Uchopení moci Hitlerem</i>	1933	<i>Začlenění Svobodného státu Sasko do Říše</i>
1938	<i>Křišťálová noc</i>		
1939–1945	<i>Druhá světová válka</i>	1943	<i>Nejtěžší bombardování Lipska</i>
		1945	<i>Nejtěžší bombardování Chemnitzu a Drážďan</i>
1945	<i>Postupimská konference</i>	1945	<i>Sasko se stává součástí sovětské okupační zóny</i>
		1949	<i>Sasko se stává součástí Německé demokratické republiky</i>
		1952	<i>Zrušení státu Sasko; vytvoření tří krajů Chemnitz (od roku 1953: Karl-Marx-Stadt), Drážďany a Lipsko</i>
1953	<i>17. června povstání proti normalizaci a za svobodné volby</i>	1953	<i>Görlitz a Niesky se stávají centrem národního povstání</i>
1961	<i>Stavba berlínské zdi</i>		
1968	<i>„Pražské jaro“</i>		
1989	<i>Začátek tzv. Mírové revoluce</i>	říjen 1989	<i>Lipsko, Plauen a Drážďany se stávají centrem demonstrací</i>

Vývoj po znovusjednocení

<i>Doba</i>	<i>Vývoj v Německu</i>	<i>Doba</i>	<i>Vývoj v Sasku</i>
3.10.1990	<i>Přistoupení pěti nových spolkových zemí ke Spolkové republice Německo</i>	3.10.1990	<i>Znovuzaložení Svobodného státu Sasko</i>
		1992	<i>Schválení nové saské ústavy</i>
		2002	<i>Sasko postihuje povodňová katastrofa</i>
		1.května 2004	<i>Oslavy rozšíření EU v Zittau (Žitavě)</i>

ÚSTAVA A ZÁKONODÁRSTVÍ

4. Wahlperiode

Dobře ustavené Sasko

Sasko jako Svobodný stát

Když se v listopadu 1918 zhroutil monarchistický vládní systém, byla vyhlášena „Republika Sasko“ (10. listopadu 1918) a o něco později abdikoval král (13. listopadu). Nově zvolená saská lidová sněmovna přijala 28. února 1919 „Předběžný ústavní zákon Svobodného státu Sasko“ a toto označení ponechala i u konečného znění. Sasko je proto nejstarším svobodným státem v Německu.

„Svobodný stát“ je po významové stránce německým ekvivalentem francouzského výrazu *république*. Zdůrazňuje se tím skutečnost, že země není řízena neomezeným vládcem, nýbrž svobodnými občany. Toto označení bylo zcela v duchu tehdejší tendence poněmčování cizích slov. Z tohoto důvodu se namísto pojmu „republika“ prosadil pojem *Freistaat* (svobodný stát).

Označení *Freistaat* a zejména vládní forma parlamentní demokracie, která je tomuto pojmu základem, zůstaly zachovány až do okamžiku, kdy nabyl účinnosti zákon o sloučení zemí s Říší z 31. března 1933.

Opětovným obnovením původní struktury zemí nacházejících se na území bývalé NDR v roce 1990 mělo být navázáno na demokratickou tradici. V porovnání se zemí (*Land*) svobodný stát žádná privilegia nebo právní zvláštnosti nemá, spíše má však daleko starší státnickou tradici.

Saský Landtag (zemský sněm) v Drážďanech

Princip rozdělení státní moci

Znak Svobodného státu Sasko

Ústava

Při vytváření ústavy Svobodného státu Sasko mohl odpovědný ústavně-právní výbor zemského sněmu vycházet z různých ústavních návrhů, které začaly vznikat už v roce 1990 v důsledku občanského hnutí (tzv. Gohrský návrh, návrh lipských vysokoškolských profesorů). Saská ústava byla Saským Landtagem schválena 26. května 1992 a nabyla účinnosti 6. června 1992.

Znak

Znak Saského Landtagu

Štít saského znaku je rozdělen na devět černých a zlatých pruhů a z levého horního rohu jej směrem doprava dolů přetíná zelený routový věnec. Svými tvary routa připomíná zdobné formy architektonického stylu gotiky v době jejího největšího rozkvětu.

Svobodný stát Sasko založený v roce 1918 převzal tradiční saský znak s břevny a routovým věncem. Na tuto heraldickou tradici navázala v roce 1990 i Spolková země Sasko. Zatímco orgány správy Svobodného státu Sasko užívají znak v jeho prosté rovnostranné podobě, používá Landtag barokní verzi znaku. Na zemské státní vlajce je vyobrazen znak rovnostranný.

Vlajka

Saská zemská vlajka

Historicky vzato je saská vlajka velmi mladá. Základem pro určení jejích barev se stalo nařízení Fridricha Augusta I. z 22. května 1815 generálporučíkovi von Lecoqovi, který měl převzít velení nad saským vojskem ležícím u Rýna. V bodě 7 tohoto nařízení bylo stanoveno, že doposud pouze bílá kokarda³⁾ saského vojska má být olemována zeleně za účelem vyloučení záměny s jinými kontigenty. Zpráva o tomto nařízení dorazila dříve, než se král stihl vrátit do vlasti po uzavření míru, pro Sasko poněkud neslavného. Drážďany již byly vyzdobeny bílo-zelenými prapory. Studenti, kteří sem přispěchali z Lipska, si ozdobili klogy kabátů bílo-zelenými stuhami, vojáci si připnuli bílo-zelené kokardy³⁾ a úředníci si na své klobouky upevnili bílo-zelené kordony⁴⁾. Po osvobozené válce plně porážek znamenaly svěží barvy pro Sasko symbol nového začátku.

Svobodný stát Sasko po svém založení v roce 1918 převzal bílo-zelenou vlajku od zaniklého království. Od té doby se musela vlajka dvakrát podrobit státnímu totalitarismu. Nacionální socialisté ji nahradili vlajkou s hákovým křížem a po zrušení země Sasko a zřízení tří krajů jakožto správních jednotek v NDR byla vlajka po krátkém období poválečné

³⁾ Odznak, výsostný znak na uniformách

⁴⁾ Řádová stužka

renesance vyměněna za vlajku Německé demokratické republiky. Na tradici původní vlajky opět navázala v roce 1990 vlajka Sasko.

Hymna

Oficiální saská hymna neexistuje. Když byly po roce 1990 parlamentu a saské vládě v tomto smyslu předneseny žádosti, bylo třeba udělat v této otázce jasno. Výsledek průzkumu provedeného institutem EMNID v roce 1995 byl jednoznačný. Pouze 27 % Sasů si přálo pro Sasko hymnu, 72 % (z reprezentativního vzorku) dotázaných se vyslovilo proti. Oblíbenou saskou písní je píseň „Sing, mei Sachse, sing“ od Jürgena Harta, charakter hymny má tradiční píseň „Gott sei mit Dir, mein Sachsenland“ (autoři Hallbauer/Otto).

Mocné síly Sasko

Landtag (zákonodárná moc)

Bezprostředně po přistoupení NDR k ústavnímu zákonu dne 3. října 1990 se Sasko stalo spolkovou zemí Spolkové republiky Německo. Již 14. října 1990 se v Sasku konaly opět volby do Landtagu (zemského sněmu). Při volbách dne 11. září 1994 bylo funkční období Landtagu prodlouženo ze čtyř let na pět, další volby se proto konaly 19. září 1999, resp. 19. září 2004.

Nejvyšším lidovým zastupitelským sborem je Saský Landtag, který má funkci parlamentu. Ústava označuje zemský sněm za „místo vytváření politické vůle“. Landtagu přísluší zákonodárná moc, ale i kontrola moci výkonné. Landtag, volený na pět let, se může na základě usnesení dvou třetin svých členů sám rozpustit. Zákonodárnou funkci Landtagu doplňuje třístupňový proces lidového zákonodárství. Prostřednictvím lidového návrhu (40 000 hlasů) lze iniciovat přímý demokratický postup. Pokud Landtag návrh zamítne, lze na základě 450 000 oprávněných hlasů iniciovat návrh na vypsání referenda s následným plebiscitem, ve kterém rozhoduje prostá většina.

Ministerský předseda a státní ministři zvolení Landtagem tvoří státní vládu jakožto nejvyšší výkonnou moc v zemi. Vládu lze sesadit jen tehdy, pokud zemský sněm zvolí nového ministerského předsedu (tzv. konstruktivní vyslovení nedůvěry). Ve svém 4. funkčním období (2004 – 2009) má nyní parlament 124 poslanců. Předsedou Landtagu je Erich Iltgen, první místopředsedkyní Regina Schulz, druhou místopředsedkyní Andrea Dombois a třetím místopředsedou Gunther Hatzsch⁹⁾.

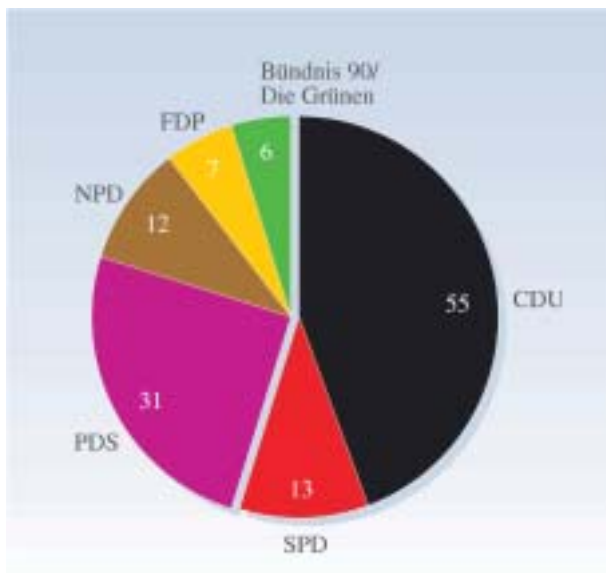
Zasedací sál v Saském Landtagu

⁹⁾ Další informace jsou k dispozici na stránkách www.landtag.sachsen.de

Strany

Určující role křesťansko-demokratické CDU se v Sasku nezakládá na historické tradici ani nevyplyvá ze zakotvení strany v určitém prostředí. Byl-li to nejprve bývalý spolkový předseda a spolkový kancléř Helmut Kohl (CDU), který zajistil straně popularitu jakožto nejvýznačnější zastávce sjednocení Německa, převzal posléze jeho roli první ministerský předseda Kurt Biedenkopf (CDU). Vedle toho přispívá

*Rozdělení míst v
Saském Landtagu po
volbách konaných
19.9.2004*

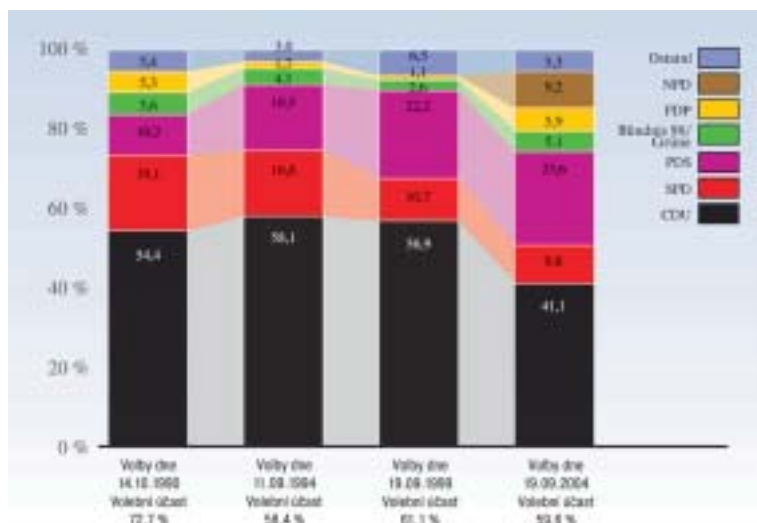

*Údaje: Zemský
statistický úřad Sasko*

straně k úspěchu také její maximálně funkční a plošná organizační struktura, převzatá v roce 1990 od východoněmecké Blockpartei.

Přes silný pokles členské základny v letech následujících po převratu (1990: 37 200 členů; 31.12.2004: 15 098) se straně podařilo ve volbách do Landtagu v letech 1994 a 1999 získat nejen všechny přímé mandáty, nýbrž v 50, resp. 49 z 60 volebních obvodů i absolutní většinu. Ve volbách v roce 2004 poprvé ztratila absolutní většinu a vstoupila do kolice se sociálnědemokratickou SPD.

SPD, která založila svůj zemský svaz teprve v květnu roku 1990, musela svoji organizační strukturu v Sasku vytvářet zcela odznovu. Počet jejích členů se v průběhu let vyvíjí jen nepatrně a koncem roku 2004 činil 4 453. Také SPD chybí odpovídajícím způsobem vyvinuté prostředí. Historické kořeny se silnou sociálnědemokratickou tradicí z období

Výsledky voleb do Saského Landtagu

Údaje: Zemský statistický úřad Sasko

Výmarské republiky i z doby bezprostředně po válce nemají v Sasku zjevně přílišný vliv. SPD, která byla při volbách do Landtagu v roce 1994 těsně před levicovou PDS druhou nejsilnější politickou silou, přišla v parlamentních volbách v roce 1999 v zemském sněmu o postavení vedoucí opoziční strany, které převzala nástupnická strana bývalé komunistické SED. V roce 2004 dosáhla saská organizace SPD ve srovnání se sesterskými organizacemi ve všech ostatních spolkových zemích opětovně nejhoršího volebního výsledku.

Levicová Linke.PDS je v Sasku co do počtu členů nejsilnější stranou (konec roku 2004: 15 280), od roku 1990, kdy její členská základna zahrnovala 72 000 členů, však zaznamenala značné ztráty. Saská Linke.PDS vznikla v srpnu roku 1990 složením ze tří bývalých krajských organizací komunistické SED. Oproti roku 1999 si v zemských volbách v roce 2004 vylepšila svůj volební výsledek o 1,4 procenta a má nyní v Landtagu více než dvakrát tolik mandátů co SPD. V roce 1990 vystoupily saská strana Zelených, Demokracie Jetzt a Neues Forum ve volbách do Landtagu jen jako sdružení kandidátů. Získaly tenkrát deset mandátů. Spolek BÜNDNIS 90/DIE GRÜNEN pak v Sasku vznikl z těchto tří organizací v září roku 1991, ke stranické spolkové organizaci se připojil na jaře roku 1992. Při volbách do Landtagu v roce 1994 přispěly odštěpné tendence v rámci občansko-právního hnutí a hnutí za životní prostředí význačným způsobem k tomu, že BÜNDNIS 90/DIE GRÜNEN se těsně nedostali do zemského parlamentu. Ani v roce 1999 nestačil počet

hlasů na to, aby strana vstoupila do zemského sněmu. V roce 2004 se do parlamentu probojovala s počtem 5,1 % hlasů. Počet členů BÜNDNIS 90/DIE GRÜNEN se v Sasku pohybuje již po několik let kolem 900 (konec roku 2004: 907).

Strana svobodných demokratů FDP vznikla v Sasku v roce 1990 sloučením Spolku svobodných demokratů (vzniklý spojením Block-LDPD a Block-NDPD), počátkem roku 1990 založené Ost-FDP a strany Neue Forumspartei. V tomto složení se straně v roce 1990 podařilo vstoupit do Landtagu, při následujících volbách však utrpěla výrazný neúspěch. V roce 2004 vstoupila s počtem hlasů 5,9 % znovu do parlamentu. S počtem 2 550 členů měla FDP v roce 2004 po Zelených a NPD třetí nejnižší členskou základnu.

Národní demokratické straně NPD se poprvé podařilo do saského Landtagu prorazit v roce 2004. V roce 2004 byla vzhledem ke svému počtu členů 942 druhou nejmenší stranou v Sasku. NPD, založená v Sasku v roce 1990, po počátečním růstu počtu členů od roku 1998 již zase ztratila téměř polovinu své základny. NPD odmítá podle zjištění Úřadu pro ochranu ústavy princip parlamentní demokracie, přitom však byla demokraticky zvolena. Je trvale pod dohledem saského Úřadu pro ochranu ústavy.

Spolky / Odbory

Struktura Německého odborového svazu (*Deutscher Gewerkschaftsbund*, DGB) se do velké míry opírá o šest okresních svazů činných v Sasku. Jejich utváření spolu s příslušnou strukturou jednotlivých odborů skončilo koncem roku 1991. V posledních letech zaznamenal DGB (s výjimkou odborového svazu zaměstnanců služeb ver.di) citelné ztráty v členské základně. Zatímco v roce 1991 měl v Sasku ještě 1,34 milionu členů, koncem roku 2004 to bylo již jen 147 958. Ver.di jako nejsilnější odborová organizace v Sasku měla koncem roku 2004 127 794 členů.

Svazy podnikatelů

Organizace zaměstnavatelských svazů se v Sasku řídí podle rozdělení do správních krajů Drážďany, Lipsko a Chemnitz. Na jeho základě existují tři Průmyslové a obchodní komory a tři Řemeslnické komory. Ochranou zájmů zaměstnavatelů se v Sasku zabývá sdružení pro

podporu saského hospodářství, *Vereinigung der Sächsischen Wirtschaft e. V.* (VSW), které bylo založeno v roce 1998 jako zastřešující organizace saských svazů zaměstnavatelů a ekonomických svazů. VSW působí jako zemské zastoupení spolkového sdružení německých zaměstnavatelských svazů, *Bundesvereinigung Deutscher Arbeitgeberverbände e. V.* (BDA) a spolkového svazu německého průmyslu, *Bundesverband der Deutschen Industrie e. V.* (BDI). Svaz podnikatelů *Unternehmerverband Sachsen e. V.* reprezentuje od roku 1990 zájmy svých členů napříč všemi oblastmi, zejména malé a střední podniky.

Občanská angažovanost

Naše společnost těží ze solidarity, občanského smyslu pro povinnost a odvahu. Velkou část služeb v kulturní, sociální, církevní nebo sportovní oblasti na sebe berou dobrovolní pomocníci nebo spolky. Ať už dobrovolní hasiči nebo organizace krizové pomoci THW, svaz na ochranu nájemců nebo poradenská služba plátcům daně ze závislé činnosti, dobrovolné pomocné síly v mateřských školkách, domovech a nemocnicích, sportovních spolcích nebo pomocných projektech, v církevních zařízeních, při kulturních projektech v oblastech hudební, umělecké nebo historické činnosti, všude se angažují dobrovolníci, kteří poskytují svoji finanční, ideovou nebo fyzickou podporu. Ti všichni tvoří důležitý základ společenského života v Sasku. Sasko proto oceňuje tuto dobrovolnickou činnost čestným uznáním, poskytováním příspěvků nebo náhradou nákladů. Státní vláda uděluje jednou do roka občanům se zvláštními zásluhami ocenění *Joker im Ehrenamt*. Kromě toho jsou od roku 1995 každoročně udělovány až dvacet saským občanům, kteří svou dlouholetou nezištnou službou prospěli svým bližním a společnosti, tzv. annenské medaile (*Annen-Medaillen*).

Sasko dále uděluje pod záštitou Kurta Biedenkopfa také Saský řád za zásluhy. Tento řád je udělován ženám a mužům se zvláštními zásluhami o Svobodný stát Sasko v oblasti ekonomie, sportu, společnosti, humanitních nebo přírodních věd nebo za výjimečnou občanskou činnost. Počet nositelů řádu je celkově omezen na 500 osob. Kandidáty na toto vyznamenání má právo navrhnout státní kanceláři kdokoli. O udělení vyznamenání rozhoduje ministerský předseda.

Spolek Sonnenstrahl e. V. Drážďany – Spolek na podporu dětí a mládeže s onemocněním rakovinou

Annenská medaile

STÁTNÍ SPRÁVA A POLITIKA

Sasko se štihlou správou

Ministerský předseda, ministerstva

Na špičce Svobodného státu Sasko stojí Saská státní kancelář (*Staatskanzlei*) a osm ministerstev jakožto nejvyšších zemských úřadů. Podle tzv. resortního principu každý člen státní vlády zodpovídá za svou oblast působnosti. V kompetenci ministerského předsedy je udávat obecný směr politiky (tzv. *Richtlinienkompetenz*), odpovídá tedy i za základní politickou orientaci země.

K úkolům ministerského předsedy patří stanovení počtu ministerstev, jmenování a odvolávání ministrů, státních tajemníků, úředníků a soudců. Zastupuje Sasko navenek a má právo udělovat milost.

Saská státní kancelář mu při této činnosti poskytuje přímou podporu. Ve vztahu k ministerstvům vykonává jakožto nejvyšší zemský úřad funkci řídicího státního orgánu.

Šéf státní kanceláře vede předběžné zasedání státních tajemníků (náměstků ministrů), kteří připravují zasedání kabinetu. Podporuje ministerského předsedu při rozhodování o směřování politiky a prověřuje návrhy zákonů z hlediska jejich ústavnosti před tím, než jsou podepsány ministerským předsedou. Mluví vlády reprezentuje politiku státní vlády navenek vůči médiím a veřejnosti.

Zemská správa

Saská státní správa má (z převážné části) třístupňovou strukturu. Sestává ze státní vlády (Státní kancelář a státní ministerstva), „středního stupně“ (tři vládní prezidia a jiné vrchní zemské úřady) a „nižšího stupně“ (statutární města na úrovni okresu – *kreisfreie Städte* – a okresní úřady – *Landratsamt* – pro plnění státem uložených povinností a nižší státní úřady se zvláštní působností). Za účelem zjednodušení systému správy byly vytvořeny také resorty s dvoustupňovou strukturou, jako např. saská policie.

Státní rozpočet

Ve státním rozpočtu Saska je pro rok 2006 počítáno s výdaji v celkové výši kolem 15,5 miliardy eur⁶⁾. Ve srovnání se západoněmeckými spolkovými zeměmi (s výjimkou městských států Berlín, Hamburk a Brémy) jsou výdaje na osobu v Sasku zhruba o 28 % vyšší, a to zejména proto, aby bylo možné z dlouhodobého hlediska dohnat velké nedostatky ve veřejné infrastruktuře.

Saská státní kancelář, pohled od nové ministerské budovy

⁶⁾ Údaje neobsahují příjmy ani výdaje spojené s odstraňováním škod způsobených povodněmi v srpnu 2002.

Vládní kraje v Sasku

Rozpočtový schodek se koncem roku 2005 pohyboval kolem 12,2 miliardy eur, což odpovídá zadlužení ve výši 2 849 eur na obyvatele. Zadlužení nových zemí na obyvatele činilo k 31. prosinci 2005, nepočítá-li se Sasko, průměrně 6 818 eur. Sasko tak vykazuje ve srovnání s ostatními novými spolkovými zeměmi nejnižší míru zadlužení na jednoho obyvatele. Roční čisté úvěrové zadlužení od roku 1994 kontinuálně klesá. Výjimku představují pouze roky 2002/2003. V těchto letech vybral stát na daních výrazně méně, než se očekávalo, což nebylo možné zastavit restriktivním vedením rozpočtu ani odpovídajícím omezením výdajů.

Pro rok 2006 činí plánované úvěrové zadlužení (čerpání úvěrů v čisté výši) 250 milionů eur. 1,6 % rozpočtu tak bude financováno prostřednictvím úvěrů. Poměr daňových příjmů k celkovým výdajům dosahuje v Sasku v rozpočtovém plánu pro rok 2006⁶⁾ 49,0 %, přičemž u starých spolkových zemí (bez zahrnutí městských států) se toto číslo pohybuje v průměru kolem 71 %. Finance Svobodného státu Sasko jsou tak do značné míry závislé na dotacích převáděných v rámci Spolkové republiky a v rámci Evropské unie (v roce 2006 7,01 miliardy eur)⁶⁾. Zhruba jedna třetina veškerých výdajů⁶⁾ připadla na personální výdaje (27,8 %) a úroky (4,1 %). Na investice bylo k dispozici 3,49 miliardy eur⁶⁾. Vysoký podíl výdajů na investice (podíl investic 22,5 %) je pro poměry v Sasku charakteristický, zejména ve srovnání se starými (v průměru 9,7 %) i s ostatními novými spolkovými zeměmi (u nových

⁶⁾ Údaje neobsahují příjmy ani výdaje spojené s odstraňováním škod způsobených povodněmi v srpnu 2002.

spolkových zemí bez zahrnutí Saska v průměru 18,8 %). Z těchto čísel je patrné, jak silně se Svobodný stát Sasko zaměřuje na rozvoj země. Střednědobý finanční plán pro roky 2005 až 2009 schválený saskou státní vládou i nadále důsledně sleduje koncepci vysokých výdajů na investice, která je pevně zakotvená v ročních rozpočtových plánech.

Uspořádání na komunální úrovni

Za účelem zeštíhlení státní správy byl v rámci reformy okresů snížen dosavadní počet okresů ze 48 na 22 a sedm statutárních měst na úrovni okresu (Dražďany, Chemnitz, Lipsko, Görlitz, Plauen, Zwickau, Hoyerswerda). Na tuto reformu navázala reforma na komunální úrovni, při které bylo 1 626 saských obcí vzájemným slučováním nebo připojováním zredukováno na současných 511 obcí. Obce příslušející k okresu mohou na svou žádost získat statut tzv. velkého okresního města (*Große Kreisstadt*), mají-li více než 20 000 obyvatel nebo pokud kdysi bývaly okresním městem. Velká okresní města přejímají vedle svých „běžných“ povinností, které mají ve své kompetenci, částečně také povinnosti zemského úřadu.

Obecní zřízení (*Gemeindeordnung*) bylo ve Svobodném státě Sasko naposledy změněno s účinností k 11. červnu 2005. Podle Obecního zřízení je obecní rada, volená na období pěti let, hlavním politickým orgánem obce a rozhoduje ve všech důležitých obecních záležitostech. Starosta volený občany na období sedmi let, který je zároveň hlavou obecní rady (*Gemeinderat*), nese odpovědnost a je kompetentní za

Nová radnice v Lipsku
(Neues Rathaus)

Druh úkolu	Zda	Jak	Příklady
Povinné úkoly z příkazu (vázané příkazem)	Zda má být úkol splněn, stanovuje zákon	Jak má být úkol splněn, stanovuje zákon	Oznámení podle zákona o oznamovací povinnosti Ochrana veřejné bezpečnosti a pořádku podle zákona o policii
Povinné úkoly bez příkazu (nezávislé na příkazu)	Zda má být úkol splněn, stanovuje zákon	Jak má být úkol splněn, může rozhodnout sama obec	Zřízení veřejných škol dle školského zákona udržování požární ochrany podle zákona o protipožární ochraně
Dobrovolné úkoly	Zda má být úkol splněn, může rozhodnout obec	Jak má být úkol splněn, může rozhodnout sama obec	Kulturní a sportovní akce, rekreační a sportovní zařízení, podpora spolků

Kompetence obcí podle Saského obecního zřízení (*Gemeindeordnung*)

činnosti související s běžnou správou, povinnosti delegované obecní radou nebo úkoly vykonávané z příkazu. Utváření politické vůle doplňují také instituty přímé demokracie (*Einwohnerantrag*/občanská žádost, *Bürgerbegehren*/občanské přání či žádost a *Bürgerentscheid*/občanská rozhodnutí). Ve Zřízení pro zemské okresy ze dne 19.06.1993 jsou obsaženy předpisy, které se týkají okresní úrovně.

Obce mají možnost vyřizovat své povinnosti ve spolupráci s ostatními obcemi. Za tímto účelem mohou vytvářet správní společenství, správní sdružení nebo účelová sdružení a uzavírat účelové dohody.

E-Government

Pod pojmem E-Government (= elektronická státní správa) se rozumí administrativa a řízení pomocí moderních komunikačních technologií (zejména Internetu). Výhodou tohoto systému je, že státní správa může nabízet občanům služby přímo ve formě poskytování informací nebo výměny údajů přes Internet. Tímto způsobem se šetří čas i peníze na obou stranách a výrazně se zvyšuje uživatelská přístupnost. Stát a obce úzce spolupracují, aby mohly těchto prostředků efektivně využít.

Dlouhodobý plán saské státní vlády ohledně E-Governmentu počítá s více než 130 projekty na státní a asi 70 projekty na komunální úrovni. V roce 2005 byl zprovozněn portál saské veřejné správy se službou pro vyplňování a podávání formulářů, redakčním systémem pro internetové výstupy a společným zemským portálem. Díky nim mohou všechny zemské a obecní úřady nabízet občanům a podnikatelům jednoduchý přístup k elektronickým službám.

Již dnes má Svobodný stát Sasko ve formě tzv. InfoHighway státní vlády k dispozici datovou síť, jejímž prostřednictvím si všichni zaměstnanci saské státní správy mohou vyměňovat informace, jako kdyby seděli v jediné budově. Síť InfoHighway je tvořena z optických vláken o celkové délce více než 840 km a v centrálním okruhu zajistí přenos informací rychlostí 2,5 G-bit/s. Obce v rámci Svobodného státu Sasko komunikují mezi sebou a se státní vládou prostřednictvím tzv. Komunální datové sítě (KDN). Na podzim 2005 byla spolu v Sasku přes síť KDN propojena všechna statutární města na úrovni okresu, všechny okresní úřady a převážná část obcí příslušných k okresům (celkem 285 stanic). Všechny obecní a státní úřady připojené na KDN tak mají přístup na dobře zabezpečenou a snadno dostupnou síť.

InfoHighway a Komunální datová síť jsou napojeny na síť TESTA (*Trans-European Services for Telematics between Administrations*) zřízenou Spolkem. Tímto způsobem je zajištěna bezproblémová výměna informací se spolkovou státní správou, s jinými zeměmi i s evropskou správou.

ELSTER Program pro
zpracování
elektronického
daňového přiznání

Saské úřady nabízejí stále více služeb poskytovaných elektronickou formou. Občané a podniky si tak například mohou přes Internet prohlížet právní předpisy Svobodného státu Sasko nebo se kdykoli informovat o aktuálním stavu hladin řek v Sasku.

Amt 24

Systém E-Government je pro občany Saska přístupný na adrese <http://amt24.sachsen.de>. Saský Amt24 je vlastně úřad poskytující služby občanům online, který již v současné době usnadňuje jednání s úřady a v blízké budoucnosti umožní i vyřizování správních řízení přes Internet z domova. Portál Amt24 je rozdělen podle každodenních životních situací, ve kterých se můžeme kdykoli ocitnout. Systém Amt24 byl na síti spuštěn 12. září 2005 v rozdělení na osm tematických celků a od té doby je neustále doplňován a rozšiřován. V odkazu na jednotlivé životní situace nalezne uživatel popis správních řízení, průvodce po úřadech, s jehož pomocí lze nalézt příslušný úřad pro každé řízení, a službu nabízející různé formuláře. Amt24 je projektem Svobodného státu Sasko a jeho obcí – projektem, který má budoucnost.

Amt24

Zjednodušení zákonů

Při zpracování nových zákonů a právních předpisů zkoumá státní vláda mimo jiné opodstatněnost a praktičnost plánované úpravy a možnost jejího zjednodušení z hlediska právního i správního. V únoru 2003 byla také spuštěna akce s názvem „Pranýř na paragrafy“ („*Paragraphen-Pranger*“), která nabízí občanům možnost předkládat návrhy na zrušení nebo zjednodušení saských zákonů, právních a správních předpisů. Státní vláda zřídila komisi pro rušení předpisů, která vyhodnocuje více než 1 800 doručených návrhů a zpracovává k nim stanoviska. Počet správních předpisů se doposud podařilo snížit na více než polovinu. Další informace o tomto projektu jsou uvedeny na internetu na stránce www.paragraphen-pranger.de.

Sasko v Evropě a ve světě

Federalismus

Svobodný stát Sasko leží ve středu Evropy

Svobodný stát Sasko je jednou ze šestnácti německých zemí. Těm v zásadě přísluší vykonávání státních práv a plnění státních povinností. Aby bylo možné určitá práva a povinnosti prosazovat v rámci celého spolkového území jednotně, přiděluje ústava v různých oblastech Spolku (*Bund*) zákonodárnou kompetenci. Země se pak v těchto případech podílejí na zákonodárství ve Spolkové radě (*Bundesrat*). Spolková rada má jako spojovací článek mezi zeměmi a Spolkem, a v posledních letech také mnohem silněji mezi zeměmi a Evropskou unií, význačné postavení. Význam jeho funkce dokládá skutečnost, že je v ústavě zakotven jako ústavní orgán.

Od založení Spolkové republiky Německo počet zákonů, k nimž musejí země udělit svůj souhlas, neustále roste. Parlamentní řízení spojené s tímto procesem se ukazuje jako čím dál méně efektivní. Spolkový sněm (*Bundestag*) a Spolková rada proto iniciovaly v roce 2005 zákonodárné řízení za účelem modernizace spolkového státního zřízení.

Jeho cílem je zlepšit akceschopnost a rozhodování Spolku i jednotlivých zemí, vymezit jasněji politické kompetence a zvýšit efektivitu plnění povinností. Tato tzv. reforma federalismu byla Spolkovým sněmem a Spolkovou radou schválena v roce 2006.

Sasko v Evropě

V důsledku přistoupení deseti států k Evropské unii dne 1. května 2004 je nyní Sasko nejen v geografickém srdci Evropy. Rozšíření, zejména s přistoupením sousedního Polska a České republiky, znamená pro saské občany i podniky velké příležitosti, zároveň však i značná rizika vlivem rostoucí konkurence. Jedním z následků rozšíření například je, že prostředky z evropského Strukturálního fondu, z něhož mohlo Sasko po více než deset let těžit rozsáhlé výhody, jsou nyní v daleko větší míře přidělovány ve prospěch nových členských států se slabší infrastrukturou. Do budoucna tak už vládní kraj Lipsko nebude v rámci EU patřit mezi oblasti s nejvyšším potenciálem pro získání podpory z evropských fondů. Přesto jsou i nadále v rámci celého Saska podnikána opatření zaměřená na ekonomický rozvoj, zvýšení míry zaměstnanosti, přeshraniční spolupráci i rozvoj venkovských regionů.

V letech 2007–2013 budou Sasku ještě stále k dispozici zhruba čtyři miliardy eur ze Strukturálního fondu EU.

Hlavním účelem těchto dotací je podpora trvalého hospodářského růstu a vytváření a zajišťování pracovních míst. Na jednu stranu mají tato opatření výrazně přispět k přípravě mladých lidí na výkon povolání. Na druhou stranu je třeba zavčas se připravit na problémy, které lze očekávat v důsledku demografického vývoje v Sasku.

Zájmy Saska v EU se v mnoha případech realizují přes členský stát, tj. prostřednictvím Spolkové vlády (*Bundesregierung*). Saská státní vláda podle čl. 23 GG (německého ústavního zákona) zasahuje prostřednictvím Spolkové rady do utváření záležitostí Evropské unie. Nejzásadnějšími tématy saské evropské politiky jsou v současné době strukturální politika EU a reforma Unie. Kontakty s institucemi EU udržuje saská kontaktní kancelář v Bruselu, dislokované pracoviště Státní kanceláře.

Mezinárodní vztahy

SVobodný stát Sasko pěstuje od roku 1990 mezinárodní vztahy asi s třiceti státy. Tyto vztahy sahají v různých formách od regionálních partnerství v současné době s pěti regiony (Dolnoslezské vojvodství, Česká republika, Slovensko, Bretaň, Alberta v Kanadě) až po spolupráci na jednotlivých projektech (dvojazyčné mateřské školky a školy) nebo tematicky vyhraněných programech.

Zvláštní zájmy Saska spočívají v přeshraniční spolupráci se sousedními zeměmi Polskem a Českou republikou. Pravidelně se konají setkání pracovních skupin, intenzivními kontakty na odborné úrovni se napomáhá plnění partnerských dohod. Do budoucna mají posílit i mezinárodní regionální vztahy mezi Saskem, Dolním Slezskem a Severočeským a Východočeským krajem.

Vedle již existujících partnerství buduje Sasko také vztahy v oblasti střední a východní Evropy, mj. s Maďarskem, Pobaltskými státy, Ruskem a Ukrajinou, ale i v oblasti Dálného Východu, např. s jednotlivými čínskými provinciemi.

Vrchol mezinárodních setkání v roce 2006 představují cesty členů státní vlády do Číny, Ruské federace, dále účast prezidenta Putina a spolkové kancléřky Angely Merkelové při Petrohradském dialogu konaném v říjnu v Drážďanech a prezentace Saska v hlavním městě Spojených států, Washingtonu DC, u příležitosti Dne sjednocení Německa 3. října.

Ministerský předseda Milbradt na své cestě do Ruska v květnu 2006

Dvojazyčné Gymnázium Fridricha Schillera v Pirně, vzdělávání německých a českých studentů

PRÁVO A BEZPEČNOST

Judikativa – třetí moc v Sasku

Struktura justice

Soudnictví vykonávají v Sasku na jedné straně obecné soudy zahrnující třicet úředních soudů na úrovni soudů prvního stupně (*Amtsgericht*), šest zemských soudů na úrovni soudů druhého stupně (*Landgericht*) a vrchní zemský soud (*Oberlandesgericht*) v Drážďanech. Na druhé straně pak jsou speciální soudy vždy po třech správních soudech a soudech pro sociálně-právní otázky, pět soudů pro oblast pracovního práva, Saský vrchní správní soud, Saský zemský soud pro pracovní-právní otázky, Saský zemský soud pro sociálně-právní otázky a Saský finanční soud. Příslušným orgánem pro všechny jurisdikce je Saské státní ministerstvo spravedlnosti. Šest státních zastupitelství a Generální (nejvyšší) státní zastupitelství mají na starosti vyšetřování trestních věcí. V roce 2005 uzavřely saské soudy a státní zastupitelství přes 510 000 řízení.

Spolkový správní soud v Lipsku

Sasko jako první mezi novými spolkovými zeměmi zřídilo v roce 1993 ústavní soud s příslušnou jurisdikcí. V Lipsku se také nachází Spolkový správní soud, díky němuž je Sasko sídlem jednoho ze šesti spolkových soudů.

Justiční pracovníci

K 1. lednu 2006 bylo v saské justici vedle zaměstnanců ministerstva spravedlnosti zaměstnáno 8 016 pracovníků, z toho 1 009 soudců, 335 státních zástupců, 1 015 vyšších soudních úředníků, 2 737 pracovníků soudní kanceláře a zapisovatelů, 2 048 zaměstnanců vězeňské služby, 175 sociálních pracovníků, 223 soudních vykonavatelů, 12 ekonomických odborníků a 392 strážníků a jiných zaměstnanců.

Vedle nich působí 6 861 laických přísedících a soudců z lidu. Svobodné povolání vykonává 161 notářů a 4 279 advokátů. K 1. lednu 2006 tvořilo justici také 961 koncipientů.

Pro bezpečnější Sasko

Policejní organizace

Saská policie funguje od 1. ledna 2005 na základě dvoustupňového administrativního uspořádání (sedm policejních ředitelství na úrovni zemských okresů, popř. statutárních měst na úrovni okresu). Policejním ředitelstvím je podřízeno 79 policejních revírů, pět služeb dálniční policie a 88 policejních služeben.

Vedle sedmi policejních ředitelství podléhají Saskému státnímu ministerstvu vnitra jakožto ústřední pracoviště a zařízení Zemský úřad kriminální policie, Centrální služba Zemského policejního ředitelství, Prezidium pohotovostní policie, Institut pro školení a další vzdělávání a Vysoká škola Saské policie (FH).

Police v Sasku

Zaměstnanci policie

K 1. lednu 2006 působilo u saské policie 12 168 výkonných policejních úředníků, 363 úředníků policejní správy, 1 698 zaměstnanců a 591 ostatních pracovníků. Vzdělání pro dosažení středního stupně výkonu policejní služby poskytují odborné policejní školy v Chemnitzu, Drážďanech a Lipsku, které organizačně spadají pod Institut pro školení a další vzdělávání Saské policie. Vedle toho nabízí Vysoká škola Saské policie možnost dalšího vzdělání pro zájemce o výkon policejní služby vyššího stupně.

Vývoj kriminality

Počet trestných činů spáchaných ve Svobodném státě Sasko v posledních letech trvale klesá. V roce 2005 bylo registrováno 318 166 deliktů. Ve srovnání s rokem 2004 to znamená pokles o 5,2 %. Na 100 000 obyvatel připadá 7 406 trestných činů. To je o 364 méně než

v roce 2004. Díky těmto číslům se míra kriminality pohybuje na nejnižší úrovni od roku 1993. Celková míra objasněnosti případů stoupla o 0,7 procenta na 58,6 % s tím, že bylo objasněno 186 476 trestných činů. U násilných deliktů se podařilo objasnit tři ze čtyř případů. Policie vyšetřila 119 328 podezřelých z trestného činu.

Mezi těmito podezřelými bylo 4 039 dětí (3,4 %) a 15 107 mladistvých (12,7 %). Zejména u dětí, avšak i u ostatních věkových skupin bylo vyšetřování podrobeno méně podezřelých osob než v předchozím roce. Ohlášené finanční škody činily v roce 2005 celkem 414 milionů eur. Jen hospodářská kriminalita se na výši škod podílela částkou 261 milionů eur.

Vězeňství

SVobodný stát Sasko má k dispozici deset věznic, z nichž jedna je vybavena nemocnicí. V roce 2005 zde bylo ve výkonu trestu umístěno v průměru 4 265 osob. Podobně jako v předchozích letech nedošlo v roce 2005 k žádným útěkům. Čtyři odsouzení, kteří se po udělení propustky z věznic nevrátili zpět, byli opětovně zadrženi nebo se vrátili dobrovolně. Průměrná výše nákladů na jednoho odsouzeného za den činila minulý rok 69,16 eur (bez stavebních nákladů). V rámci věznic funguje 37 vlastních provozoven, které nabízejí pestrou paletu výrobků a služeb.

Dobře chráněné Sasko

Záchranné služby

Přes tísňovou linku 112 se lze dovolat na jedno z dvaceti saských řídicích středisek pro záchrannou a hasičskou službu. Pracovník řídicího centra rozhoduje v závislosti na konkrétním případě, které záchranné služby mají být zalarmovány. V rámci celého Saska je nepřetržitě k dispozici 109 záchranných hlídek s 32 dislokovanými stanicemi. Zástupce řídicího střediska může také vyslat požárníky na místo vzniku požáru nebo nehody, kde je zapotřebí technická pomoc. V Sasku je pro tyto účely k dispozici 2 056 požárních stanic a zbrojnic se sedmi profesionálními hasičskými sbory a 508 obecními a 1 849 místními hasičskými sbory.

Ochrana před katastrofami

Ochrana před katastrofami je v kompetenci jednotlivých zemí. Zahrnuje přípravu na katastrofickou událost, vlastní boj s pohromou a spolupráci na dočasném odstraňování škod. Ochrana před katastrofami v Sasku je tříступňová.

V jejím rámci se angažují mj. všechny úřady Spolkového státu Sasko, zemské okresy a obce, ale i soukromé pomocné organizace (svaz samaritánů *Arbeiter-Samariter-Bund*, Německá společnost pro záchranu života *Deutsche Lebensrettungsgesellschaft*, Německý červený kříž *Deutsches Rotes Kreuz*, johanitánská záchraná pomoc *Johanniter Unfallhilfe* a maltéžská služba pomoci *Malteser Hilfsdienst*).

V případě potřeby zasahuje také Spolková armáda (*Bundeswehr*) a jednotky Technické pomocné služby pro pomoc při katastrofách (*Technisches Hilfswerk Katastrophenhilfe*).

Na poskytování pomoci při ochraně před katastrofami se podílí řada jednotek a zařízení. V pomocných jednotkách působí pomocníci osvobození od vojenské služby a dobrovolníci. Celkem má Sasko v současné době k dispozici 6 514 pomocníků a pomocnic.

Povodňová katastrofa v roce 2002

V srpnu 2002 postihla Sasko mimořádná povodeň. Silné deště v Krušných horách nejprve způsobily, že obvykle klidné řeky Weißeritz, Cvikovská a Freiberská Mulda, Triebisch a Müglitz se rozvodnily a proměnily v rozběsněné toky. Poté stouplo Labe a v celém Sasku poničilo ulice, mosty, železnice a budovy.

17. srpna byla v Drážďanech naměřena maximální hladina řeky Labe ve výšce 9,40 m, za normálních podmínek dosahuje jeho hladina výšky 1,26 m. V Sasku bylo povodněmi přímo zasaženo šestnáct okresů a čtyři města se statutem okresu. Přitom si povodně vyžádaly 21 mrtvých a 110 zraněných a způsobily celkové škody ve výši 8,5 miliard eur.

Po velké vlně vody bezprostředně následovala obrovská vlna pomoci, která dodávala lidem v postižených oblastech sílu k obnově země. Díky řadě nezištných spoluobčanů a pomocníků z Německa i ze zahraničí – za všechny jmenujme alespoň *Bundeswehr* či jednotky Technické pomocné služby THW a Německý červený kříž – bylo možné mimo jiné zachránit v Drážďanech cenné umělecké předměty z obrazárny a Albertina. Neúnavní pomocníci stavěli nejprve přehradu pomocí pytlů s pískem, později pomáhali s odklizením obrovského množství naplavenin. Sasko je velice vděčné všem, kteří poskytli své fyzické nebo finanční síly k tomu, aby umožnili rekonstrukci objektů poničených povodní tak, že ji bylo možné dva roky po povodních z převážné části dokončit.

Za svou pomoc bylo 157 000 lidí vyznamenáno Saským řádem za pomoc při povodních.

Všude leží hromady odpadků jako ty v centru města Grimma

Ochrana před povodněmi

Po povodni v roce 2002 byla ihned podniknuta četná protipovodňová opatření, nejprve v podobě odstraňování škod na vodních tocích v Sasku (bylo evidováno přes 18 000 škod). Do roku 2004 bylo vymezeno 358 záplavových území o ploše asi 51 000 hektarů. Předtím bylo jako záplavové území vedeno pouhých 23 oblastí.

Vymezení oblastí s vyšší pravděpodobností výskytu záplav, jehož cílem je udržet a zlepšit retenční potenciál krajiny, je v Německu ojedinělé. Objem retenčních nádrží saských přehrad schopných ochránit před povodněmi byl zvýšen o 26 milionů m³ na 150 milionů m³.

Kromě toho došlo také ke kompletní výměně výstražné povodňové signalizace, jejíž hlášení se nyní dostane jak k zemským okresům faxem a e-mailem tak zároveň formou SMS, faxu nebo e-mailu k obcím. Za účelem následné likvidace škod a preventivní ochrany před povodněmi bylo do března roku 2005 plošně zpracováno 47 koncepcí protipovodňové ochrany. Tyto koncepce obsahují asi 1 600 návrhů na protipovodňová opatření na vodních tocích. Investiční program na ochranu před povodněmi vykazuje pro roky 2005 – 2008 celkem 172 protipovodňových opatření o celkovém rozsahu 310 milionů eur. Do dubna roku 2006 byla realizována preventivní protipovodňová opatření v rozsahu 73,9 milionů eur. Vedle koncepcí ochrany před povodněmi bylo obcím a zemským okresům rozdáno také celkem 545 nově vypracovaných plánů s vyznačením nebezpečných záplavových zón (*Gefahrenkarten*), které umožňují zabránit hrozícímu nebezpečí. Tyto mapy mohou obce zohlednit při dalším územním plánování s tím, že mapy jsou kdykoli přístupné veřejnosti. V neposlední řadě se v Sasku pracuje na zvyšování retenční schopnosti krajiny, a to cíleným obhospodařováním půdy, rozšiřováním zalesněných ploch a přetvářením struktury lesů i obnovou přirozeného toku vod.

Retenční nádrž na zadržení povodní Lauenstein

Sasko plnou parou vpřed

Struktura ekonomiky

Díky těžbě stříbra v Krušných horách patřilo Sasko již ve středověku k hospodářsky vysoce rozvinutým oblastem Německa. Tento trend přetrval i v období industrializace a dvou světových válek.

Přechod k tržnímu hospodářství započatý v roce 1990 však vedl k tomu, že se do značné míry zhroutily tradiční ekonomické struktury konzervované v období NDR a že mnoho nerentabilních pracovních míst se stalo nepotřebnými. Od té doby ale Sasko dokázalo opět navázat na svou průmyslovou tradici a stává se nyní konkurenceschopnou průmyslovou lokalitou.

V Sasku je dnes pět odlišných ekonomických oblastí se třemi aglomeračními jádry, které slouží jako motor ekonomiky. Oblast mezi Drážďanami a Freibergem je zejména domovem mikroelektroniky a elektrotechniky (tzv. „Silicon Saxony“) pro firmy jako AMD, Infineon/Qimonda, Advanced Mask Technology Center, Siltronic a SolarWorld AG. Ekonomická oblast severozápadního Saska se rozkládá kolem obchodní metropole Lipska, z něhož se vyvíjí centrum mediálních a finančních služeb, ve středosaské aglomeraci kolem Chemnitzu a Zwickau se již tradičně soustřeďuje saský strojírenský a automobilový průmysl. Kolem těchto center vznikají čím dál více regionální sítě. Tento trend lze pozorovat například v oboru mikroelektroniky u firem se sídlem v Drážďanech/Freibergu, v oblasti automobilového a strojírenského průmyslu u firem v Chemnitzu/Zwickau nebo i v centru mediálních služeb Lipsku. Oblasti východního Saska, Krušných hor a Horního Vogtlandu, jejichž hospodářství bývalo za dob NDR spíše monostrukturní, mají dodnes výrazně větší problémy s realizací ekonomické proměny a s vytvořením moderního hospodářského profilu. Střední podniky představují důležitou součást saské ekonomiky. Ta je utvářena převážně drobnější podnikatelskou strukturou. Více než dvě třetiny (kolem 69 %) ze 118 800 podniků a státních zařízení se zaměstnanci odvádějícími sociální pojištění měly v roce 2004 do 5 zaměstnanců, 21 % zaměstnávalo 6 až 19 pracovníků a v méně než 2 % podniků pracovalo 100 a více zaměstnanců. Celkově má kolem 96 % všech podniků méně než 50 zaměstnanců. Počet samostatně výdělečných osob v roce 2004 nadále rostl. Samostatnému podnikání se věnovalo 200 400 lidí, což představuje 11,3 % osob vykonávajících výdělečnou činnost. Míra samostatně výdělečných osob patří mezi vůbec nejvyšší v nových spolkových zemích.

Nová výroba křemíkových destiček (tzv. waferů) o průměru 300 mm společnosti Siltronic AG ve Freibergu

Montáž automobilů v závodech Volkswagen ve Zwickau/Mosel

Podíl samostatně
výdělečných osob
včetně pomáhajících
rodinných příslušníků
v procentech ke všem
výdělečně činným
osobám

Údaje: Zemský
statistický úřad Sasko

Ekonomická síla

V období let 2000 až 2004 vzrostl výkon ekonomiky (v reálném vyjádření) ve Svobodném státě Sasko o 8,7 %. Sasko tak mezi všemi spolkovými zeměmi zaznamenalo největší růst. V roce 2005 už nedokázalo v růstovém trendu pokračovat. Hrubý domácí produkt (HDP)⁷⁾ zůstal oproti předchozímu roku v reálném vyjádření téměř beze změny (+0,1 %). V roce 2005 přispělo Sasko svým HDP ve výši 85,8 miliard eur (v nominálním vyjádření) k HDP nových spolkových zemí (bez Berlína) poměrem 33,3 %, k celkovému HDP Německa pak 3,8 %.

Navzdory lepší se efektivitě práce dosáhl hospodářský výkon na jednoho pracujícího cca 76 % úroveň produktivity zemí bývalého Západního Německa⁸⁾ (bez zahrnutí Berlína).

I přesto je proces hospodářské restrukturalizace v Sasku na dobré cestě. Od roku 1990 do konce roku 2005 převažovaly ohlášené živnosti nad odhlášenými o 277 000. Tento trend se drží i nadále. Po násilném, dotacemi podporovaném stavebním rozmachu na počátku devadesátých let se nejdynamičtějším ekonomickými oblastmi stal zpracovatelský průmysl a podnikatelské služby. Celkovým příspěvkem k HDP ve výši zhruba 47 % je jejich podíl vyšší než u všech ostatních nových spolkových zemí.

Dodavatel
automobilových dílů a
systémů Cloyes
Europe GmbH,
Oberseifersdorf/Zittau

⁷⁾ Hrubý domácí produkt (HDP) znamená nově vytvořené výrobky a služby, které byly v dané zemi vyprodukovány v daném období domácími pracovními silami i cizinci. HDP představuje měřítko výkonnosti ekonomiky země.

⁸⁾ Produktivita práce ukazuje, jak velký je produktivní přínos každého pracujícího. Nárůst v produktivitě práce znamená, že se zvýšil domácí produkt ve vztahu k pracovnímu nasazení, resp. že požadovaného výsledku produkce se dosáhlo za vynaložení menšího počtu pracovních hodin. Vliv na produktivitu práce má zejména technický pokrok a intenzita práce.

Průmysl

Motorem ekonomické dynamiky v Sasku je průmysl (zpracovatelský průmysl). Mezi lety 2000 a 2005 vzrostla hrubá hodnota produkce zpracovatelského průmyslu v Sasku v reálném vyjádření asi o 42 %. V nových spolkových zemích (bez zahrnutí Berlína) dosahoval přírůstek v tomto období 31 % a ve starých spolkových zemích (bez zahrnutí Berlína) pouze 7 %. V podnicích působících v oblasti zpracovatelského průmyslu s dvaceti a více zaměstnanci stoupl obrat v roce 2005 oproti předchozímu roku o 9,7 %.

Nejdůležitějšími průmyslovými odvětvími v Sasku v poměru k počtu zaměstnaných osob byla v roce 2005 výroba a zpracování kovů/výroba produktů z kovu, strojírenství a výroba kancelářských přístrojů, elektrotechnika, jemná mechanika a optika, kde bylo zaměstnáno zhruba 39 000, resp. 34 000 osob. Nadprůměrně se v posledních letech vyvíjela výroba automobilů, která se s podniky zaměstnávajícími dvacet a více pracovníků podílí na zaměstnanosti zhruba z 13 % (kolem 28 800 lidí). Dosaženým ziskem ve výši 10,4 miliard eur vytváří automobilová výroba bezmála 24 % celkového obratu zpracovatelského průmyslu.

Vedle těchto tradičních odvětví získávají stále více na významu progresivní průmyslová odvětví nejmodernějších technologií. Výroba špičkové techniky má v současné době v Sasku stejně velký význam jako obecně v celém Německu. Investice do klíčových technologií jako mikroelektronika, biologický výzkum a technologie nebo nové materiály jsou navíc podporovány cíleným propojováním všech aktérů působících kolem endogenních potenciálů Saska. Síť jako „Silicon Saxony“ a Saské sdružené iniciativy *Sächsische Verbundinitiativen* se tímto způsobem stávají značkou pro výkonný průmyslový region.

V Sasku také působí manufaktury s bohatou tradicí, jako jsou hodinářské firmy v Glashütte, porcelánová manufaktura v Míšni (*Meissen*), ale i tzv. Průhledná manufaktura VW v Drážďanech (*Gläserne Manufaktur*), kde se vyrábí limuzína Phaeton.

Služby a obchod

Změnu struktury saské ekonomiky má na svědomí trend poskytování služeb. Zatímco rozvoj zaznamenaly zejména banky, pojišťovny a oblast pohostinství, v konkrétních oblastech podnikatelských služeb je stále co dohánět. U podnikatelských služeb založených na know-how, jako např. poradenské služby nebo výpočetní technologie, naproti tomu došlo k pozitivnímu vývoji. Tyto služby významně přispívají k hospodářskému růstu a zaměstnávají vysoce kvalifikované pracovní síly.

Meissen® – míšeňské ochranné známky

Průhledná manufaktura VW v Drážďanech

*Mädlerova pasáž
v centru Lipska*

Sektor služeb zaměstnával v Sasku v roce 2005 celkem přes 1,3 milionu lidí, což představuje kolem 71 % výdělečně činných osob. Zejména ve zdravotnictví, v úvěrových a pojišťovacích službách, v pohostinství, v domácnosti, ve veřejné správě i v oblasti výchovy a vzdělávání jsou nejvíce zastoupeny ženy, jejichž podíl tvoří 60 % všech pracujících odvádějících povinné sociální pojištění, kteří působí v oblasti služeb. V roce 2004 bylo v obchodních službách a autoopravárenství zaměstnáno 178 353 osob, což představuje zhruba 13 % všech pracujících v Sasku odvádějících povinné sociální pojištění. Maloobchodní prodejní plochy se v letech 1997 až 2001 zvětšily o 10,4 %, přičemž největší nárůst zaznamenal obvod Průmyslové a obchodní komory (IHK) Drážďany. V poměru velikosti prodejních ploch na počet obyvatel se Sasko, kde na jednoho obyvatele připadá 1,59 m² prodejních ploch, pohybovalo v roce 2002 výrazně nad průměrem starých spolkových zemí. Vedoucí pozici i v tomto případě zaujímaly Drážďany (1,67 m² na obyvatele). Podíl maloobchodních prodejen s prodejní plochou nad 700 m² činil v roce 2001 cca 64 % z celkové velikosti prodejních ploch.

Řemeslnictví

*Soustružník obrábí
polotovary na výrobu
dřevěných zvířátek*

31. prosince 2005 bylo ve Svobodném státě Sasko registrováno 55 643 řemeslných živností, z toho 36 614 provozoven bylo vedeno provozním mistrem. Většina řemeslných podniků se nachází ve vládním kraji Chemnitz, kde je 22 683 provozoven, následuje vládní kraj Drážďany s počtem 20 943 provozoven a vládní kraj Lipsko s počtem 12 017 provozoven. Zhruba jedna třetina všech řemeslných živnostníků působících ve východoněmeckých spolkových zemích (bez Berlína) má tak své sídlo v Sasku. Pro srovnání bylo počátkem roku 1990 na území dnešní spolkové země Sasko registrováno cca 31 000 řemeslných živností.

V současné době provozuje řemeslnou činnost v Sasku asi 320 000 lidí, v letech 1989/90 v této oblasti působilo v tehdejších krajích NDR Karl-Marx-Stadt (dnešní Chemnitz), Drážďany a Lipsko – tzn. v dnešním Sasku – zhruba 95 000 pracovníků včetně majitelů živností.

Řemeslnou činností se živí téměř každý pátý saský pracující. S počtem 13 provozoven na 1 000 obyvatel se hustota řemeslnických živnostníků v Sasku pohybuje výrazně nad spolkovým průměrem (10,5 provozovny). Co do počtu jsou nejsilněji zastoupenými skupinami řemeslné činnosti elektrotechnická a kovo zpracující činnost s 18 136 provozovny a stavební a stavebně-technická činnost s počtem 16 287 firem.

Zvláštností Saska je různorodost uměleckého řemesla. Do této činnosti spadá výroba prýmků v Annabergu, perníkářství v Pulsnitzu, hodinářská výroba v Glashütte, výroba dřevěných hraček v Krušných horách a výroba hudebních nástrojů ve Vogtlandu.

V Sasku bylo také oživeno mnoho starých řemeslných technik, které si vyžádal plán na obnovu drážďanských pamětihodností Semperovy opery (dokončena v roce 1985), chrámu Frauenkirche (dokončena v roce 2005) nebo klenotnice Zelená klenba (*Grünes Gewölbe*) (dokončena v roce 2006).

Zahraněční obchod

Objem zahraničního obchodu Saska se počínaje rokem 1991 nadprůměrně zvyšuje. Od roku 1991 do roku 2005 zaznamenal vývoz téměř sedminásobný nárůst. Také dovoz se vyvíjí v pozitivních číslech. V roce 2005 bylo do Saska importováno zboží v hodnotě kolem 10,8 miliard eur.

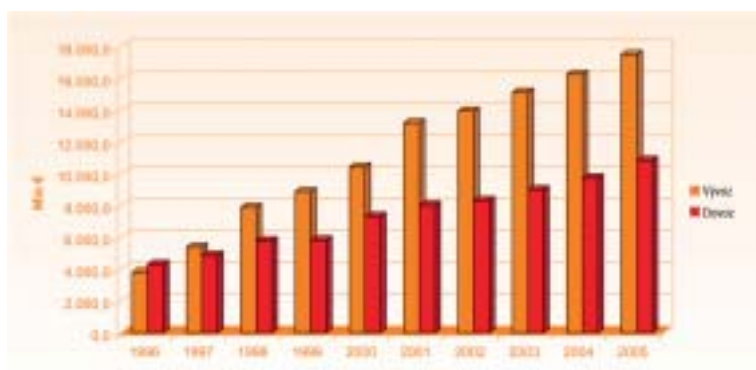
Sasko vyváží tradičně do zemí střední a východní Evropy, západní Evropy i do Spojených států amerických. Největším exportním partnerem Saska byly v roce 2005 Spojené státy s vývozem za téměř 2,5 miliard eur, následované Itálií, Francií a Velkou Británií.

Nadprůměrný nárůst exportu oproti předchozímu roku byl zaznamenán v roce 2005 u Kuby (+145 %), Indie (+69,1 %) a Taiwanu (+64,2 %). Podíl exportu do Asie, popř. Ameriky je však oproti Evropě poměrně malý. Téměř 65 % saského exportu (kolem 11,4 miliard eur) směřovalo do evropských zemí.

U importu zůstává v čele Česká republika přibližně s pětinnovým podílem, následovaná Francií a Ruskou federací.

Maximální preciznost při výrobě hodinek v Glashütte

Zahraněční obchod Saska 1996–2005

Údaje: Zemský statistický úřad Sasko

Veletrhy

Nový Lipský veletrh

Již v roce 1497 udělil císař Maxmilián I. Městu Lipsko císařské právo na pořádání říšských trhů, podle kterého se v okruhu 225 km nesměl konat žádný podobný trh. V průběhu století se Lipsko stalo významným obchodním centrem východu i západu. V roce 1895 se zde konal první vzorkový veletrh, v roce 1918 pak první technický veletrh. V roce 1896 byl otevřen první veletržní dům zvaný „*Städtisches Kaufhaus*“. Lipský veletrh – označovaný také jako matka všech veletrhů – se tak stal centrem světového obchodu. V roce 1996 se otevřely brány nového veletržního areálu. Mezi zvlášť úspěšné akce patří např. Lipský knižní veletrh, automobilový veletrh Auto Mobil International a herní veletrh Games Convention. I Drážďany a Chemnitz se úspěšně etablovaly jako místa pro konání veletrhů, zejména regionálního zaměření.

Podpora a rozvoj hospodářství

Veletržní stánek CeBIT 2005 postavený WFS

Od roku 1991 funguje státní společnost Hospodářská podpora Sasko (*Wirtschaftsförderung Sachsen – WFS*), která poskytuje podporu tuzemským i zahraničním investorům, saským obcím a firmám. Přitom úzce spolupracuje s poskytovateli hospodářské podpory na komunální úrovni.

Pro otázky podpory je firmám k dispozici stavební banka *Sächsische Aufbaubank*.

K podporovaným oblastem patří ekonomika a technologie, zahraniční obchod, pracovní trh, zakládání firem (zejména odborná asistence při zakládání firem) a střední podniky. Součástí nabídky je pomoc při konsolidaci nebo při korporátních účastech a ručeních. Finanční podporu získávají programy výrobní a inovační spolupráce, které navíc těží i z pobídek ve formě státem podporovaných sítí. K vyhledávání prostředků podpory v rámci různých programů slouží databáze dostupná na adrese <http://www.foerderfibel.sachsen.de>.

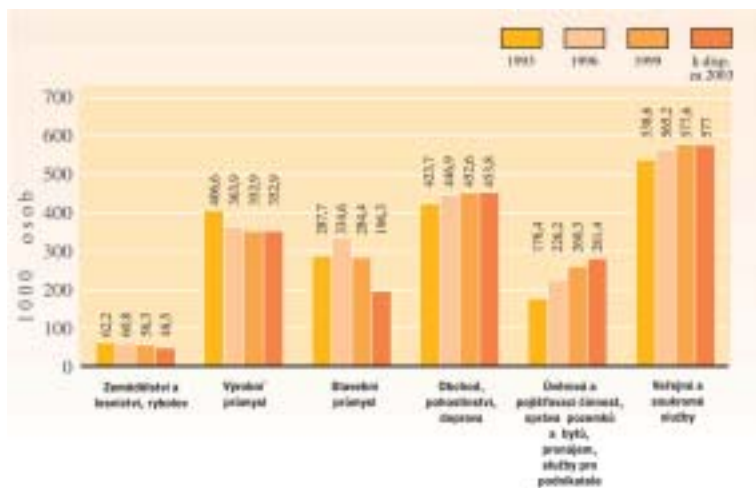
Pracovní trh

Přechod z neproduktivního systému zprostředkovatelství práce, jaký fungoval v dobách NDR, na tržně hospodářskou strukturu a s ním související hospodářská reorganizace zanechaly od roku 1990 v zaměstnanecké struktuře Saska hluboké stopy. Počet výdělečně činných osob se od roku 1989 do roku 1993 snížil asi o třetinu. Po mírném vzestupu do roku 1995 toto číslo stagnovalo, s lehkými výkyvy v jednotlivých letech. Od roku 2001 byl opět zaznamenán silnější pokles. Průměrný počet výdělečně činných osob v roce 2005 činil 1,885 milionu pracujících. Rozložení mezi jednotlivými ekonomickými

odvětvími se přitom výrazně změnilo. Současně byl zaznamenán také silný nárůst otevřené nezaměstnanosti.

Do roku 1994 stoupla v Sasku míra nezaměstnanosti (procento nezaměstnaných v poměru ke všem výdělečným osobám v závislé činnosti, tj. závislým na zaměstnavateli a státu) na 15,7 %. Po mírném poklesu v roce 1995 pokračoval tento nárůst až na 18,8 %.

Po opětovném poklesu trvajícím do roku 2000 stoupla průměrná míra nezaměstnanosti v roce 2005 na 20 %. Míra nezaměstnanosti je však jen nepřesným odrazem skutečného vývoje. Pro komplexní popsání situace na práci trhu je třeba započítat i osoby pracující ve zkrácené pracovní době (tj. zaměstnavatelem nařízeně), politická opatření na trhu práce i úpravy týkající se starších zaměstnanců, které hrály významnou roli zejména v letech do roku 1996. V roce 2005 bylo v Sasku postiženo nezaměstnaností průměrně 521 600 lidí⁹⁾. V poměru ke všem výdělečně činným osobám v závislé činnosti se však míra celkové nezaměstnanosti, která činila 26 %, pohybovala pod srovnatelnou hodnotou za předchozí rok. Míra nezaměstnanosti se liší v závislosti na regionu.

Výdělečně činné osoby v Sasku podle ekonomických odvětví

Údaje: Pracovní skupina pro výpočet počtu výdělečně činných osob Arbeitskreis Erwerbstatigenrechnung des Bundes und der Länder (stav březen 2006)

Příjem a ceny

Průměrná roční hrubá mzda, popř. plat zaměstnanců ze všech ekonomických oblastí činily v Sasku v roce 2004 21 448 eur. Zaměstnanci ve Svobodném státě Sasko tak dosáhli zhruba 81 % průměrného výdělku zaměstnanců v Německu, zatímco v roce 1991 to bylo ještě pouhých 57 %.

⁹⁾ Nezaměstnaní, zaměstnanci se zkrácenou pracovní dobou, opatření na zprostředkování práce a přizpůsobení zaměstnanecké struktury, kvalifikace, infrastrukturní opatření na podporu zaměstnanosti, práce pro dlouhodobě nezaměstnané, pracovní příležitosti, zvláštní opatření pro mladistvé, podpora německými úřady práce ve smyslu § 428 SGB III (sociální zákoník)

V prosinci 2005 dosáhl cenový index životních nákladů všech soukromých domácností v Sasku hodnoty 108,8 (2000 = 100)¹⁰⁾, a byl tak o 2,5 % vyšší než v prosinci roku 2004.

Životodárná saská příroda

Zemědělství

V roce 2005 bylo na území Saska zemědělsky využíváno 913 120 ha, což představuje přibližně 50 % plochy této spolkové země. Zdaleka největší část těchto ploch se nachází v Lužici, ve středním Sasku a Lipské kotlině.

Přírodní poměry území Saska umožňují mnohostranné využití. Pěstuje se zde především obilí a řepka, ale také polní pícniny. S průměrnými výnosy až 64,6 q/ha bylo např. v roce 2005 sklizeno přibližně 2,5 mil. tun obilí. Dlouhou tradici má v Sasku také ovocnářství (v údolí Labe a oblastech jihovýchodně od Lipska) a vinařství (v údolí Labe mezi Míšní a Drážďanami). V roce 2005 hospodařilo 279 zemědělských podniků na 23 450 ha podle zásad ekologického zemědělství.

Celkem je v oblasti zemědělství činných 7 434 podniků, které zaměstnávají přibližně 42 000 osob.

Program „*Ekologické zemědělství ve Svobodném státě Sasko*“ byl v období od svého zavedení v roce 1994 do roku 2005 (včetně) podpořen dotacemi ve výši téměř 670 mil. eur. V současné době je do něj zapojeno 521 484 ha orné půdy (72 % celkové obhospodařované orné půdy), 94 423 ha luk a pastvin (52 %), 4 148 ha půdy využívané pro ovocnářskou výrobu (89,6 %), 209 ha vinic (46,4 %) a 8 834 ha rybníků. Zatížení půdy dusičnany bylo jen v roce 2005 sníženo přibližně o 8 450 t. Díky agrotechnickým protierozním opatřením bylo téměř 570 000 t půdy uchráněno před smyvem. Na 25 454 ha byla podporována opatření v oblasti ochrany přírody a zachování kulturní krajiny.

Saská dohoda o spolenectví v oblasti životního prostředí

Dobrovolnou dohodou mezi saskou vládou a saským hospodářstvím zastoupeným saskými obchodními a průmyslovými komorami, řemeslnickými komorami a svazy otevřel Svobodný stát Sasko v roce 1998 jako druhá spolková země po Bavorsku novou cestu k posilování regionální ekonomiky za současného zlepšování životního prostředí.

¹⁰⁾ Tato hodnota odpovídá růstu cen reprezentativního spotřebního koše (750 kusů zboží) za posledních pět let o 8,8 procentních bodů.

Dne 8. července 2003 obnovili tuto dohodu svými podpisy předseda vlády Prof. Dr. Georg Milbradt, ministr životního prostředí a zemědělství, ministr hospodářství a práce a představitelé saského hospodářství na dalších pět let.

Do spolenectví je zapojeno téměř 500 účastníků, od malých řemeslníků a poskytovatelů služeb, přes nemocnice, dopravní podniky a svazy, až po velké průmyslové podniky v oblasti chemického průmyslu, mikroelektroniky či potravinářského průmyslu. Tyto podniky dobrovolně přispívají k ochraně životního prostředí ve větší míře, než jakou jim ukládá zákon.

V roce 1999 byla podepsána dobrovolná dohoda o spolenectví pro životní prostředí v oblasti zemědělství a lesnictví mezi Saským státním ministerstvem pro životní prostředí a zemědělství a čtrnácti saskými profesními svazy v oblasti zemědělství, lesnictví a rybářství.

Dne 15. prosince 2005 obnovili tuto dohodu svými podpisy ministr životního prostředí Stanislaw Tillich a představitelé saského zemědělství, lesnictví a rybářství na dalších pět let.

Čtyři sta účastníků této iniciativy se zavázalo k ekologickému zemědělství, lesnictví a rybníkářství.

Chov zvířat a rybníkářství

Asi dvě třetiny celkových výnosů saského zemědělství pochází z chovu zvířat. V Sasku se chová především hovězí dobytek, ale také prasata, ovce a nosné slepice. Kromě toho je zde přibližně 30 000 včelstev.

Chov hovězího dobytka je zdrojem příjmů přibližně pro 13 000 zaměstnanců. Přispívá zároveň k péči o kulturní krajinu. Jedním z nejdůležitějších zdrojů příjmů saských chovatelů je v současné době výroba mléka. Ročně ho vyprodukují téměř 1,6 mil. t.

Saský chov koní je známý mimo jiné díky elegantnímu koňskému plemenu Saský teplokrevník. Četné nově založené jezdecké areály (asi 150) se staly rovněž lákadlem pro turisty. Velkou událostí pro milovníky koní z celého světa je každoroční přehlídka hřebců v Moritzburgu. Kromě toho existuje velký počet akcí v oblasti chovu koní a jezdeckého sportu pořádaných nejrůznějšími svazy.

Rybníkářství má v Sasku dlouholetou tradici. Saští rybáři vyprodukovali v roce 2005 přibližně 3 400 t tržních ryb, z toho 2 800 t jen kaprů.

Lesnictví

V roce 2005 činila celková lesní plocha Svobodného státu Sasko 513 008 ha. To odpovídá 27,8 % plochy této spolkové země. Tento podíl má být zvýšen pomocí zalesňování oblastí, kde se dříve těžilo uhlí, oblastí vzniku povodní a oblastí s nízkým podílem lesa až na 30 %.

Vysoce mechanizovaná těžba dřeva pomocí víceúčelových těžebních strojů, tzv. harvesterů

Z celkové lesní plochy se 37 % nachází ve vlastnictví Svobodného státu Sasko, 6 % patří Spolkové republice Německo a dalších 8 % je ve vlastnictví veřejnoprávních korporací. Podíl soukromého lesa činí 46 %. Církevní vlastnictví je zastoupeno 2 % a spolkový majetek se zvláštním právním postavením (les LMBV)¹¹⁾ 1 %. Saské lesy obhospodařuje asi 73 000 jednotlivých lesních závodů. S podílem téměř 80 % převládají v saských lesích jehličnany, především smrky a borovice. Celková zásoba dřeva činí 126 mil. m³, tj. 258 m³ na hektar. Roční přírůstek dřeva činí asi 9 m³/ha, z čehož se dosud těží pouze necelá polovina. V příštích letech se očekává, že se zvýší druhová rozmanitost lesů, mj. v důsledku klimatických změn.

Vinařství

První dochovaná písemná zmínka o pěstování vinné révy v Sasku se datuje až do roku 1161. V 15. století se již vinice prostíraly na více než 4 000 ha. Zavlečení révokazu v roce 1887 však velmi významně uspíšilo již započatý úpadek vinařství. Následně bylo mnoho svahů zastavěno nebo se na nich začalo pěstovat ovoce.

Po zavedení roubování vinné révy na podnože rezistentní proti révokazu došlo ve dvacátých a třicátých letech k postupnému zotavení, které po druhé světové válce pokračovalo. Další podněty vzešly od drobných vinařů, kteří přibližně od roku 1970 začali obnovovat pěstování vinné révy na některých obzvlášť významných viničních tratích v údolí Labe. K významnému rozšíření plochy vinic pak došlo zejména v posledních letech: z 320 ha v roce 1990 na dnešních 450 ha. Typické jsou přitom staleté vinice na strmých svazích a terasách, které propůjčují vinařské kulturní krajině v údolí Labe její zvláštní kouzlo.

V Sasku převládá bílé víno. Nejrozšířenějšími odrůdami byly v roce 2005 Müller Thurgau (81 ha), Ryzlink (62 ha) a Rulandské bílé (50 ha). Odrůda Goldriesling (Ryzlink zlatý) (12 ha) se pěstuje pouze zde. Nejrozšířenější odrůdou červeného vína je s 28 ha Rulandské modré. Ročně se vyprodukuje zpravidla 15 000 až 20 000 hl vína. Podíl stolního vína je přitom velmi malý. Četné podzimní oslavy vinobraní, při nichž se tradičně oslavuje nová sklizeň, přitahují domácí obyvatelstvo i turisty. Nejznámější jsou slavnosti v Mišni a Altkötzschenbrodě.

Rozvoj venkova

Komplexní rozvoj venkovských oblastí a s ním také zlepšování rámcových podmínek pro zemědělství podporuje Sasko především

*Letohrádek a vinice
zámku Wackerbarth,
Radebeul*

¹¹⁾ Lausitzer und Mitteldeutsche Bergbau-Verwaltungsgesellschaft mbH (Lužická a středoněmecká báňská správa)

změnami účelu užívání zemědělského stavebního fondu. Rozvoj regionů na základě iniciativ zaměřených na „podstatu samu“ nabývá stále většího významu. V letech 1991–2003 byly na tyto účely, včetně odstranění škod způsobených povodní, schváleny dotace ve výši 2,4 mld. eur. Byl tak realizován investiční objem ve výši přibližně 11 mld. eur.

Báňský průmysl

Ekonomické bohatství Saska je založeno v neposlední řadě na bohatých zásobách nerostných surovin. Těžbu nerostů v Krušných horách lze zažít už jen v ukázkových dolech jako turistickou atrakci. Jinak je tomu ovšem v oblasti těžby surovin nacházejících se v blízkosti zemského povrchu (povrchová těžba). Hnědouhelný průmysl v Sasku investoval od sjednocení Německa 10 mld. eur.

V roce 2002 vytěžily středoněmecká hnědouhelná společnost Mitteldeutsche Braunkohlengesellschaft mbH (MIBRAG) a lužická hnědouhelná společnost Lausitzer Braunkohle AG (LAUBAG) společně přibližně 30 mil. tun hnědého uhlí, které slouží jako palivo pro elektrárny v Boxbergu a Lippendorfu. V oblasti těžby kamene a zemin se od roku 1990 investovalo asi 5 mld. eur. V roce 2002 vytěžilo 286 závodů přibližně 31 mil. tun pevných a nezpevněných hornin. U Pirny se tak těžil také pískovec na obnovu drážďanského kostela Frauenkirche.

INFRASTRUKTURA A KOMUNIKACE

Sasko v pohybu

Silniční doprava

Hustota silnic v Sasku překračuje se 740 m meziměstských komunikací na km² spolkový průměr. Do rozšíření saské silniční sítě se od roku 1991 investovalo přibližně 13,3 mld. eur. Doplnění dálniční sítě v Sasku přitom bylo a je z dopravně politického hlediska obzvlášť naléhavé. Byl dokončen jižní obchvat Lipska A 38, částečné rozšíření dálnice A 4 na šestipruhové uspořádání a rozšíření dálnice A 72 mezi městy Plauen a Chemnitz se dokončuje, záměr stavby nové dálnice A 17 z Drážďan na hranici Spolkové republiky Německo s Českou republikou má být zcela otevřen pro motoristy ještě v roce 2006. Staví se nová dálnice A 72 z Chemnitzu do Lipska.

Ke dni 1. ledna 2006 bylo v Sasku registrováno 2,69 mil. motorových vozidel, z toho 2,31 mil. osobních a více než 180 000 nákladních automobilů. Celkem se v roce 2005 na saských silnicích stalo 124 146 dopravních nehod, z toho 15 922 nehod se škodou na zdraví osob, 20 259 lidí bylo zraněno a 292 zemřelo.

Dálnice A 14 prochází u Lipska pod vzletovou a přistávací dráhou letiště

Meziměstské komunikace celkem	13 532 km
z toho spolkové dálnice	478 km
z toho spolkové silnice	2 421 km
z toho státní silnice	4 750 km
z toho okresní silnice	5 883 km

Počet kilometrů silnic v Sasku ke dni 1. 1. 2006

Údaje: Saský zemský statistický úřad

Počet silničních hraničních přechodů

Veřejná hromadná doprava

Sasko má díky síti železničních a tramvajových tratí a linek regionálních a městských autobusů velmi dobrou dopravní obslužnost. Plánování, organizace a utváření veřejné hromadné

*Vlak místní dopravy
Vogtlandských drah*

dopravy je úkolem zemských okresů a statutárních měst na úrovni okresu, které se spojily do účelových svazů.

Byly vytvořeny dopravní svazy Střední Sasko, Horní Polabí, Vogtland, Horní Lužice/Dolní Slezsko a Středoněmecký dopravní svaz. Tyto svazy organizují celou autobusovou a železniční dopravu „z jedné rukou přímo na místě“. V roce 2004 využilo autobusy a tramvaje přes 400 mil. osob. Veřejnou hromadnou dopravu zajišťovalo celkem 309 podniků s více než 9 600 zaměstnanci. V západosaském a vogtlandském regionu byl na přeshraniční úrovni realizován systém „EgroNet“. Jedná se o společný systém místní dopravy integrující železniční a autobusové spoje. Ve svazu EgroNet spolupracuje 17 zemských okresů a statutárních měst na úrovni okresu a 62 dopravních podniků ze Saska, Bavorska, Durynska a České republiky.

*Nádraží v Lipsku –
největší hlavové
nádraží na světě*

Železniční doprava

Saská železniční síť je s délkou přibližně 2 700 km a téměř 600 stanicemi (nádražími a zastávkami) jednou z nejhustších železničních sítí v Evropě. Železniční doprava v Sasku zahrnuje čtyři oblasti: dopravu ICE/IC do destinací v Německu a Evropě na vysokorychlostních tratích rychlostí až 250 km/h, regionální dopravu na regionálních tratích s max. rychlostí 80 km/h, trať Lipsko – Chemnitz s max. rychlostí 160 km/h a trať Bischofswerda – Žitava s max. rychlostí 100 km/h; systém rychlodráhy v Drážďanech a Lipsku a obdobný model v Chemnitzu a železniční dopravu na historických úzkorozchodných tratích především v rámci turistického ruchu.

Sasko je v současné době obsluhováno 75 místními tratěmi a 10 dálkovými tratěmi. Od sjednocení Německa v roce 1990 bylo do saské železniční sítě investováno cca 3,9 mld. eur. V rámci rozšiřování hlavní železniční sítě se investuje především do dálkových tratí, jako je tzv. Saská magistrála Hof – Lipsko/Drážďany – Görlitz a dopravní projekt *Německá jednota č. 9* Svazu pro elektrotechniku, elektroniku a informační techniku (VDE) Lipsko – Drážďany.

Trati v rámci rozšiřování EU na východ Berlín – Drážďany – Praha, Berlín – Cottbus – Görlitz a Lipsko – Falkenberg – Hoyerswerda – Horka jsou součástí transevropské železniční sítě a jsou rovněž rozšiřovány.

V současné době existuje sedm železničních hraničních přechodů na hranici s Českou republikou a dva na hranici s Polskem. Do roku 2010 se má jejich počet zvýšit na deset (Česká republika) a tři (Polsko). K dílčím regionálním sítím patří vogtlandská, krušnohorská, středosaská a východosaská síť.

*Úzkorozchodná trať
Žitava-Jonsdorf/Oybin*

Od reformy železničních drah v roce 1993 vzniklo ve Svobodném státě Sasko více než 20 železničních společností v oblasti osobní i nákladní

dopravy, které nejsou ve spolkovém vlastnictví, a ožívují tak konkurenci v železniční dopravě.

Nákladní doprava

Na podporu rozvoje středisek nákladní dopravy v Lipsku, Glauchau a Drážďanech vynaložilo Sasko více než 70 mil. eur. Jejich ekonomicko-politický význam je patrný z následujících údajů: v Lipsku se dosud usídlilo 102 podniků s cca 2 500 pracovními místy, v Glauchau/Zwickau 70 podniků s cca 2 300 pracovními místy a v Drážďanech 7 podniků s cca 420 pracovními místy.

Letecká doprava

Do letišť v Lipsku/Halle a Drážďanech se od roku 1991 investovalo cca 1,4 mld. eur. V Lipsku/Halle tak v současné době vzniká druhá vzletová a přistávací dráha vhodná pro mezikontinentální provoz. Nový terminál má kapacitu 4,5 mil. cestujících ročně. Od roku 2008 bude na letišti v Lipsku/Halle provozovat své evropské přepravní centrum společnost DHL, a vytvoří tak 3 500 nových pracovních míst.

Na letišti v Drážďanech probíhá v současné době sanace a prodlužuje se vzletová a přistávací dráha. V roce 2003 zde byl dokončen terminál o kapacitě 3,5 mil. cestujících. Obě dopravní letiště mají povolení pro nepřetržitý provoz a mají velmi dobré napojení na silniční a železniční síť. Všichni obyvatelé Saska se tak mohou dostat na jedno z obou dopravních letišť během 90 minut. Letiště v Lipsku/Halle zaznamenalo v roce 2005 více než 2,1 mil. cestujících, letiště v Drážďanech téměř 1,8 mil. Kromě toho jsou v Sasku tři regionální a devět místních přistávacích ploch pro dopravní účely a deset zvláštních přistávacích ploch.

Vnitrozemská plavba

Díky Labi je Sasko napojeno na severoněmecké námořní přístavy a středoevropské a východoevropské státy, a tím také na mezinárodní obchod. V zájmu rozvoje vnitrozemské plavby provedlo Sasko sanaci přístavů v Torgau, Riese a Drážďanech, do které od roku 1995 investovalo více než 65 mil. eur. V přístavech se usídlilo 47 podniků, které investovaly dalších cca 60 mil. eur a vytvořily přes 500 pracovních míst. Provozovatelem přístavů je společnost Sächsische Binnenhäfen Oberelbe GmbH, která v roce 2002 získala také české přístavy v Děčíně a Lovosicích a v roce 2004 podíly na přístavu v Roßlau ve spolkové zemi Sasko-Anhaltsko. V současné době tak tato společnost nabízí z jedné rukou konkurenceschopné dopravní služby pro české a saské hospodářství.

Zvláštní saskou pýchou je největší a nejstarší flotila kolesových parníků na světě se sídlem v Drážďanech. Saská paroplavba disponuje devíti

*Nově rozšířené
dopravní letiště v
Drážďanech*

*Flotila kolesových
parníků*

historickými kolesovými parníky, které jsou 75 až 125 let staré. Flotilu doplňují dvě elegantní salónní lodě a dvě malé motorové lodě. Na asi 101 km dlouhém úseku mezi Diesbar-Seußlitz a Děčínem se 17 přístavišti je za normálního stavu vody každoročně přepraveno přibližně 700 000 cestujících.

Saská města

Rozvoj měst v Sasku je poznamenán úbytkem obyvatelstva v důsledku nízké porodnosti a migrace. Saská města a obce vyžadují přestavbu, kterou Svobodný stát Sasko cíleně podporuje v rámci zvláštního referátu Ministerstva vnitra pro podporu městské výstavby a dotace EU. Tyto dotace jsou určeny k odstranění nebo trvale udržitelnému zmírnění urbanistických nedostatků a závad v určitých oblastech pomocí urbanistických sanačních opatření. V souladu se Zemským plánem rozvoje území Saska mají být posíleny střediskové obce.

Zvláštní pozornost je věnována těm opatřením v rámci přestavby měst, která na základě urbanistických rozvojových koncepcí slouží k redukci bytového fondu, a tím snížení počtu volných bytů. To přispívá ke zvýšení urbanistické hodnoty perspektivních městských částí.

Dotace v rámci programu EU pro rozvoj měst mají na základě integrované akční koncepce sloužit k dlouhodobé podpoře rozvoje znevýhodněných městských oblastí, a potažmo tak přispívat k rozvoji celého města.

Sasko má energii

Energie (energetika, energetická burza, energetický veletrh, saský energetický program)

Od sjednocení Německa v roce 1990 bylo do stavby nových a rozšiřování stávajících energetických zařízení investováno více než 11 mld. eur. Vedle nadregionálních dodavatelů energií, společností Vattenfall Europe AG a Verbundnetz Gas AG, zajišťuje zásobování elektřinou, zemním plynem a dálkovým teplem 6 regionálních distribučních společností a 39 podniků veřejných služeb. Jednou ze silných stránek Saska je přítom v porovnání s Německem dvakrát tak velká hustota tepelných sítí.

*Hnědouhelná
elektrárna společnosti
Vattenfall Europe AG &
Co. KG v Boxbergu*

Kromě toho je v Sasku v oblasti obchodování s energiemi činných více než 300 středně velkých obchodníků s minerálními oleji a zkapalněným plynem a velký počet podnikatelů poskytujících energetické služby aj. Sasko sází na domácí energetické zdroje. Patří k nim hnědé uhlí stejně tak jako obnovitelné energie. Využívání hnědého uhlí je základem pro bezpečnou a kalkulovatelnou výrobu elektřiny, protože je v Sasku k dispozici v dostatečném množství a je konkurenceschopné.

Využívání hnědého uhlí k výrobě elektřiny na pokrytí základního zatížení v saských elektrárnách v Lippendorfu a Boxbergu je významným faktorem pro zachování pracovních míst, zejména ve strukturálně slabých regionech.

Význam obnovitelných energií pro výrobu elektřiny a tepla se v uplynulých letech neustále zvyšoval. Jejich využívání se oproti roku 1990 více než zdesetinásobilo a v současné době činí 9,2 %. Největší podíl na tom nese větrná energie, následovaná vodní energií, biomasou/bioplýnem a fotovoltaikou.

Významnou strategií pro trvale udržitelné zásobování energií v Sasku je efektivní využívání energie. Energetická efektivnost hospodářství (hrubý domácí produkt vztahený ke spotřebě primární energie) se od roku 1990 zvýšila na dvaapůlnásobek. Potenciál zde spočívá ve všech oblastech využití: v průmyslu, podnikatelské sféře, dopravě i domácnostech. Energeticky úsporné technologie, stroje, přístroje a vozidla „made in Saxony“ jsou na špičkové světové úrovni. Dalším předpokladem pro trvale udržitelný rozvoj energetiky je výzkum a vývoj. Jeho těžištěm je zkoumání technologií pro snížení emisí CO₂ v oblasti elektrárenské techniky, a to především v zájmu co nejnižšího zatížení životního prostředí při výrobě elektřiny z hnědého uhlí ve východním Německu.

Součástí energetiky v Sasku je také obchod s energií a energetickými technologiemi. V roce 1999 byla v Lipsku z iniciativy saské vlády založena první německá elektroenergetická burza. V roce 2002 se Leipzig Power Exchange (LPX) sloučila s energetickou burzou ve Frankfurtu a společně vytvořily European Energy Exchange AG (EEX) se sídlem v Lipsku.

Vedle EEX se jako obchodní platforma pro energetické technologie a služby etabluje také energetický veletrh *Enertec*.

V současné době aktualizuje Sasko svůj **SASKÝ ENERGETICKÝ PROGRAM**¹²⁾. V něm jsou definovány hlavní energeticko-politické zásady a prioritní akční oblasti pro příští roky.

Společnost ABB provádí práce základní údržby dálkového vedení

Montážní práce v solární elektrárně v Espenhainu

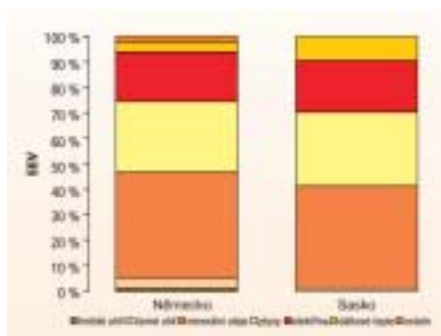
¹²⁾ SASKÝ ENERGETICKÝ PROGRAM a každoroční energetické zprávy jsou zveřejňovány na stránkách www.smwa.sachsen.de (ekonomika / energie / saská energetická politika).

Spotřeba energie

Spotřeba energie (spotřeba energie po transformaci, užitečná energie) se podobně jako spotřeba primární energie změnila jen nepatrně.

Oproti snížené spotřebě minerálních olejů zde stála zvýšená spotřeba plynů. Mix energetických zdrojů je určován především

minerálními oleji a plyny. K energetické bilanci dále přispěla elektřina, dálkové teplo, hnědé a černé uhlí a ostatní energetické zdroje. Z grafu je zřetelně patrné, že se od sjednocení Německa saský energetický mix přizpůsobil celoněmeckým strukturám.

Přehradní nádrž na pitnou vodu v Carlsfeldu

Zásobování pitnou vodou

Pitná voda je nejdůležitější potravina. Proto je také zásobování pitnou vodou komunální povinností. Zásobování pitnou vodou zajišťuje v Sasku 79 subjektů, z toho 33 účelových svazů, 11 obcí v dílčím účelovém svazu a 35 jednotlivých obcí. Kromě toho existují v Sasku tři samostatné společnosti provozující přepravní soustavu, které dodávají pitnou vodu subjektům zajišťujícím veřejné zásobování vodou. Veřejné zásobování vodou je tedy charakterizováno vazbou mezi regionálními distributory vody a přepravci vody. Pitná voda v Sasku pochází z 58 % z podzemní vody a ze 42 % z přehradních nádrží na pitnou vodu¹³⁾.

Nakládání s odpadními vodami

Povinnost nakládání s odpadními vodami (splaškovou a srážkovou vodou) nesou obce, na jejichž území odpadní vody vznikají. Plní tak evropské směrnice a zemská a spolková zákonná ustanovení.

Ve Svobodném státě Sasko bylo koncem roku 2004 v provozu celkem 802 komunálních čistíren odpadních vod s kapacitou nad 50 ekvivalentních obyvatel¹⁴⁾ (EO).

¹³⁾ Stav v roce 2006

¹⁴⁾ Ve vodárenství běžně používaná míra pro odhad znečištění odpadních vod. Ekvivalentní obyvatel se vypočítá ze součtu počtu obyvatel a přepočteného počtu obyvatel. Poslední jmenovaná hodnota se vypočítá ze vztahu splaškové vody z podniků a splaškové vody z domácností.

Úkoly likvidace odpadních vod plnilo v roce 2004 celkem 93 účelových svazů pro nakládání s odpadními vodami (z toho 10 dílčích účelových svazů) a 154 obcí (z toho 46 obcí v dílčích účelových svazech). Ze stávajících 802 zařízení na úpravu odpadních vod bylo 641 nově zřízeno, sanováno či rozšířeno po roce 1991. V 94 % těchto zařízení se provádí mechanicko-biologická úprava odpadních vod a pouze v 6 %¹⁵⁾ z nich probíhá čisté mechanické čištění. Stupeň napojení na veřejná zařízení na úpravu odpadních vod činil v roce 2004 v aglomeracích s více než 2 000 EO 90 % a v Sasku celkem 80 %.¹⁶⁾

Malé čistírny odpadních vod se pro více než 10 % obyvatel Saska, zejména na venkově, stanou trvalou součástí komunální likvidace odpadních vod. Do roku 2015 mají být všechna zařízení vybavena v souladu se stavem techniky.

Sasko má vlastní názor

Deníky

Podoba saského novinového trhu byla po roce 1989 v základních rysech určena prodejem bývalých krajských novin Jednotné socialistické strany Německa (SED) v rámci privatizace velkým západoněmeckým mediálním skupinám. Menší noviny se na trhu často nemohly udržet. Skladba zbývajících saských novin je následující (zdroj: Informační společnost pro zjišťování šíření reklamních nosičů (IVW), rok 2005): v Chemnitzu a okolí vychází co do nákladu nejsilnější německý regionální deník *Freie Presse* (náklad: 354 000), v Drážďanech a okolí noviny *Sächsische Zeitung* (náklad 301 000). Drážďanské noviny *Dresdner Neueste Nachrichten*, noviny pro město Torgau *Torgauer Zeitung* a noviny pro region Muldentál *Muldentalzeitung* přebírají nadregionální část do značné míry z lipského deníku *Leipziger Volkszeitung* (celkový náklad 270 000). V Budyšíně vychází jediný deník v srbštině *Serbske Nowiny* (náklad téměř 2 000). Noviny *Vogtland-Anzeiger*, které vycházejí ve městě Plauen (náklad: 9 300) přebírají nadregionální část z bavorského deníku *Frankenpost*.

Bulvární noviny *Morgenpost*, které vycházejí v Drážďanech a Chemnitzu, jsou jedním z mála nových saských titulů, které se udržely. Nadregionální část přebírají z berlínských novin *Berliner Kurier* a konkurují si s bulvárními novinami *BILD*, které ve velkých městech svou hlavní, pro celé Německo jednotnou část rovněž doplňují o místní zprávy.

¹⁵⁾ Vyšší podíl mechanických čistíren odpadních vod oproti zprávě o situaci z roku 2002 vyplývá z doplnění evidence dat u malých čistíren odpadních vod.

¹⁶⁾ Situační zpráva za rok 2004 – likvidace odpadních vod na komunální úrovni ve Svobodném státě Sasko

Centrála
Středoněmeckého
rozhlasu (MDR)
v Lipsku

Rozhlas

Mitteldeutscher Rundfunk (Středoněmecký rozhlas, MDR) se sídlem v Lipsku byl založen v roce 1991 spolkovými zeměmi Sasko, Sasko-Anhaltsko a Durynsko. Jeho ředitelem je Prof. Dr. Udo Reiter. Tato veřejnoprávní rozhlasová instituce vysílá v souladu se svým programovým úkolem vlastní televizní program (*MDR-Fernsehen*) obsahující příspěvky zemských centrál, které mají vždy specifickou podobu pro tu kterou spolkovou zemi. V Sasku má MDR zemskou centrálu v Drážďanech a čtyři regionální studia. MDR se stal jedním z největších subdodavatelů programů pro televizní program ARD *Das Erste* (2006: 11,0 %). Kromě toho vysílá MDR v Sasku pět rozhlasových stanic (*MDR 1 Radio Sachsen, MDR Figaro, Jump, MDR-Info* a satelitní *MDR Sputnik*). Prostřednictvím digitálního rádia (DAB) lze dodatečně přijímat stanici *MDR Klassik*.

Soukromé rozhlasové stanice

Povolování soukromých rozhlasových stanic a dozor nad nimi je v Sasku v kompetenci Saského zemského ústavu pro soukromé rozhlasové vysílání a nová média (SLM) se sídlem v Lipsku. Na území celého Saska lze přijímat soukromé rozhlasové stanice *Radio PSR, Hitradio RTL* a *R.SA*. Kromě toho existují další stanice nabízející pouze regionální nebo místní rozhlasové vysílání.

Dne 30. prosince 1999 bylo v Sasku zahájeno pravidelné digitální rozhlasové vysílání (DAB) – na celém území Saska lze kromě veřejnoprávních stanic přijímat také tři soukromé stanice. V současné době existuje v Sasku 61 subjektů vysílajících kabelové televizní programy. Šest provozovatelů vysílá televizní programy pozemně. V prosinci 2005 bylo v Sasku zavedeno digitální pozemní televizní vysílání (DVB-T).

Územní aspekty

Lipsko je v návaznosti na saské tradice tiskařství a knihařství, jakož i tradice v oblasti rozhlasového vysílání těžištěm rozvoje v mediální oblasti v Sasku. V roce 2005 pracovalo v Lipsku u mediálních společností asi 30 000 osob, tj. 13,3 % zaměstnanců celého Lipska. Na obratu celkového hospodářství města se mediální sféra podílela dokonce 17,5 %. K tomuto vývoji velkou měrou přispělo zřízení *Media City Leipzig* – komplexu kanceláří a studií v bezprostřední blízkosti MDR.

Lipsko je rovněž sídlem Středoněmecké společnosti na podporu médií (MDM) – instituce, kterou v roce 1998 založily spolkové země Sasko, Sasko-Anhaltsko a Durynsko společně s MDR a ZDF na ekonomickou podporu filmových, televizních a multimediálních

SLM
Saský zemský ústav
pro soukromé
rozhlasové vysílání a
nová média

projektů. S objemem rozdělených finančních prostředků ve výši 12 mil. eur je MDM v současné době čtvrtým největším regionálním sponzorem filmu v Německu. Každoroční květnové setkání představitelů médií v Lipsku se stalo fórem, na němž se sjíždí účastníci z celého Německa.

Spojení Saska se světem

Sasko má vynikající telekomunikační infrastrukturu. Disponibilita DSL je kupříkladu významně vyšší než ve všech ostatních východoněmeckých spolkových zemích s výjimkou Berlína. V Sasku je také registrována většina domén s koncovkou „.de“ spolkových zemí bývalého NDR (s výjimkou Berlína). S růstem převyšujícím 20 % – což je téměř o 90 000 domén s koncovkou „.de“ více než ještě koncem roku 2004 – zaujímalo Sasko v roce 2005 v rámci celého Německa vedoucí postavení. Lipsko přitom zaznamenalo největší přírůstek domén ze všech německých měst.

O tomto a mnohém dalším informuje internetový portál „saxxess.com“ – zvláštní služba pro oblast informací, komunikace a médií.

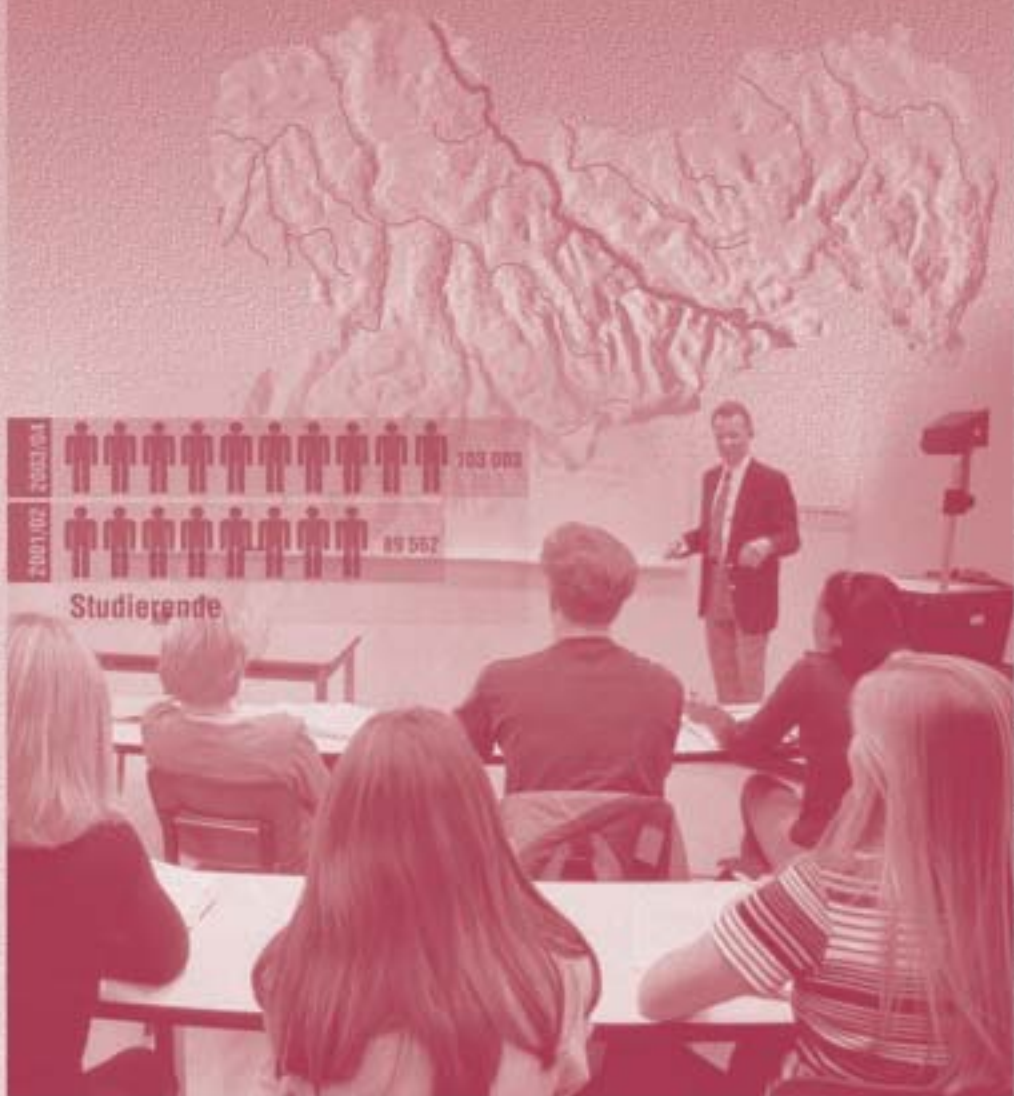
V oborech úzce souvisejících s oblastí informací, komunikace a médií (IKM) vede výzkum a vyučuje na třinácti saských univerzitách, vyšších odborných školách a profesních akademiích více než 350 profesorů. Na povolání v oblasti IT a mikroelektroniky se připravuje více než 20 000 studentů. Na saských středních odborných učilištích se učí téměř 5 000 učňů profesím relevantním pro oblast IKM. S dobrou infrastrukturou a bohatým know-how tak Sasko udržuje to nejlepší spojení se světem.

Internetová stránka
www.sachsen.de

VZDĚLÁNÍ A VÝZKUM

Po návštěvě základní školy rozhodují školy společně s rodiči na základě doporučení základní školy o tom, zda bude dítě navštěvovat střední školu nebo gymnázium. V 5. a 6. třídě probíhá výuka v obou typech škol v zásadě podle jednotných učebních osnov, takže rozhodnutí o dalším vzdělávání dítěte může být ještě přehodnoceno.

Po úspěšném složení závěrečné zkoušky na reálné škole na konci 10. třídy střední školy a splnění určitých výkonových předpokladů lze přestoupit do 10. třídy všeobecně vzdělávacího gymnázia nebo 11. třídy odborného gymnázia.

Gymnázium poskytuje široké vzdělání jako předpoklad pro vysokoškolské studium nebo jiné kvalifikované odborné vzdělávání. Maturita, která platí po celém Německu jako doklad o způsobilosti pro studium na vysoké škole, se v Sasku skládá na všeobecně vzdělávacích gymnáziích po dvanácti letech, na odborných gymnáziích po třinácti letech.

Spektrum odborných škol zahrnuje pět typů škol. Odborná učiliště s duálním vzdělávacím systémem a denní střední odborné školy poskytují

Přehled o školách,
žácích a učitelích na
hlavní pracovní
poměr v Sasku
(školní rok
2005/2006)

	Počet škol	žáků	učitelů
Základní školy			
veřejné	801	104 905	9 114
neziskových institucí	53	5 315	375
Střední školy			
veřejné	402	110 302	11 026
neziskových institucí	22	2 521	196
Gymnázia			
veřejné	132	90 521	7 786
neziskových institucí	14	5 101	403
Speciální školy			
veřejné	147	19 937	3 209
neziskových institucí	19	911	245
Odborné školy			
veřejné	113	126 666	5 412
neziskových institucí	183	43 429	1 983
Školy pro dospělé			
veřejné	7	2 927	145
neziskových institucí	1	12	–
Svobodné waldorfské školy	3	1 202	105

Údaje: Saský zemský
statistický úřad

různé profesní kvalifikace a připravují své studenty ve speciálních jednoletých vzdělávacích cyklech na další profesní přípravu nebo činnost. Na vyšší odborné školy a odborná gymnázia jsou přijímáni absolventi reálných škol, kteří chtějí získat kvalifikaci pro vysokoškolské studium. Posledním typem odborných škol jsou školy pro nástavbové odborné studium. Z organizačního hlediska jsou veřejné odborné školy soustředěny do odborných školských středisek. Tím je zajištěna plošná nabídka vzdělání odpovídající poptávce. Kromě veřejných škol existuje v oblasti odborného vzdělávání také mnoho škol neziskových organizací, které jsou pro saské školství obohacím.

V důsledku značného poklesu porodnosti se od roku 1989 snížil počet saských žáků na polovinu. V souladu s tím bylo třeba upravit síť škol a některé školy zavřít¹⁷⁾.

Speciální školy

Žáci, kteří z důvodu jedné nebo více vad nemohou být integrováni do všeobecně vzdělávacích škol, a to ani při poskytnutí zvláštních pomůcek, a kteří proto potřebují speciální pedagogické vedení, navštěvují speciální všeobecně vzdělávací školy.

Jedná se o školy pro slepé a zrakově postižené, školy pro sluchově, mentálně nebo tělesně postižené, školy pro děti s poruchami učení, řeči nebo chování, školy při klinikách a nemocnicích a speciální odborné školy. Na speciálních všeobecně vzdělávacích školách a speciálních odborných školách lze s výjimkou škol pro mentálně postižené a škol pro děti s poruchami učení dosáhnout úrovně dokončeného středoškolského vzdělání nebo vyučení.

Podpora nadaných dětí

Děti se zvláštním nadáním mohou navštěvovat gymnázia s rozšířenou matematicko-přírodovědnou, hudební, sportovní nebo jazykovou výukou. V roce 2001 bylo otevřeno Zemské gymnázium sv. Afry v Míšni jako gymnázium pro mimořádně nadané děti.

V Sasku žije národ Srbů s vlastním jazykem a kulturou. V srbských školách, v nichž je na přání rodičů nebo podle preference žáků vyučovacím jazykem srbsčina, je tento důležitý kulturní statek udržován živý pro nynější a budoucí generace.

Sasko chce být vlastní pro lidi z celého světa i jejich děti. Proto zde také existují mezinárodní školy v Drážďanech a Lipsku. Drážďanská *International School* přijímá děti od tří let a dovádí je až k maturitě. Výuka

Internát Zemského gymnázia sv. Afry v Míšni

¹⁷⁾ Vše o saském vzdělávacím systému viz www.sachsen-macht-schule.de

probíhá v anglickém jazyce. V lipské *International School* lze v případě potřeby rovněž dojít až do 12. třídy.

Učební osnovy jsou založeny na *International Baccalaureate Program*. Maturita na těchto školách tak opravňuje ke studiu na vysokých školách po celém světě.

Vzdělávání dospělých, další vzdělávání

Dospělí lidé s neukončeným středoškolským vzděláním si mohou dokončit hlavní nebo reálnou školu při zaměstnání ve dvouletých nebo tříletých kurzech na večerních středních školách. Maturitu mohou získat po absolvování tří nebo čtyř let výuky na večerních gymnáziích či po třech nebo čtyřech letech denního studia v tzv. kolegiích. Kromě toho nabízí všem občanům pestrý program dalšího vzdělávání třicet lidových univerzit a další zařízení neziskových institucí.

Technické odborné
školské středisko
Augusta Horcha ve
Zwickau

Univerzity, vysoké školy a Odborná akademie

Saské vysoké školy poskytují vysoce kvalifikované vzdělání. Z někdejších dvaadvaceti státních vysokých škol vznikly v rámci restrukturalizace po zániku NDR čtyři univerzity, jeden univerzitní vysokoškolský ústav, pět uměleckých vysokých škol a pět vysokých odborných škol.

Se státními vysokými školami byla uzavřena dohoda o vývoji do roku 2010, která poskytuje univerzitám, vysokým odborným školám a uměleckým vysokým školám jistotu plánování. Lipská univerzita, která byla založena v roce 1409, je tradičně zaměřena na přírodní a humanitní vědy. Studoval zde již J. W. Goethe, G. E. Lessing a F. Nietzsche.

Spektrum oborů Technické univerzity v Drážďanech se po roce 1989 podstatně rozšířilo díky jejímu sloučení s bývalou Lékařskou akademií Carla Gustava Caruse a Vysokou školou dopravní a založení různých nových fakult. V roce 2005 měla největší počet studentů ze všech saských univerzit. Technická univerzita v Chemnitzu, Technická univerzita ve Freibergu (nejstarší báňská univerzita na světě) a Mezinárodní vysokoškolský ústav v Žitavě – univerzitní zařízení v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa pro studenty s ukončeným základním studiem na polských, českých nebo německých vysokých školách – jsou podstatně menší. Vysoké odborné školy se nacházejí v Drážďanech, Lipsku, Mittweidě, Žitavě/Görlitzu a Zwickau. Vznikly z bývalých speciálních a inženýrských vysokých škol a ve výzkumu a výuce jsou výrazně prakticky zaměřené. Svou činnost zahájily zimním semestrem 1992/93.

Historický a
plánovaný nový areál
Univerzity v Lipsku

Kromě toho nabízí v saské terciární sféře vzdělávání studium s integrovanou praxí Saská odborná akademie. Jejich šest státních

	Zařízení	Studentů	Počet studentů v zimním semestru 2005/2006
Univerzity a vysoké školy	Technická univerzita v Drážďanech	32 699	
	Univerzita v Lipsku	29 147	
	Technická univerzita v Chemnitzu	10 025	
	Technická univerzita ve Freibergu	4 500	
	Mezinárodní vysokoškolský ústav v Žitavě	282	
	Vysoká škola výtvarných umění v Drážďanech	537	
	Vysoká škola grafiky a knižního umění Lipsko	571	
	Vysoká škola múzických umění v Lipsku	822	
	Hudební vysoká škola v Drážďanech	619	
	Škola Gret Paluccové v Drážďanech	139	
Vysoké odborné školy	Vysoká škola technicko-ekonomická v Drážďanech	5 079	
	Vysoká škola techniky, ekonomie a kultury v Lipsku	5 965	
	Vysoká škola v Mittweidě	5 017	
	Vysoká škola v Žitavě/Görlitzu	3 658	
	Západosaská vysoká škola ve Zwickau	4 574	
	Odborná vysoká škola veřejné správy v Míšni	667	
Odborná akademie (Státní studijní akademie)	Budyšín	505	
	Breitenbrunn	550	
	Drážďany	1 095	
	Glauchau	1 147	
	Lipsko	485	
	Riesa	524	
	Plauen	196	

Údaje: Saský zemský
statistický úřad

studijních akademií se nachází v Budyšíně, Breitenbrunnu, Drážďanech, Glauchau, Lipsku, Riese a Plauen (pilotní projekt).

Vysoká škola výtvarných umění v Drážďanech vznikla z původní Saské kurfiřtské akademie umění založené v roce 1764. Ve stejném roce byla založena také dnešní Vysoká škola grafiky a knižního umění v Lipsku jako Akademie kresby, malířství a architektury. Tyto dvě školy mají ze saských uměleckých vysokých škol nejdelší tradici.

Vysoká škola múzických umění Felixe Mendelssohna Bartholdyho v Lipsku, která je se svými 822 studenty největší uměleckou vysokou školou v Sasku, vznikla z první německé konzervatoře založené v roce 1843 Felixem Mendelssohnem Bartholdym. Hudební vysoká škola Carla Maria von Webera v Drážďanech je pokračováním

Škola Gret Paluccové
– Vysoká škola tance,
Drážďany

tradice Vzdělávacího a výchovného ústavu, působícího v tomto městě na Labi od roku 1856.

Škola Gret Paluccové – Vysoká škola tance, sídlící rovněž v Drážďanech, vzešla ze Školy tance, kterou založila Gret Paluccová v roce 1925.

V současné době existuje v Sasku celkem dvacet sedm vysokých škol s 107 792 studenty (zimní semestr 2005/2006). Vedle patnácti státních vysokých škol v působnosti Saského státního ministerstva vědy a umění se dvě nacházejí v působnosti Ministerstva vnitra a deset v soukromých rukou.

Knihovny a archivy

Znalosti získané během staletí jsou uchovávány a předávány dále v saských knihovnách a archivech. Nejrozsáhlejší z 921 saských knihoven je Německá knihovna v Lipsku. Zde jsou shromažďovány veškeré publikace, které v Německu vycházejí.

V roce 2004 činil celkový počet výpůjček kolem 21,4 milionů. To je přibližně pět výpůjček na obyvatele.

Svobodný stát Sasko provozuje jako „kolektivní paměť o správě a společnosti“ čtyři státní archivy (Hlavní státní archiv v Drážďanech, Státní archivy v Lipsku a Chemnitzu a Báňský archiv ve Freibergu).

Další archivy se nacházejí v Saském Zemském sněmu, Sdruženém archivu v Budyšíně, saských vysokých školách (šest archivů) a zemských okresech (třidvacet okresních archivů).

Počet knihoven
v Sasku
Stav ke konci roku
2004

Knihovna jako hlavní činnost	222
Knihovna jako vedlejší činnost	365
Pojízdné knihovny	8
Školní knihovny	326

Sasko myslí dopředu

Vynálezy

V saských hlavách se zrodilo bezpočet vynálezů, z nichž lze na tomto místě vyjmenovat jen zlomek. V Sasku tak byla například postavena první německá parní lokomotiva a vyrobena první zrcadlovka na film 35 mm. Byly zde vynalezeny předměty každodenní potřeby jako tuba na zubní pastu, podprsenka, čajový sáček, pивní tácek či kávový filtr. Dne 1. července 1650 si lidé v Lipsku přečetli první denní noviny na světě. Již v roce 1894 existovaly v Sasku předchůdci kolečkových a inline bruslí, tzv. „jezdící boty“. V roce 1815 osvítila první plynárna na evropském

kontinentu obec Halsbrücke u Freibergu plynovými lampami a již v roce 1900 vytápěla první teplárna v Německu drážďanské domácnosti. První ledničky bez freonů a perfluorovaných derivátů uhlovodíků (PFC) ze Saska daly životnímu prostředí opět volně vydechnout a v roce 1993 byly vyznamenány německou ekologickou cenou.

V letech 1997 až 2002 zaznamenal vládní okres Drážďany nejvyšší nárůst přihlášek patentů v oblasti špičkových technologií v rámci EU.

Výzkum a vývoj

Centrem saského výzkumu jsou vysoké školy. Vedle svého základního financování dostávají finanční prostředky od saského Ministerstva pro vědu na realizaci konkrétních výzkumných projektů v oblasti základního a inovativního výzkumu. S rostoucím úspěchem se však také zapojují do externích sponzorských aktivit. Jejich celkové příjmy od třetích stran činily v roce 2004 přibližně 226 mil. eur. Kromě toho je na saských vysokých školách v současné době jedenáct zvláštních oblastí výzkumu a deset strukturovaných postgraduálních programů (v tzv. Graduiertenkolleg), z nichž tři mají mezinárodní status, financováno Německou společností pro výzkum (DFG). Ta dále financuje sedm výzkumných skupin na saských univerzitách a v saských výzkumných ústavech. Od Svobodného státu Sasko obdrželo dotace více než padesát neuniverzitních výzkumných ústavů s přibližně 2 800 místy. Tyto dotace byly doplněny ještě o další finanční prostředky ze spolkové pokladny.

K výzkumným ústavům patří mimo jiné ústavy Maxe Plancka – tři v Lipsku a tři v Drážďanech, které se zabývají především základním výzkumem, centrum pro výzkum v oblasti životního prostředí Umweltforschungszentrum Leipzig-Halle GmbH, které se zabývá obzvlášť komplexními úkoly v oblasti výzkumu životního prostředí a zdraví, jedenáct ústavů a dvě zařízení Fraunhoferovy společnosti (FhG) představujících centra aplikačně orientovaného výzkumu, výzkumné ústavy Vědecké společnosti Gottfrieda Wilhelma Leibnize (WGL) a jedenáct zemských zařízení.

V uplynulém desetiletí rozšířilo Sasko neuniverzitní výzkum rovněž v oblasti humanitních věd. V současné době zde existuje sedm neuniverzitních výzkumných ústavů, k nimž patří Saská akademie věd v Lipsku, Saský historický a etnografický ústav v Drážďanech, Ústav Simona Dubnowa pro židovské dějiny a kulturu při Univerzitě v Lipsku, Srbský ústav v Budyšině, Ústav Hannah Arendtové pro výzkum totalitarismu při Technické univerzitě v Drážďanech a Archiv tance v Lipsku. V Lipsku se dále nachází Centrum humanitních věd pro dějiny a kulturu středovýchodní Evropy, jehož základní financování zajišťuje Svobodný stát Sasko a dodatečně projektové

První zrcadlovka na film 35 mm na světě s perforovaným kinofilmem v kazetě z roku 1936, Drážďany

*Vstupní hala Ústavu
Maxe Plancka pro
molekulární a
buněčnou biologii a
genetiku
v Drážďanech*

financování Německá společnost pro výzkum (DFG). Od roku 2005 sídlí v Lipsku také Centrum pro vědu, hospodářství a kulturu zemí střední a východní Evropy, které je jedním ze třinácti center financovaných Fraunhoferovou společností (FhG).

Zvláštní význam má v Sasku biotechnologie, která se díky výzkumu a průmyslu stává důležitým ekonomickým faktorem. Vysoké školy a saský průmysl spolu úzce a úspěšně spolupracují v biotechnologických výzkumných centrech BioInnovationsZentrum (BIOZ) v Drážďanech a Biotechnologisch-Biomedizinisches Zentrum (BBZ) v Lipsku. Po celém světě si získává uznání saská iniciativa www.biosaxony.de. Svobodný stát Sasko podporuje oblast biotechnologie trvalými investicemi. Od roku 2000 bylo do zlepšení podmínek trvale udržitelné ekonomické a vědecké struktury v oblasti biotechnologie investováno přes 200 milionů eur: jen na vybudování zakladatelských center BIOZ a BBZ neváhal Svobodný stát Sasko vynaložit celkem 100 milionů eur. Univerzita v Drážďanech a Univerzita v Lipsku posilují svou výzkumnou činnost v oblasti biotechnologie dvanácti novými profesurami, na jejichž zřízení bylo vynaloženo 40 milionů eur. Dalších 60 milionů eur bylo vyčleněno na aplikačně orientované výzkumné a vývojové projekty.

Transfer technologií

Transfer technologií z univerzit, vysokých škol a výzkumných ústavů do malých a středních podniků zajišťuje v Sasku síť dvaatřiceti technologických center.

Do této sítě patří dvě patentová informační centra, čtyři technologická poradenská centra (technologické agentury, v Lipsku s přičleněným patentovým informačním centrem), patnáct center pro transfer technologií a dvacet jedna technologických a zakladatelských center. Technologická zakladatelská centra jsou v současné době sídlem více než 700 mladých technologicky orientovaných podniků s celkem 4 200 zaměstnanci. Saské státní ministerstvo hospodářství a práce podporuje projekty technologických center orientované na výsledek, jejichž cílem je aktivace, urychlení nebo zlepšení transferu technologií.

Na podporu transferu technologií bylo dosud vynaloženo celkem více než 72 mil. eur v rámci 522 projektů.

K šíření nových technologií významně přispívají také kooperační vztahy a sítě. Asi čtyři pětiny podniků zabývajících se výzkumem a vývojem spolupracují v rámci svých výzkumných aktivit s jinými podniky, vysokými školami a výzkumnými ústavy. Do sítě je zapojena více než jedna třetina podniků činných v oblasti výzkumu a vývoje.

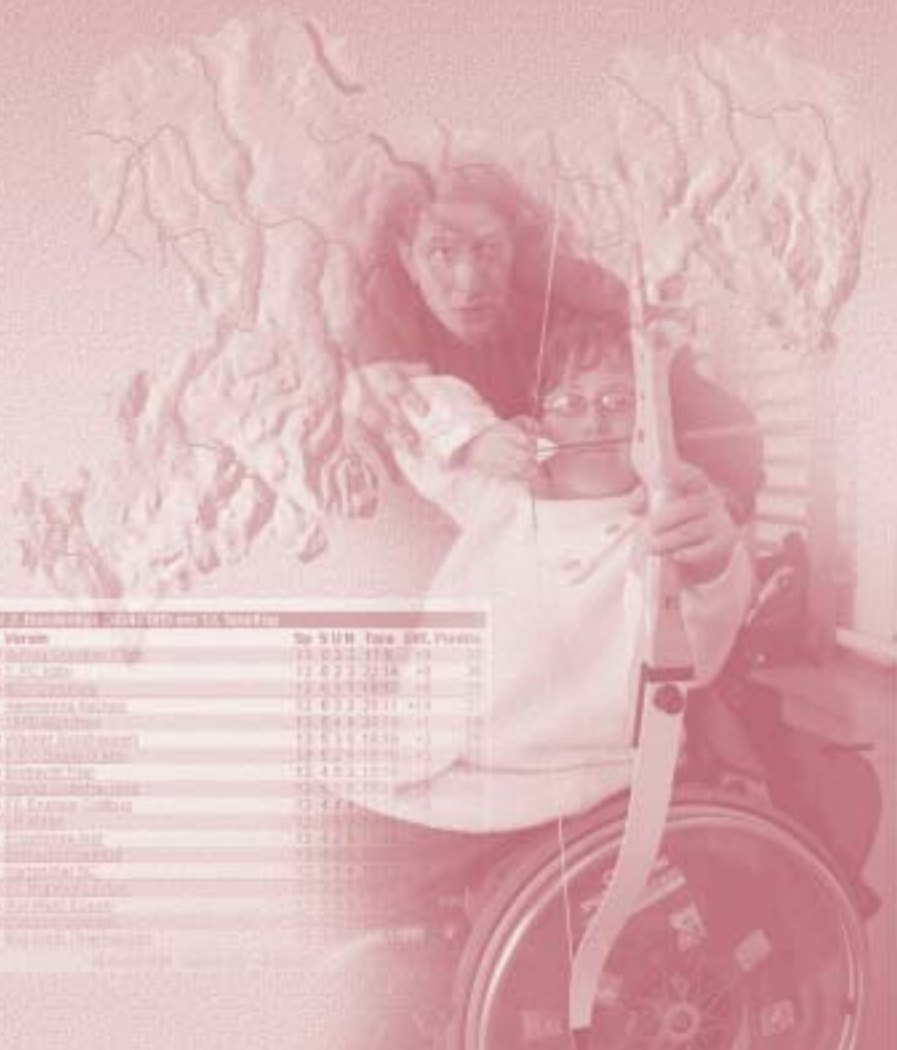
Technologická centra a neziskové výzkumné instituce v Sasku

Síť *Silicon Saxony* je největší síť v oblasti mikroelektroniky v Evropě. Spojuje výrobce, subdodavatele, poskytovatele služeb, vysoké školy, výzkumné ústavy a správní orgány. V 207 členských firmách je zaměstnáno celkem 17 000 zaměstnanců.

SOCIÁLNÍ OBLAST A SPORT

Pl.	Veron	Sp-SltH	Yara	Grt.Poets
1	100%	100%	100%	100%
2	95%	95%	95%	95%
3	90%	90%	90%	90%
4	85%	85%	85%	85%
5	80%	80%	80%	80%
6	75%	75%	75%	75%
7	70%	70%	70%	70%
8	65%	65%	65%	65%
9	60%	60%	60%	60%
10	55%	55%	55%	55%
11	50%	50%	50%	50%
12	45%	45%	45%	45%
13	40%	40%	40%	40%
14	35%	35%	35%	35%
15	30%	30%	30%	30%
16	25%	25%	25%	25%
17	20%	20%	20%	20%
18	15%	15%	15%	15%
19	10%	10%	10%	10%
20	5%	5%	5%	5%

Sasko se stará

Sasko je otevřeno světu ve jménu demokracie a tolerance

Demokracie, tolerance a otevřenost světu nejsou něčím, co lze nařídít „shora“. Občanky a občané sami musí žít v toleranci, být otevřeni světu a nést odpovědnost za svoji demokracii. Na podporu spolků, svazů, komunit a iniciativ, které se angažují proti pravicovému extremismu, antisemitismu a xenofobii, nebo preventivně vystupují proti samotnému vzniku těchto fenoménů, a které svou činností zároveň zasvětily podpoře místních demokratických struktur a posilování vlastní iniciativy, občanské statečnosti, angažovanosti a spolurozhodování, byl ve Svobodném státě Sasko v roce 2005 zahájen zemský program *Weltoffen-nes Sachsen* (Sasko otevřené světu) dotovaný ročně 2 miliony eur. Doposud bylo v rámci tohoto programu podpořeno za rok asi osmdesát projektů. Akcí podporovaných v rámci tohoto zemského programu se zúčastnilo přibližně 60 000 obyvatel a obyvatelů Saska. Přímo na místě přispívá mnoho malých center, která jsou součástí větších sítí, a mobilních poradenských týmů k rozvíjení občanské společnosti a k tomu, aby se místní občanky a občané zasazovali o svou obec a angažovali se na komunální úrovni v místních spolcích a grémiích. Boj proti pravicovému extremismu je logickým důsledkem těchto aktivit, neboť tolerance a demokracie se neslučují s „principem vůdce“.

Žádost o podporu lze podat u Saské státní kanceláře kdykoliv na adrese Archivstraße 1, 01095 Drážďany. O přidělení finančních prostředků rozhoduje devítičlenný poradní sbor.

Zdravotnictví

Ve Svobodném státě Sasko existuje plošná síť lékařských ordinací. Na mnoha místech nabízejí různé výkony pod jednou střechou lékařské domy. V roce 2004 existovaly v Sasku osmdesát dvě nemocnice, dvě univerzitní kliniky a jedna vojenská nemocnice. V univerzitních klinikách se nejen školí mladí lékaři, ale provádí se zde také výzkum na vysoké úrovni. Co se týče stavebních požadavků a lékařské techniky, dosahují saské nemocnice díky rozsáhlým investicím po sjednocení Německa dnes již západních standardů.

Denní zařízení pro děti a pomoc mládeži

Po dovršení třetího roku života dítěte vzniká právní nárok na jeho umístění ve školce. Co se týče poměru odborného pedagogického personálu a dětí ve skupině, připadá na jednu odbornou pracovní sílu v jeslích šest a ve školkách třináct dětí, zatímco v družinách tento poměr činí 0,9 : 20 (při devíti hodinách péče v jeslích a školkách a šesti

Nově přistavěné
budovy nemocnice v
Žitavě

Zdravotní
zabezpečení v Sasku
ke dni 31. 12. 2005

<i>Lékaři vykonávající aktivně své povolání</i>	14 329
<i>se sídlem v Sasku¹⁸⁾</i>	6 124
<i>v nemocnicích</i>	7 139
<i>v úřadech (zdravotních úřadech, úřadech soc. zabezpečení)</i>	466
<i>v ostatních oblastech</i>	600
<i>Stomatologové vykonávající aktivně své povolání¹⁹⁾</i>	3 821
<i>Nemocniční lůžka (dle nemocničního plánu)</i>	26 613
<i>Zdravotní sestry, ošetřovatelé a pomocné síly v nemocnicích (31. 12. 2004)</i>	18 110

Údaje: Saská zemská
lékařská komora,
Saská zemská
stomatologická
komora

Masopust ve školce
v drážďanské
městské části
Klotzsche

hodinách péče v družině). Ke dni 1. dubna 2005 existovalo ve Svobodném státě Sasko celkem 2 640 denních zařízení pro děti.

Ke stejnému rozhodnému dni navštěvovalo v Sasku jedno z denních zařízení pro děti 203 264 dětí, z toho 3 885 dětí bylo postižených. Matky či otcové v domácnosti pečovali o 1 648 dětí. Podíl dětí docházejících do denních zařízení činil u dětí do 3 let (jesle) 38,7 %, u dětí od 3 do 6 let (školky) 102,8 %²⁰⁾ a dětí navštěvujících základní školu (družiny) 62,2 %. Na podporu denních zařízení pro děti byly v roce 2005 ze zemského rozpočtu poskytnuty dotace ve výši 294,5 mil. eur.

Na podporu nabídek a služeb v rámci pomoci mládeži (bez denních zařízení pro děti) bylo v rozpočtovém plánu Svobodného státu Sasko na rok 2006 vyčleněno cca 23,7 mil. eur. Bylo využito rovněž dalších finančních prostředků z Evropského sociálního fondu.

Denní zařízení pro
děti v Sasku v roce
2005

<i>Jesle</i>	21
<i>Školky</i>	72
<i>Družiny</i>	525
<i>Kombinovaná zařízení</i>	1 996
<i>Soukromá denní zařízení pro děti</i>	26

Zemský mateřský příspěvek

Sasko poskytuje v návaznosti na spolkový mateřský příspěvek zemský mateřský příspěvek. Zemský mateřský příspěvek je vyplácen po dobu devíti měsíců a jeho výše může činit až 205 eur (ve výjimečných případech 307 eur) v závislosti na výši příjmů.

¹⁸⁾ včetně lékařů zaměstnaných v ordinacích a zdravotnických zařízeních

¹⁹⁾ včetně stomatologů v univerzitních klinikách a odborných asistentů

²⁰⁾ Toto číslo překračující 100 % lze vysvětlit odložením školní docházky u dětí, které jsou již ve školním věku, avšak ještě navštěvují školkou.

U dětí narozených po 1. lednu 2007 vystřídá spolkový mateřský příspěvek rodičovský příspěvek. Zemský mateřský příspěvek bude však existovat i nadále ve srovnatelné formě jako dosud.

Podpora lidí s postižením

Ve Svobodném státě Sasko existuje pestrá a různorodá nabídka volných, částečně volných a také stacionárních nabídek pro lidi s postižením.

Cílem je rovnoprávná a co nejsamostatnější účast na životě ve společnosti. Nabídky veřejných, církevních a neziskových institucí zahrnují např. svépomocné skupiny, poradenství, zaměstnání a kvalifikaci, ale také různé formy bydlení se zajištěním odpovídající péče. Mnoho nabídek je koncipováno integračně (školka, škola atd.). Zaměstnání na primárním trhu práce, integrační projekty a dílny a nabídky školení umožňují postiženým vést do značné míry normální život. K tomu patří bezbariérové prostředí – snížené obrubníky, semaforey se zvukovou signalizací a nízkopodlažní autobusy a vlaky. K bezbariérovosti se cítí být zavázány také saské úřady, a postupně upravují své budovy.

Odpovídající opatření jsou podporována Svobodným státem Sasko a nadacemi. V Sasku existuje šest sociálně-pediatrických center, čtyřicet šest dětských terapeutických a poradenských center, dvě organizace na podporu začlenění lidí s postižením na trh práce, tři organizace na podporu profesního vzdělávání, padesát osm dílen pro postižené a sto čtyřicet šest domovů pro postižené; kromě toho existují poradenská centra, ambulantní služby pro postižené a mnoho dalších nabídek.

Podpora v nezaměstnanosti II (v souladu s tzv. zákonem Hartz IV – „čtvrtým zákonem pro moderní služby na trhu práce“)

Podporu v nezaměstnanosti II pobíralo v květnu roku 2006 ve Svobodném státě Sasko 561 347 osob. Téměř 80 % žadatelů o tuto podporu bylo schopno výdělečné činnosti, přibližně 20 % nebylo schopno výdělečné činnosti. Podobné dávky pobírá také velký počet dětí do 15 let (113 156 osob).

Podpora seniorů

Jádro saské politiky v oblasti péče o seniory spočívá v integraci starších spoluobčanů do společnosti a umožnění jim aktivně se účastnit společenského života. Nabídku pomoci a péče pro seniory lze rozdělit do čtyř oblastí: volná práce se seniory, ambulantní, částečně stacionární a stacionární pomoc a péče, které jsou financovány obcemi, veřejně prospěšnými institucemi či soukromými subjekty. Spektrum volné nabídky sahá od setkávání seniorů, resp. zařízení pro jejich

*Registrovaný spolek
Dresdner Tafel
(Drážďanská tabule)
rozděluje potraviny
potřebným*

setkávání, přes turistické kroužky až po svépomocné skupiny a různé formy bydlení s nabídkou pečovatelských služeb.

Hustá síť dnešních asi 880 ambulantních pečovatelských služeb včetně stacionářů a dalších nabídek, jako např. rozvoz obědů – tzv. „jídlo na kolečkách“, slouží k zajištění základních životních potřeb starších lidí a péči o ně v důvěrně známém domácím prostředí. Ve více než 600 domovech důchodců a ústavech sociální péče je k dispozici celkem přes 39 000 ošetřovatelských lůžek. K tomu je třeba připočítat ještě přibližně 1 600 míst v zařízeních pro krátkodobou péči.

Sasko a sport

Úspěšní saští sportovci ze Zimních olympijských her v Turíně v roce 2006 na slavnostní recepci v Saské státní kanceláři

Jako země sportu na sebe Sasko poprvé upozornilo v roce 1899, kdy byl v Lipsku založen Německý fotbalový svaz. U příležitosti Mistrovství světa ve fotbale v roce 2006 zde byl „celý svět na návštěvě u přátel“.

Od roku 1992 vybojovali olympijští sportovci ze Svobodného státu Sasko již padesát dva olympijských medailí, z toho osmnáct zlatých, osmnáct stříbrných a šestnáct bronzových a dále čtyřicet čtyři medaile z paralympijských her, a to v nejrůznějších druzích sportu: šermu, vzpírání, judu, kanoistice, lehké atletice, cyklistice, veslování, plavání a skocích do vody, bobování, krasobruslení, rychlobruslení, severské kombinaci, jízdě na saních, běhu na lyžích a skoku na lyžích.

Jen na Zimních olympijských hrách v roce 2006 získalo osm saských sportovců osm medailí (z toho dvě zlaté).

S těmito výsledky bylo Sasko vzhledem ke svému počtu obyvatel jednou z nejlépejších spolkových zemí na těchto hrách. Také proto má zřejmě v Sasku velký ohlas akce s názvem *Jugend trainiert für Olympia* (Mládež trénuje na olympiádu), jejímž vyvrcholením bylo v roce 2006 uspořádání spolkového finále v zimních sportovních disciplínách v Oberwiesenthalu. Vedle vrcholového sportu se Sasko může pochlubit také pestrou nabídkou v oblasti masového sportu. Nápad noční jízdy na skateboardu v Drážďanech, kvůli němuž jsou z ulic dokonce vytěsněni řidiči, byl exportován do mnoha dalších měst.

Pořádá se velký počet maratónů, cyklistická akce *Sachsen fährt ab* a mnoho dalších sportovních akcí. Také ve školách se klade na sport velký důraz – saští školáci mají zpravidla tři hodiny tělocviku týdně. Školy vypisují povinně volitelné hodiny tělocviku, spolupracují se sportovními kluby a umožňují svým žákům věnovat se novým sportovním disciplínám.

Pestrá nabídka sportovních aktivit pro postižené sahá od rehabilitačního cvičení přes masový sport až po sport vrcholový.

Ve Svobodném státě Sasko se provozují rovněž nevhední druhy sportu: od roku 1991 je svaz s názvem *Am Blauen Wunder* (U Modrého zázraku) domovem drážďanských závodníků na dračích lodích. Již v roce 1995 se tento úspěšný mladý tým zúčastnil Mistrovství světa v závodech dračích lodí v Číně. V Ottendorfu-Okrille trénují od roku 1963 mladí akrobaté.

Klub akrobatů každoročně pořádá svůj tradiční mezinárodní turnaj ve sportovní akrobacii.

Město Riesa se etabluje jako německé město sportu a pořadatel mistrovství světa v zápase sumo.

V Krušných horách, kde je (téměř) zaručen dostatek sněhu pro zimní sporty, a Žitavských horách se běžkařům nabízí 1 000 km lyžařských stop a sjezdaři mohou využít více než 100 lyžařských vleků. Kromě příznivců běžkování a sjezdovek si v saských zimních střediscích přijdou na své také snowboardisté, biatlonisté a skokané na lyžích.

Saský zemský sportovní svaz sdružuje více než 4 200 klubů s přibližně 530 000 členy. Angažuje se zde více než 80 000 dobrovolníků, kteří ročně odpracují přibližně 18 milionů neplacených pracovních hodin.

*Závody dračích lodí
v Drážďanech*

UMĚNÍ A KULTURA

Sasko žije kulturou

Hrady, zámky a zahrady

Sasko je se svými zámky, hrady a zahradami z nejrůznějších historických období jednou z nejbohatších a nejrozmanitějších kulturních oblastí v Evropě. Přibližně sedmdesát těchto objektů patří Svobodnému státu Sasko. Devatenáct z kulturně-historického hlediska významných objektů spadá pod státní podnik Saské státní zámky, hrady a zahrady, který byl založen v roce 2003. Další čtyři historicky cenné zámky jsou od roku 2000 řízeny jako ekonomicky do značné míry samostatné provozní společnosti.

K světoznámým památkám patří drážďanský Zwinger se Semperovou galerií, Brühlova terasa, zámek a park Pillnitz a Velká zahrada. Jsou to velkolepí svědkové časů, kdy zde v období baroka a rokoka sídlili se svým dvorem saští kurfiřtové.

Drážďanské údolí Labe mezi zámky Pillnitz a Übigau a park v Bad Muskau (Muskauer Park/Park Muzakowski), který se rozkládá na německém a polském břehu řeky Nisy, jsou od roku 2004 zapsány do Seznamu světového dědictví UNESCO.

Severně od Drážďan se uprostřed rozlehlé kulturní krajiny s mnoha rybníky nachází zámek Moritzburg. Byl vybudován v 16. století za kurfiřta Mořice a je známý především vzácnými koženými tapetami, komnatou s unikátními gobelíny z ptačího peří, historickou sbírkou paroží a bažantnicí s rokokovým zámkem.

Hrad Albrechtsburg v Míšni je nazýván „kolébkou Saska“. Budoval se od roku 1471 a je příkladem přerodu pozdně středověkého hradu v zámeckou stavbu.

Dále se v tomto regionu nachází zámek Nossen a klášterní park Alzella, kde ze zbytků bývalého cisterciáckého kláštera vznikl v duchu romantismu park se zříceninami.

Původně renesanční zámek Augustusburg v údolí Zschopautal, který byl postaven za kurfiřta Augusta I., svědčí o bohatství Saska v období rozkvětu těžby stříbra. Společně s hradem Scharfenstein a zámkem Lichtenwalde tvoří tzv. „*Die Sehenswerten Drei*“ (Trojici stojící za vidění) – turistickou atrakci regionu.

Zámek Weesenstein v údolí Müglitztal se jako bývalé sídlo saského krále Jana vyznačuje mimořádnou architekturou, autentickým mobiliářem a cennou knihovnou. Hrad Kriebstein v údolí Zschopautal, hrad Gnanstein v turistické oblasti Kohrener Land a hradní zřícenina Stolpen dávají tušit, že tradice saských šlechtických rodů sahají daleko do středověku. Vznik zámků Rochlitz a Colditz a hradu Mildenstein v údolí Muldental se z části datuje až do časů Štaufů.

Zámek Weesenstein

Zámek Moritzburg

Hrad Gnanstein

Zámek Lichtenwalde

Barokní zámek Rammenau je příkladem tradice a životního stylu saské zemské šlechty. Je známý svými klasicistními sály, zejména pak zrcadlovým sálem.

Zvláštní místo mezi saskými zámky zaujímá díky své exponované poloze a bývalému vojenskému významu pevnost Königstein. Rozkládá se na ploše 9,5 hektaru, a je tak co do plochy největší pevností v Německu²¹⁾.

Tisíciletý Budyšin

Sasko-
Anhaltsko

Braniborsko

Svobodný
stát SaskoSvobodný stát
Durynsko

Česká republika

Svobodný stát
Bavorsko

Architektura

O hospodářském a kulturním bohatství minulosti svědčí dodnes mnohá historická jádra měst. Obzvláště půvabná jsou historická centra v Budyšině, Freibergu, Görlitzu (s více než 3 600 jednotlivými památkami), Grimmě, Míšni, Pirně a Torgau.

Hospodářský rozmach s sebou přinesl velké pozdně gotické halové kostely např. v Annabergu, Schwarzenbergu nebo Görlitzu, které se stavěly od konce 15. století a vyznačovaly se bohatě členěnými klenbami a snahou po harmonizaci prostorového působení. Nachází se v nich umělecky významné vybavení.

Opětovný hospodářský vzestup po ničivé třicetileté válce byl základem pro vznik svěbytné barokní architektury inspirované italskými a francouzskými podněty.

Hrázděný dům ve městě Niederoderwitz, Horní Lužice

²¹⁾ Publikace a almanachy Saských státních zámků, hradů a zahrad ve spojení s každoročním kalendářem akcí. Blíží informace viz www.schloesser.sachsen.de.

Za zmínku zde stojí zejména kostel Frauenkirche a katolický kostel Hofkirche v Drážďanech. Významným příkladem měšťanského barokního městského paláce je tzv. Romanushaus v Lipsku.

Bohatě zastoupené jsou také památky venkovské architektury. Zvláště je třeba se zmínit o hrázděných domech, které se zachovaly především v Horní Lužici. Příkladem klasicismu, který panoval kolem roku 1800, je mimo jiné přestavba kostela sv. Mikuláše v Lipsku, Zemského domu v Drážďanech nebo Nového paláce na zámku Pillnitz.

S obrazovou galerií Gottfrieda Sempere a jeho prvním a druhým dvorním divadlem se v Drážďanech pojí návrat k italské renesanci. Industrializace Saska v 19. století s sebou přinesla především stavby pro železnici a průmysl.

Působivou stavbou v duchu historismu je budova bývalého Říšského soudu – dnešní sídlo Spolkového správního soudu. Další monumentální stavbou je Památník bitvy národů v Lipsku.

Nové cesty k překonání historizmu otevřela reformní architektura zahradního města Hellerau v Drážďanech s multifunkčním kulturním centrem Festspielhaus. K známým příkladům klasické moderny patří mimo jiné vila Dr. Rabeho v Zwenkau a obchodní dům Schocken od architekta Ericha Mendelsohna v Chemnitzu²²⁾.

Výtvarné umění

Umění bylo v Sasku odjakživa neobyčejně ceněno. Velkolepou tradici zahájili saští kurfiřti a králové, kteří během staletí získali nesmírné umělecké poklady.

Na jejím počátku stál kurfiřt August, který v roce 1560 založil kurfiřtskou Komoru umění. Sbírka se rozrůstala tak rychle, že již v 18. století začala vznikat různá speciální muzea. V roce 1722 tak byla za Augusta Silného založena mimo jiné Drážďanská obrazová galerie, která je s díly od Tiziana, Correggia, Rubense, Rembrandta a Vermeera jednou z nejvýznamnějších sbírek na světě.

Nadšení pro umění se projevovalo také podporou umělců. V roce 1680 tak kurfiřt Jan Jiří III. založil Školu kresby a malířství – předchůdkyni Saské akademie umění. Svého největšího rozkvětu dosáhla tato škola na počátku 19. století, kdy v Drážďanech působili romantičtí malíři Caspar David Friedrich a Ludwig Richter.

Také moderní směry počátku 20. století padly v Sasku na úrodnou půdu. Angažovaly se zde především soukromé obchody s uměleckými předměty, díky nimž se z Drážďan stalo významné centrum, z kterého

*Escheho vila,
Chemnitz, architekt:
Henry van de Velde*

*Jean-Étienne Liotard:
Dívka s čokoládou,
obrazová galerie Stař
místř, Drážďany*

²²⁾ Georg Dehio: Handbuch der deutschen Kunstdenkmäler (Příručka německých uměleckých památek): Sachsen I (Sasko I, vládní okres Drážďany), Mnichov/Berlín 1996; Sachsen II (Sasko II, vládní okresy Lipsko a Chemnitz), Mnichov/Berlín 1998.

vycházely podněty pro evropské umění. Do tohoto období spadá založení uměleckých skupin *Die Brücke* (Most) v roce 1905 a *Dresdner Sezession* (Drážďanská secese) v roce 1919. K současným saským umělcům světového formátu patří Gerhard Richter a Neo Rauch. Vedle velkých výstav Státních uměleckých sbírek v Drážďanech a Muzea výtvarných umění v Lipsku vycházejí stále nové podněty především z živého prostředí galerií a vysokých škol.

Múzická umění

Sasko je zemí hudebního divadla s dlouholetou tradicí: v Drážďanském zámku, který se v současné době obnovuje, se v roce 1662 zrodila první opera na německém území (Heinrich Schütz: Dafné).

Saská státní opera v Drážďanech dnes sídlí v Semperově opeře, která byla znovu vybudována v roce 1985 a je jednou z nejhezčích operních staveb na světě.

Dalšími divadly financovanými Svobodným státem Sasko jsou Státní činohra v Drážďanech a Saské zemské scény sídlící v Radebeulu, které jako putovní divadlo nabízejí pestrý program po celém území Saska a v létě hrají mimo jiné ve skalním divadle v Rathenu v Saském Švýcarsku. Německo-srbské lidové divadlo v Budyšíně uvádí divadelní hry jak v německém, tak v srbském jazyce, a je tak jediným profesionálním bikulturním divadlem v Německu.

Měšťanská divadla však v uplynulých dvou staletích nevznikala jen ve velkých centrech jako Lipsko, Drážďany či Chemnitz, ale také v menších městech, jako např. Annaberg, Görlitz a Žitava. V současné době existuje ve Svobodném státě Sasko patnáct veřejných divadel a deset k nim příslušejících orchestrů.

Kromě toho zde působí šestnáct velkých klasických a operních orchestrů, které jsou financovány Svobodným státem Sasko, obcemi nebo z neziskového sektoru. K nejznámějším patří lipský Gewandhaus, Saský státní orchestr Drážďany a Drážďanská filharmonie. Kromě toho má v Lipsku své sídlo Symfonický orchestr Středoněmeckého rozhlasu. Jednou z nejstarších součástí evropské hudební kultury jsou chlapecké pěvecké sbory založené před 800 lety – drážďanský Sbor sv. Kříže (Kreuzchor) a lipský Svatotomášský sbor (Thomanerchor).

Lidové umění a umělecká řemesla

Saští umělečtí řemeslníci s velkou láskou, dovedností a nadšením udržují a obohacují dochované tradiční řemeslné techniky. Zářným příkladem výrobků známých daleko za hranicemi Saska je míšeňský a freitalský porcelán, plauenská krajka, vogtlandské hudební nástroje,

Lipský Svatotomášský sbor

lemovky z Annabergu, výšivky z Eibenstocku, umělé květiny ze Sebnitzu, hrnčířské výrobky z Waldenburgu, lužický modrotisk a damašek, vánoční hvězdy z Herrnhutu, nejrůznější dřevěné hračky ze Seiffenu a okolí, soustružené výrobky z hadce ze Zöblitzu, krušnohorské vánoční ozdoby, sklářské umění a košíkářství.

Zlatnické řemeslo dovedl k dokonalosti Johann Melchior Dinglinger za časů Augusta Silného. Jeho dílo lze spatřit v nejbohatší saské klenotnici – drážďanské Grünes Gewölbe (Zelené síni).

Řezbářství, soustružnictví, výroba drobných výrobků ze dřeva, paličkování krajek, vystřihování siluet nebo umělecké zdobení kraslic v srbské oblasti jsou dnes ztělesněním lidového umění. Toto spektrum zahrnuje ještě i další techniky, jako výrobu svíček a filcu.

Velikonoční kraslice zdobené tradiční srbskou voskovou technikou

Slavnosti a festivaly

Sasko je domovem tradičních lidových a obecních slavností i rozmanitých kulturních akcí mládeže. Je to pestrá směs věnovaná nejrůznějším žánrům a historickým obdobím. Na tomto místě lze zmínit jen malou část.

Dne 25. ledna slaví Srbové Ptačí svatbu. Ptáčci při ní děkují nejmenším za to, že je v zimě krmili, a obdarovávají je sladkostmi. Při Velikonoční jízdě o Velikonoční neděli zvěstují svátečně nastrojení srbští jezdci ve slavnostních procesích zprávu o Kristově zmrtvýchvstání. V květnu láká do lipských hospod tisíce návštěvníků mezinárodní festival *Honky Tonk*, zatímco na Mezinárodním dixielandovém festivalu v Drážďanech vládne jazz.

O svatodušních svátcích se v Lipsku koná největší setkání vyznavačů temné hudby v Evropě s názvem *Wave Gotik*, v červnu přitahuje do Zwickau návštěvníky mezinárodní setkání trabantistů a v srpnu si v Chemnitzu přijdou na své tisíce příznivců hip hopu a reggae na festivalu *splash!* – největší akce tohoto druhu v Evropě.

Obyvatelé města Plauen slaví v červnu jako „vogtlandskou rodinnou oslavu“ svůj svátek krajky. Největší lidovou a obecní slavností ve Svobodném státě Sasko je Den Saska. Každý první zářijový víkend v roce se pokaždé v jiném saském městě koná setkání spolků a svazů. V rámci bohatého programu, pestré kulinářské nabídky a slavnostního průvodu se předvádějí místní zvyky a tradice.

Freibergem prochází v červnu a o druhé adventní neděli při hornických městských slavnostech historický hornický průvod. Ve Schneebergu se zase o druhé adventní neděli slaví pro navození vánoční nálady Svátek světel. K vánoční náladě přispívají také tradiční vánoční trhy, mezi nimi nejstarší vánoční trh v Německu – drážďanský Vánočkový trh (první zmínka o něm pochází z roku 1434).

Každoroční setkání Wave Gotik v Lipsku

Drážďanský
Vánočkový trh

V Sasku se stále něco děje: městské slavnosti, přehlídka parníků, festival parních lokomotiv, hradní slavnosti, festivaly na mostech či vystoupení světových hvězd v Lipsku. K nejznámějším událostem saského kulturního života dále patří:

- *Mezinárodní dny Gottfrieda Silbermanna a Soutěž Gottfrieda Silbermanna (varhany, centrem je katedrála ve Freibergu)*
- *Drážďanský hudební festival (klasická a soudobá vážná hudba)*
- *Drážďanské dny soudobé hudby (soudobá hudba)*
- *Chemnitzká setkání (zaměřeno na hudbu a dramatické umění)*
- *Zwickauské hudební dny (na počest Roberta Schumanna)*
- *Festival J. S. Bacha v Lipsku (každoročně) a Mezinárodní soutěž J. S. Bacha (jednou za dva roky)*
- *euro scene leipzig (avantgardní festival profesionálních nezávislých divadelních souborů z Evropy)*
- *Festival Střed Evropy (přeshraniční festival se zaměřením na hudbu)*
- *Filmový festival Drážďany – Mezinárodní festival animovaného a krátkého filmu*
- *Mezinárodní lipský festival dokumentárního a animovaného filmu*
- *Filmové noci na břehu Labe (promítání filmů na velké plátno a koncerty v Drážďanech)*
- *Mezinárodní festival filmů pro děti v Chemnitzu s názvem Schlingel (Nezbeda)*
- *Saské literární dny (jednou za dva roky pokaždé v rámci jiného kulturního území)*
- *Lipský literární podzim*
- *Dny G. E. Lessinga v Kamenzu (Kamenec)*
- *Drážďanské lyrické dny*
- *Lipská knižní cena v oblasti evropského porozumění*
- *Mezinárodní folklórní festival v Crostwitzu*
- *Saské dny amatérského divadla*

Podpora kultury

Během staletí Sasko jako země kultury rostlo. Státní umělecké sbírky jsou díky své unikátní rozmanitosti a komplexnosti exponátů známé daleko za jeho hranicemi. Sasko bylo vlastí hudebních skladatelů jako Johann Sebastian Bach, Carl Maria von Weber, Richard Wagner a Felix Mendelssohn-Bartholdy. Díla těchto mistrů hrály a ještě stále hrají slavné orchestry. Lipský Svatotomášský sbor a drážďanský Sbor sv. Kříže udržují své hudební dědictví již 800 let na světové úrovni.

Ze Saska vyšly rovněž podněty udávající směr v oblasti múzických umění. Caroline Neuberová (1697–1760) provedla reformu německého divadelnictví, Gret Paluccová se ve dvacátých letech 20. století stala zakladatelkou moderního výrazového tance.

Od roku 1990 byly v Sasku centralistické struktury v oblasti kultury nahrazovány strukturami pluralistickými. Zároveň zde byla snaha zachovat v co největší míře bohatou kulturní podstatu. K posílení regionální úrovně schválil Saský zemský sněm v prosinci 1993 zákon o kulturních územích v Sasku. V souladu s tímto zákonem poskytuje Svobodný stát Sasko společně s osmi venkovskými kulturními územími (místní zemské okresy a statutární města na úrovni okresu) a třemi městskými kulturními územími (Chemnitz, Drážďany a Lipsko) finanční prostředky na podporu komunálních kulturních zařízení a akcí v regionech. Kulturní území dostávají od Svobodného státu Sasko ročně cca 85 mil. eur.

Státní zařízení, jako jsou muzea, divadla a orchestry, financuje Sasko cca 82,5 mil. eur ročně. Podporuje však také činnost nestátních muzeí a volnou uměleckou tvorbu hudebních skladatelů a interpretů, dramatických umělců, výtvarníků, filmařů, spisovatelů a sociokulturní aktivity angažovaných spolků. Vznik a udržování pestrého kulturního života v regionech jsou možné pouze na širokém základě dobrovolné činnosti četných spolků a nejrůznějších nadací. Na podporu umění a kultury v rámci tzv. Všeobecné podpory umění a kultury je ročně poskytnuto cca 6,4 mil. eur finančních prostředků, z toho cca 2,4 mil. eur Kulturní nadací Svobodného státu Sasko.

Hudební školy v Sasku jako základna hudebního života této země jsou ročně podporovány 5 mil. eur.

Srbové pěstují své umění a kulturu ve velkém množství souborů, pěveckých sborů a spolků. K důležitým kulturním zařízením patří mimo jiné Srbský národní soubor, nakladatelství Domowina v Budyšíně, Srbské muzeum na hradě Ortenburg v Budyšíně a jazykové centrum WITAJ.

Srbský jazyk a kultura se šíří dále díky vlastním novinám, časopisům a knihám a rozhlasovému a televiznímu vysílání v srbském jazyce. Saská vláda podporuje tato zařízení, spolky a projekty společně se Spolkovou vládou a spolkovou zemí Braniborsko ročně částkou ve výši 16 mil. eur.

S celkem asi 98 eury na obyvatele, resp. 2,4 % státního rozpočtu, má Svobodný stát Sasko ze všech spolkových zemí v Německu (s výjimkou Berlína, Hamburku a Brém) nejvyšší výdaje na kulturu.

*Budova opery
v Chemnitzu*

*Krajinný park v Bad
Muskau založený
knížetem Pücklerem je
na Seznamu světového
dědictví*

Sasko uchovává vzpomínky

Muzea

Ve Svobodném státě Sasko existuje více než 470 muzeí a skanzenů. Světový význam mají původní kurfiřtské a královské sbírky v Drážďanech. Zde je třeba jmenovat obrazové galerie Staří mistři a Noví mistři, které jsou součástí Státních uměleckých sbírek, sbírku soch, klenotnici Grünes Gewölbe, sbírku porcelánu a Zbrojnici – jednu z nejskvělejších sbírek zbraní, brnění a kostýmů.

Mezinárodnímu věhlasu se těší muzea umění v Lipsku a umělecké sbírky města Chemnitz. Z muzeí historie města stojí za zmínku zejména muzeum v Budyšině, Drážďanech, Freibergu, Lipsku a Žitavě.

K specializovaným sbírkám patří mimo jiné drážďanské Muzeum historie vojenství, Německé muzeum hygieny, Dopravní muzeum Drážďany, muzea hudebních nástrojů v Lipsku a Markneukirchenu a Německé muzeum knihy a písemnictví při Německé knihovně v Lipsku. K zvláštnostem Svobodného státu Sasko patří technické skanzeny, mezi nimi skanzen a hornické muzeum ve Freibergu a Altenbergu-Zinnwaldu, hornické muzeum v Oelsnitzu v Krušných horách, průmyslové muzeum v Chemnitzu, vápencový důl a vápenka Kalkwerk v Lengefeldu, technické muzeum Frohnauer Hammer u Annabergu a technické muzeum Saigerhütte v Grünthalu. K výstavám řemeslných a technických výrobků patří expozice Muzea krajky v Plauen, výstava motorek na zámku Augustusburg, expozice ve výstavní hale Státní manufaktury na výrobu porcelánu v Míšni a výstava automobilů ve Zwickau. V Technických sbírkách města Drážďany lze shlédnout mimo jiné četné exponáty z oblasti saské filmové techniky.

Německý ústav animovaného filmu (DIAF) zde kromě toho uchovává a zpřístupňuje veřejnosti více než 2 000 kopií saské filmové produkce. Významné sbírky vlastní přírodovědecká muzea v Görlitzu, Drážďanech, Chemnitzu, Lipsku a Waldenburgu, která dosahují rovněž pozoruhodných výsledků v oblasti výzkumu. Řada muzeí se věnuje také etnografickým tématům, např. Muzeum hraček v Seiffenu v Krušných horách. Bohaté sbírky mimoevropského umění a kultury prezentují Státní etnografická muzea v Lipsku, Drážďanech a Herrnhutu.

Saská muzea literatury se nacházejí mimo jiné v Kamenzu (Muzeum G. E. Lessinga), Drážďanech (Muzeum Ericha Kästnera), Hainichenu (Muzeum C. F. Gellerta), Hohenstein-Ernstthaloderu (Muzeum Karla Maye v rodném domě tohoto spisovatele) a Radebeulu.

*Nejstarší automobil
Horch v Muzeu
Augusta Horcha ve
Zwickau*

*Německé muzeum
damašku a froté
v Großschönau*

Památníky

Nadace Saské památníky podporuje stejnou měrou jak památku obětí nacistické diktatury tak sovětské okupace a režimu Jednotné socialistické strany Německa (SED). Památníky organizují výstavy, akce, poskytují nabídky vzdělání a vydávají publikace.

Památník v Budyšíně připomíná oběti obou budyšínských věznic – bývalé zemské věznice Budyšín I (kvůli své žluté fasádě lidově nazývané „Žlutá bída“), která sloužila také jako nacistická věznice, sovětský speciální tábor a obávané zařízení pro výkon trestu za časů NDR, a věznice Budyšín II, kde byli v letech 1956 až 1989 vězněni takzvaní „státní zločinci“, přičemž zvláštními přístupovými právy disponovalo Ministerstvo státní bezpečnosti (MfS).

Památník Mnichovské náměstí v Drážďanech připomíná oběti justičních zločinů nacistického státu, sovětské vojenské justice a trestní justice v bývalé NDR. V bývalém Zemském soudu byly za třetí říše souzeny a popraveny oběti nacistické justice.

Památník v Pirně-Sonnensteinu připomíná 15 000 převážně duševně postižených lidí, kteří byli zavražděni v letech 1940/41 v rámci nacistické „likvidace žití nevhodného života“. Dokumentační a informační středisko (DIZ) ve městě Torgau připomíná oběti justice nacistického Wehrmachtu.

Političtí vězni byli v Torgauském vojenském vězení a kasárnách vězněni také za sovětské okupace a v dobách NDR.

Památník Ehrenhain u Riesy je připomínkou masového umírání válečných zajatců v letech 1941 až 1945 v táboře Zeithain.

V koncepci rozdělování finančních prostředků nadace jsou kromě toho zohledněna místa připomínající každodenní represe Ministerstva státní bezpečnosti: bývalá vyšetřovací vazba Okresní správy Ministerstva státní bezpečnosti v Drážďanech a muzeum „Runde Ecke“ (Kulatý roh) v Lipsku (bývalá Okresní správa Ministerstva státní bezpečnosti v Lipsku). Nadace financuje dokumentační středisko Historie odporu a represí za nacismu a sovětské okupace/NDR a podporuje menší projekty v rámci činnosti památníků.

Památník v Budyšíně, vnější pohled na Budyšín II

Typicky saské

Dialekt/nářečí

Podle jazykových zvláštností specifických pro určitou zemi či oblast dokáže i laik často určit, odkud ten který mluvčí pochází. Také Sasové se poznají podle svého dialektu. Nejednou se jim pak dostane kousavého posměšku a napodobování jejich typické výslovnosti.

Přítom jedna z historických jazykových forem – jazykově vzdělanými lidmi ve 14.–18. století tolik velebená míšeňská němčina jako psaný jazyk hornosaských úřadů – tvořila významný základ pro pozdější spisovnou němčinu, na níž má svůj podíl také překlad Bible Martina Luthera.

Chceme-li saštinu popsat, pak nejnapadnější je výslovnost neznělých souhlásek jako souhlásek znělých. Každé „p“ je tak nahrazováno „b“ („babba“ místo „papa“), „t“ se vyslovuje jako „d“. Navíc dochází k polykání koncovek (z „nicht“ se stává „ni“, z „mein“ pouze „mei“) a změnám a protahování samohlásek („glooben“ místo „glauben“). Existují také výrazy, kterým rozumí pouze zasvěcení, např. „Huddelei“ – „mít zlost“ nebo „Dämmse“ – „velké vedro“.

Saština funguje jako krajově zabarvený hovorový jazyk (tzv. regiolekt). Nářečí²³⁾ jsou vědomě udržována v každodenním kulturním životě v úzkém spojení s hudební lidovou kulturou.

Hovoříme-li o jazykovém prostoru Sasko, je třeba se zmínit o srbštině jako samostatném slovanském jazyce, který lze dále rozdělit na hornolužickou a dolnolužickou srbštinu. Dvojazyčnost Srbů, kteří žijí ve východním Sasku a hovoří srbsky a německy, je patrná nejen z tabulí s názvy měst (např. Bautzen – Budyšin). Přibližně před 1 400 lety se téměř ve všech regionech dnešního Sasko mluvilo slovanským jazykem. V Lužici je srbština dodnes samostatným živým jazykem.

Saská kuchyně

Saská kuchyně je velmi pestrá a může se pochlubit mnohými krajovými specialitami. V 18. století se lidovou potravinou staly brambory. Jídelní lístky obohacují nesčetné variace pokrmů z brambor, ať už vařených, pečených, smažených, či upravených jako bramborová kaše, knedlíky, polévka nebo pommes frites. Jako příloha k masu patří v Sasku zejména ve svátek na stůl tzv. „zelené knedlíky“ (obdoba českých chlupečných knedlíků) nebo ve Vogtlandu tzv. „bambes“ (bramboráky).

Spisovatelka a nářeční básnířka Lene Voigtová, 1891–1962

Slavný Auerbachův sklep v Lipsku

²³⁾ např. východokrušnohorské a západokrušnohorské nářečí, vogtlandské nářečí, které se dále dělí na několik podnářečí, či hornolužické nářečí s typickým „předním R“ (stejná výslovnost jako v češtině) a dalšími zvláštnostmi

Vynikající přílohou je také originální zeleninová směs *Leipziger Allerlei* (lipská všehochuť).

Pro vylepšení pokrmů se s oblibou používají domácí bylinky.

Dobré jídlo korunují vína z labských údolí. V nejmenší vinařské oblasti v Německu, která se nachází mezi Míšni a Drážďanami, se pěstují převážně odrůdy bílého vína: Ryzlink, Müller-Thurgau, Rulandské bílé a Bacchus.

Specialitou regionu je Goldriesling (Ryzlink zlatý). Vinice zámku Proschwitz patří k vinicím produkujícím jakostní vína s pečeti Svazu německých producentů přívlastkových a jakostních vín (VDP). Četná ocenění získal také zámek Wackerbarth a malé vinařské podniky.

Při veselých sešlostech se pro dobrou náladu s velkou oblibou popijí četná saská piva výrazné chuti a na podporu trávení zase místní bylinné likéry. Pivo Radeberger – první pivo v Německu vařené plzeňským způsobem – obšťastňovalo od roku 1905 dokonce saský královský dvůr. Dlouhou tradici má v Sasku rybářství. V rybnících vytvořených během staletí (od roku 1480) v okolí zámku Moritzburg se dodnes pěstují kapři, ale také líni, úhoři a štiky. Další velké oblasti rybníků se rozkládají v Lužici a v oblasti kolem Wernsdorfu. Každoroční podzimní výlov je oslavován jako velká lidová slavnost.

Kuchyně vždy souvisí s životním stylem, pravidly stolování a stravovacími návyky. Saskou kuchyni lze v tomto ohledu zařadit do kategorie „saské pohodlí“. Sasové milují svůj šálek horké kávy s kouskem *Dresdner Eierschecke* (drážďanské sladké speciality) či tzv. „skřivánkem“ – populární lipskou marcipánovou cukrovinkou.

Velmi oblíbeným vánočním pečivem je vánočka. Světoznámá je *Dresdner Christstollen*® (Drážďanská vánočka) a rovněž voňavé pulsnitzské perníčky.

Karp po sasku

PŘÍRODA A VOLNÝ ČAS

Příroda a životní prostředí v Sasku

Flóra a fauna

Původní vegetace byla v průběhu osídlování území člověkem z větší části zlikvidována. „Miriquidi“ – původní „temný les“ Slovanů v Krušných horách – se zachoval již jen rudimentárně.

Místa lze najít přirozený, druhově rozmanitý listnatý les, především na svazích a nivách nížinných řek. Roviny a pahorkatiny jsou zalesněny již jen velmi sporadicky. Největší souvislé lesy se nacházejí ve středohořích a v Lužici. Převládají zde často smrky a borovice, které vzhledem k dřívějším poměrům bylo třeba vysadit. Patrně jsou však i první úspěchy přeměny lesa na smíšené listnaté lesy s jedlemi.

Velkou část země tvoří urbánně nebo zemědělsky využívané kulturní prostory.

Kulturní krajina v rámci biosférické rezervace Hornolužická krajina rybníků a vřesovišť poskytuje životní prostor nesčíslnému množství druhů zvířat. „Země tisíce rybníků“ je domovem největší populace vydry říční ve střední Evropě. Denně zde také návštěvníci mohou pozorovat mohutného orla mořského.

V národním parku Saské Švýcarsko, kde se pozoruhodnou lesní a skalní oblastí plíží největší domácí kočkovitá šelma – rys, se příroda vyvíjí bez lidského zásahu. V rámci programu repatriace lososa labského do říčních toků, které se hluboko zařezávají do Saského Švýcarska, bylo zaznamenáno již mnoho návratců tohoto v Sasku kdysi vyhynulého druhu ryb.

Od roku 1998 jsou v Sasku také opět vlci. Žijí v Horní Lužici na hranici s Polskem.

Chráněné oblasti

K zachování přirozených biotopů rostlin a zvířat slouží v Sasku četné chráněné oblasti.

V národním parku Saské Švýcarsko (93,5 km²), biosférické rezervaci Hornolužická krajina rybníků a vřesovišť (300 km²) a přírodních parcích Dübenské vřesoviště a Krušné hory/Vogtland (celkem 1 855 km²) platí zčásti přísné požadavky na užívání člověkem.

V Sasku se dále nachází 173 chráněných krajinných oblastí o rozloze cca 5 322 km² a 214 přírodních rezervací o rozloze cca 490 km².

Smíšená lesní kultura se blíží původnímu „temnému lesu“ za časů starých Slovanů

Velké chráněné oblasti

Dobré ovzduší v Saském Švýcarsku

Kvalita ovzduší

Kvalita ovzduší v Sasku se v letech 1995 až 2005 celkově zlepšila.

Ve druhé polovině devadesátých let byl v Sasku a sousedících regionech ukončen provoz velkého počtu zastaralých velkých spalovacích zdrojů z dob NDR, popř. byla provedena jejich modernizace. Byla také uvedena do provozu nová zařízení.

Průměrné zatížení území Saska oxidem siřičitým se snížilo přibližně o 85 %. U oxidu dusíku nebyl pokles tak značný. Na měřicích stanicích v lokalitách, kde je zdrojem znečištění ovzduší především doprava, byl zaznamenán pokles o cca 25 %. Celkově se snížilo také zatížení prachovými částicemi.

Znečišťující látka	Celkové emise 1995/t	Celkové emise 2004/t
Oxid siřičitý	691 000	33 000
Prach	25 000	12 500
Oxidy dusíku	128 000	71 000
Oxid uhličitý	63 180 000	55 000 000

Stav lesa

Ve Zprávě o stavu lesa z roku 2004 je v průměru 17 % lesních ploch na území Saska vykázáno jako značně a 49 % jako lehce poškozených. Nejpostiženějším druhem stromu v Sasku je přítom dub s podílem 53 %, následovaný bukem s 50 % a smrkem se 14 %.

Borovice je ve srovnání s uvedenými druhy stromů postižena nejméně. 34 % lesní plochy Saská nevykazuje viditelné škody.

Stav půdy

Stav půdy závisí především na jejím využití. Písčité, většinou přirozeně kyselé půdy krajiny utvářených starými morény mají sklon vysychat a pro zemědělské účely jsou vhodné jen za určitých podmínek. Úrodná sprašová půda je velmi náchylná k vodní erozi a vyžaduje zvláštní preventivní opatření.

V těžebních oblastech a povodích řek v Sasku jsou půdy v mnoha ohledech poznamenány historickou těžbou, hutním zpracováním rudy a stavbou hrází. V Krušných horách je zapotřebí vyrovnávat okyselování půd. Cílem ochrany půd je úsporné využívání, ochrana přirozených funkcí, zachování výnosnosti a rekultivace nebo renaturalizace zatížených půd.

Renaturalizace

Staletí trvající těžba, především však těžba povrchová, zanechala na saské krajině své stopy. Poté, co v uplynulých letech byla zhutněna skrývka, demontovány a zlikvidovány velké přístroje a odstraněna zařízení a budovy, je dnes těžišťem aktivit snaha učinit bývalé oblasti povrchové těžby opět užitečnými. V oblasti jižně od Lipska tak vzniklo například Cospudenské jezero, v Horní Lužici pak mimo jiné Olbersdorfské jezero.

Na sanaci následků těžby uranové rudy v Sasku byly od počátku prací v roce 1990 vynaloženy přibližně 2 mld. eur. Mimo jiné tak asanační podniky společnosti Wismut GmbH zajišťují šachty, pozůstatky podzemních prací, haldy a průmyslová odkaliště a odstraňují provozní zařízení. Doly u obcí Schlema/Alberoda a Königstein se zatopují. Bývalé haldy a provozní plochy tak budou předány k dalšímu lesnickému, zemědělskému nebo průmyslovému využití.

Od roku 2002 bylo na zajištění, resp. sanaci 143 nebezpečných lokalit v rámci bývalých těžebních oblastí vynaloženo přibližně 8,7 mil. eur.

Nakládání s odpady

Od června roku 2005 jsou ve Svobodném státě Sasko neupravené odpady předtím, než jsou jejich zbytky uloženy na skládkách nebo využity, upravovány v mechanicko-biologických a mechanicko-fyzikálních zařízeních nebo spalovány ve spalovnách. V současné době je v Sasku v provozu pět zařízení na zpracování zbytkového odpadu a pět skládek odpadu.

Bagr jako technický pomník v renaturalizované oblasti Berzdorfské jezero u města Görlitz

Hosté jsou v Sasku vítáni

Turistický ruch

Rok 2005 byl pro Sasko jako turistickou zemi s téměř 5,5 mil. návštěvníky a téměř 15 mil. noclehy dosud nejúspěšnějším rokem vůbec. Drážďany tak například v roce vysvěcení kostela Frauenkirche zaznamenaly nárůst počtu návštěvníků přibližně o 9 % a zvýšení počtu noclehů o 11,8 % (oproti předchozímu roku). Vybudovat Sasko pozici země turistického ruchu s nezaměnitelnou image na německém a mezinárodním trhu je úkolem společnosti Tourismus Marketing Gesellschaft Sachsen mbH (TMGS). V 2 142 saských ubytovacích zařízeních o kapacitě devíti a více lůžek měli hosté k dispozici 110 474 lůžek. Průměrná obsazenost nabízených lůžek se v Sasku zvýšila na 38,3 %, zatímco v rámci celého Německa v roce 2005 činila 35,7 %. V oblasti pohostinství bylo ve Svobodném státě Sasko v roce 2005 zaznamenáno přes 39 000 zaměstnaneckých poměrů spojených s povinností platit příspěvky na sociální zabezpečení, přičemž 66 % činily ženy.

Dinosauří park u obce Kleinwelka

Nabídka volnočasových aktivit

Sasko je zemí s nezaměnitelným uměním a kulturou, staletými tradicemi, pestrou krajinou, bohatou historií a fascinující současností. Ať už turisté přijíždějí za poznáním zdejších měst nebo kultury, či touží načerpat novou vitalitu v rámci tzv. „dovolené pro vitalitu“ zahrnující nabídky z oblasti wellness, péče o zdraví a aktivního vyžití, kterou v „Sasku. Světové zemi.“ propaguje společnost TMGS, – cestování je pro ně vždy požítkem.

Těm, kteří touží po pohybu, je k dispozici velká síť cyklistických stezek (mezi nimi cyklistická stezka podél Labe a cyklistická a turistická stezka v údolí Muldentale), síť jezdeckých cest a mnohakilometrové vodní cesty. Pěší turistika, sjíždění divokých řek, rafting, jízda na koni, horská cyklistika, veslování, bobování na letní bobové dráze nebo lezení – sport, který kdysi vyvinuli saští studenti, a v zimě jízda na běžkách, sjezdové lyžování, zimní pěší turistika a sáňkování – Sasko má ideální předpoklady pro všechny tyto druhy sportu.

Dalšími lákadly jsou četné zábavní a zážitkové parky, jako je Ostrov kultury Poustevna (Kulturinsel Einsiedel), zábavní park Belantis u Lipska, dinosauří park s labyrintem u obce Kleinwelka, pohádkový a zážitkový park Plohn u Lengenfeldu ve Vogtlandu a park miniatur Malé Krušné hory v Oederanu. V četných zoologických zahradách a oborách v Drážďanech, Görlitzu, Chemnitzu či Lipsku, jehož zoologická

Ostrov kultury Poustevna (Kulturinsel Einsiedel) v Dolním Slezsku

zahrada se může pochlubit největším zařízením se všemi čtyřmi druhy lidoopů na světě s názvem Pongoland, lze pozorovat exotické i domácí druhy zvířat. V Motýlím domě v Jonsdorfu v Žitavských horách lze obdivovat pestré motýly. Rekreační přicházející načerpat do Saska novou vitalitu mohou vyzkoušet mimo jiné léčivé slatinné koupele nebo se napít z některého z četných léčivých pramenů. V tzv. „lázeňském zákoutí“ Vogtlandu tvořeném Saskými státními lázněmi Bad Brambach (s nejsilnějšími radonovými koupelemi na světě) a Bad Elster má využití léčivých vod dlouhou tradici.

Rekreační oblasti

Krušné hory lákají turisty zvláště v předvánočním čase do středisek výroby hraček a lidového umění. Díky řezbářskému a soustružnickému umění, ale také paličkování se oblast kolem obce Seiffen stala vyhlášeným centrem uměleckých řemesel. V zimě je v této oblasti téměř zaručen dostatek sněhu pro zimní sporty, v létě se lze zase vydat na dlouhé turistické stezky přes hory, pole a lesy.

Sousedící Vogtland je známý především výrobou krajky v oblasti kolem města Plauen a hudebních nástrojů v tzv. „hudebním zákoutí“ tvořeném především městy Markneukirchen, Erlbach, Klingenthal a Schöneck. K turistickým atrakcím tohoto regionu patří možnost provozovat nejrůznější zimní sporty, Saské státní lázně, přehrady a most Göltzschtalbrücke – největší cihlový most na světě. Chloubou Saského Polabí, v němž se v blízkosti Drážďan nachází nejsevernější oblast pěstování vinné révy v Německu, je kromě vysoce ceněného vinného moku také různorodá, kopcovitá krajina. Z kultury nabízí tento region velký počet nejrůznějších muzeí, zámků a historických staveb.

V údolí hradů lákají návštěvníky poklidné vesničky a oblasti ponechané v přírodním stavu, zážitková koupaliště a urbanistické centrum Lipsko. V Horní Lužici/Dolním Slezsku stojí za zmínku zejména typické hrázděné domy, hrnčířství, výroba damašku, modrotisk a jezera s pěkně umístěnými lesními a přírodními koupališti.

Národní park Saské Švýcarsko nabízí zájemcům o pěší turistiku, horolezectví a lezečtví vynikající možnosti aktivního odpočinku. Ve velkých saských chráněných oblastech, biosférické rezervaci Hornolužická krajina rybníků a vřesovišť a obou přírodních parcích Krušné hory/Vogtland a Dübenské vřesoviště si návštěvníci mohou vychutnávat intenzivní zážitky z přírody na výborně značených turistických, cyklistických a jezddeckých stezkách.

Seiffen – centrum krušnohorského řezbářského umění

Most Göltzschtalbrücke ve Vogtlandu – největší cihlový most na světě

Saská státní kancelář a saská státní ministerstva

Saská státní kancelář	Archivstraße 1, 01097 Drážďany tel. (+49) (0351) 564-0, fax (+49) (0351) 564-1199
Zastupitelství Svobodného státu Sasko u Spolkové republiky	Brüderstraße 11/12, 10178 Berlín tel. (+49) (030) 20606-0, fax (+49) (030) 20606-555
Zastupitelství Svobodného státu Sasko u Evropské unie Saská kontaktní kancelář v Bruselu	Av. d'Auderghem 67 B-1040 Brusel tel. +32 2 235.87.21, fax: +32 2 235.87.22
Saské státní ministerstvo vnitřní	Wilhelm-Buck-Straße 2, 01097 Drážďany tel. (+49) (0351) 564-0, fax (+49) (0351) 564 31 99 www.smi.sachsen.de
Saské státní ministerstvo spravedlnosti	Hospitalstraße 7, 01097 Drážďany tel. (+49) (0351) 564-0, fax (+49) (0351) 564 1599 www.justiz.sachsen.de
Saské státní ministerstvo financí	Carolaplatz 1, 01097 Drážďany tel. (+49) (0351) 564-0, fax (+49) (0351) 564-4029 www.smf.sachsen.de
Saské státní ministerstvo kultury	Carolaplatz 1, 01097 Drážďany tel. (+49) (0351) 564-0, fax 564-2887 www.sachsen-macht-schule.de
Saské státní ministerstvo vědy a umění	Wigardstraße 17, 01097 Drážďany tel. (+49) (0351) 564-0, fax (+49) (0351) 451 00-6000 www.smwk.sachsen.de
Saské státní ministerstvo hospodářství a práce	Wilhelm-Buck-Str. 2, 01097 Drážďany tel. (+49) (0351) 564-0, fax (+49) (0351) 564 8189 www.smwa.sachsen.de
Saské státní ministerstvo sociálních věcí	Albertstr. 10, 01097 Drážďany tel. (+49) (0351) 564-0, fax (+49) (0351) 564 5850 www.sms.sachsen.de
Saské státní ministerstvo životního prostředí a zemědělství	Archivstraße 1, 01097 Drážďany tel. (+49) (0351) 564-0, fax (+49) (0351) 564 2209 www.smul.sachsen.de

Předsednictva vlád

Předsednictvo vlády Drážďany

Stauffenbergallee 2, 01099 Drážďany
tel. (+49) 0351/825-0, fax (+49) 0351/825-9999
www.rp-dresden.de

Předsednictvo vlády Lipsko

Braustraße 2, 04107 Lipsko
tel. (+49) 0341/977-0, fax (+49) 0341/977 11 99
www.rpl.sachsen.de

Předsednictvo vlády Chemnitz

Altchemnitzer Str. 41, 09120 Chemnitz
tel. (+49) (0371) 532-0, fax (+49) (0371) 532-1929
www.rpc.sachsen.de

Sasko v číslech

Statistický zemský úřad Kamenz

Macherstraße 63, 01917 Kamenz
tel. (+49) (03578) 33-0, fax (+49) (03578) 33-1921
www.statistik.sachsen.de

Sasko na internetu

Svobodný stát Sasko

www.sachsen.de

Tiskové informace státních vlád

www.medienservice.sachsen.de

Newsletter státní vlády

www.newsletter.sachsen.de

Saské právo

www.recht.sachsen.de

Online kancelář pro občany/ Portál pro životní situace

www.amt24.sachsen.de

Wirtschaftsförderung Sachsen GmbH (podpora hospodářství)

www.wfs.sachsen.de

Saský zemský sněm

www.landtag.sachsen.de

Sasko – země zámků

www.schloesser.sachsen.de

Tourismus Marketing Gesellschaft Sachsen mbH

www.sachsen-tourismus.de

Saský server pro vzdělání

www.sachsen-macht-schule.de

- ABB Utilities GmbH – 59
 AMD/ Sven Döring – 42
 Auerbachs Keller Leipzig – 90
 August Horch Museum Zwickau – 88
 bauch agentur für Medien & Kommunikation – 38
 Berufsbildungswerk Sachsen gGmbH – 74
 Besser, Gerlinde – 65, 76
 Bildarchiv MGO - 11
 Bonß, Ronald – 35
 Butz, Cornelia – 37
 Cloyes Europe GmbH – 44
 Dahl, Ulf – 83
 Deutsches Damast- und Frottiermuseum – 88
 Dresdner Tafel e. V. – 77
 Dresdner Verkehrsbetriebe AG – 54
 Dresden Werbung und Tourismus GmbH – 12, 13, 29, 81, 92
 DWT/ Sylvio Dittrich – 86
 Dittrich, Sylvio – 7, 82
 Döring, Sven – 21
 dresden-bilder.de/ Thomas Uhlig – 5, 82
 Ebert, Wolfgang – 16
 Erick van Egeraat, Rotterdam – 68
 Flughafen Dresden GmbH, Weimer – 57
 Gedenkstätte Bautzen – 89
 Grafik-Studio – 82, 85, 95, 96
 Jüdische Gemeinde Chemnitz – 11
 Landeshauptstadt Dresden – 46
 Landestalsperrenverwaltung – 60
 Landestalsperrenverwaltung, Luftbild-Service
 Büschel – 41
 Lene-Voigt-Gesellschaft – 90
 L&P – 20, 23, 32, 37, 49, 64
 Mädler-Passage Leipzig – 46
 Max-Planck-Institut (MPI-CBG) Dresden – 72
 ndr / Hopf – 62
 Leipziger Messe GmbH – 17, 48
 Nomos, Glashütte – 47
 Opitz, Michael – 70
 Photo Pippig – 40
 PixelQuelle.de – 6, 31, 49, 56, 87, 94, 97
 PUNCTUM Fotografie – 55
 Porzellan-Manufaktur Meissen – 45
 Röhlig, Steffen, Dr. – 4
 Sächsische Dampfschiffahrts GmbH & Co.KG – 57
 Sächsische Landesanstalt für Landwirtschaft – 5
 Sächsische Landesanstalt für privaten Rundfunk
 und neue Medien – 62
 Sächsische Staatskanzlei – 2, 29, 33, 34, 35, 75, 78
 Sächsisches Staatsministerium für Soziales – 10
 Sächsisches Staatsministerium für Wirtschaft und
 Arbeit – 48, 73
 Sächsisches Staatsministerium für Umwelt und
 Landwirtschaft – 51, 91, 93
 SAXONIA Werbeagentur, Christine Pohl – 79
 Schalling, Eva – 97
 Schloss Wackerbarth – 52
 Shell Solar GmbH – 59
 Siltronic AG – 43
 Sonnenstrahl e. V., Dresden – 27
 Staatsbetrieb Sachsenforst – 52
 Staatsbetrieb Staatliche Schlösser, Burgen und
 Gärten Sachsen – 15, 81, 82
 Stadt Leipzig, Wirtschaftsförderung – 84
 Stadt Leipzig, Stadtarchiv – 14
 Stadt Leipzig, Universitätsarchiv – 68
 Stadtverwaltung Zwickau, Hochbauamt – 68
 Staatliche Kunstsammlungen Dresden – 14, 15, 83
 Technische Sammlungen Dresden – 71
 Treffen & Festspielgesellschaft für
 Mitteldeutschland mbH – 85
 Trübner, Eric – 67
 Tourist-Information Oybin – 56
 Universität Leipzig, Universitätsarchiv – 68
 Vattenfall Europe AG – 58
 Vogtlandbahn GmbH – 56
 Volkswagen AG – 45

Vydavatel:	Saská státní kancelář, vztahy s veřejností
Odpovědná osoba:	Mluví vlády Katrin Träger
Vedoucí projektu:	Christina Flume
Redakce:	Doreen Neubert, Klaus Permesang ve spolupráci se státními ministerstvy
Redakční uzávěrka:	srpen 2006
Náklad:	5 000 kusů
Realizace:	SAXONIA Werbeagentur, Drážďany
Tisk:	Druckerei Wagner GmbH

Pokyn distributorům:

Tuto bezplatnou informační brožurku vydává Saská státní vláda v rámci svého ústavního závazku ke vzdělávání veřejnosti. Nesmí být používána politickými stranami ani jejich kandidáty či asistenty v období šesti měsíců před volbami za účelem volební kampaně. Toto omezení se vztahuje na všechny volby.

Za zneužití se považuje zejména rozdávání brožurky na volebních akcích nebo u informačních stánek politických stran či vkládání, tištění nebo lepení stranicko-politických informací nebo propagačních předmětů do brožury. Dále je zakázáno šířit tuto brožurku třetím osobám za účelem jejího využití ve volební kampani. Brožurka nesmí být dále používána (rovněž bez časového omezení na bezprostředně nadcházející volby) tak, aby mohla být chápána jako stranění vydavatele jednotlivým politickým uskupením. Tato omezení platí nezávisle na způsobu šíření, tzn. bez ohledu na to, jakým způsobem nebo v jakém počtu se tato informační brožurka dostane k příjemci. Politickým stranám je však dovoleno používat tuto informační brožurku pro účely vzdělávání svých stranických členů.

Přejete-li si získat další výtisky této brožurky nebo jiné publikace Saské státní kanceláře, obraťte se laskavě na následující kontaktní místo:

*Zentraler Broschürenversand der Sächsischen Staatsregierung
(Oddělení centrální expedice informačních materiálů Saské státní vlády)
Hammerweg 30, 01127 Drážďany
Telefon: (+49) 0351/21036-71 nebo -72
Fax: (+49) 0351/21036-81
E-mail: Publikationen@sachsen.de*

Spojení **Saska** se světem

■ Surfujete ve světové síti ve snaze sehnat spolehlivá sdělení o současné situaci ve Svobodném státě Sasko? Sníte o studiu specializovaného studijního směru v saských studovnách? ■ Snažíte se o seriózní spolupráci se saskými společnostmi? Slyšeli jste o starobylých sídlech se skvostnými sály a světoznámými sbírkami? Sháníte sněhobílé svahy pro skvělý sešup na snowboardu? ■ Sbíráte saské soustružené suvenýry? ■ Sbíhají se Vám sliny na saské sladké speciality?

Seznamte se se stránkami <http://www.sachsen.de>

